

خاص کرده تا دو ساعت و نیم بعد از ظهر خلوت بطول انجامیده بعد به اندرون تشریف بردند. دیشب در منزل شیخ فضل الله با حضور سپهسالار و امام جمعه مجلس محرمانه برپا شده. روز جمعه ۲ ربیع الثانی [۱۳۲۷] - امروز در خانه شیخ از سر دستهای مخالف جمع بود. توطئهها چیده معصم شدند که چادری در مدرسه یونس خان بلند کنند باز بگویند «ما مشروطه نمی خواهیم، ما تابع قرآنیم، و شاه را وادار نمایند که: در جواب سفیرین روس و انگلیس اظهار نمایند که مدت مشروطیت را قبول نمی کنند». از این ترتیبات امام جمعه که خود را با مذاکره شیانه و محرمانه سفارت روس شیخ الاسلام آینده ایران از طرف روس می داند، و امیر بهادر [که خود را] وزیر جنگ دست نشاندۀ روس در ایران تصور می کند خیلی مسرت و شغف دارند، و صدراعظم نیز داخل حظ نفسانی آنها شده پیروی از عقاید ایشان می کند و چرخ چهارمی استبداد را استوار می کند.

امروز بر حسب امر مخصوص اشخاص منسله ذیل را برای تشکیل مجلس عالی در باغ شاه در حضور همایونی برای تدارک جواب لایحه آخر سرفراخ دعوت کردند:

مشیر السلطنه صدراعظم، سعدالدوله وزیر امور خارجه، نظام الملك وزیر عدلیه، مهندس الممالک وزیر علوم، امیر نظام وزیر مالیه، امیر بهادر وزیر جنگ، مخبر الدوله وزیر تلگراف، مؤید الدوله حاکم تهران، عزالدوله عموی بزرگ فرمانفرما، مشیر الدوله، مؤتمن الملك، علاء الملك، امام جمعه، حاجی علی اکبر یروجردی و کیل شیخ فضل الله.

روز شنبه ۳ ربیع الثانی^۱ [۱۳۲۷] - شب گذشته امیر بهادر و امام جمعه در نزد شیخ فضل الله بودند که برای مجلس امروز دستور العمل های لازم و تعلیمات مهمه می دادند که همه را شیخ به حاجی علی اکبر و کیل خود تلقین می کرد که امروز علم استبداد را به دوش گرفته حضار را از میدان فراری دهد. امروز در حالتی که بر حسب تعلیمات تغییر ناپذیر سفیرین از طهران به دربارهای خودشان اخبار دادند که شاه از فیل لجاجت پیاده نمی شود و مخالف تمامی اصول و قوانین انسانیت و بین الملل رفتار می نماید و باید سوق عسکر بشود. لهذا از طرف روسها در صبح همین روز سه هزار سالدات پیاده و هزار سواره قزاق و دوازده عراده توپ از سرحد جلنا گذشته و سه کشتی در آنزلی و بندرگز لنگر انداخته و دوست و هشتاد نفر سالدات با دو عراده توپ از سرحد خراسان به طرف مشهد تخطی حدود نمودند. امیرال ۲ انگلیس هم ورود خود را به بندر بوشهر اعلان کرد.

عجب است خبر ورود عساکر اجانب فوراً به سفارت روس و انگلیس و بند به آلمان و اطریش و عثمانی رسید، دو ساعت به ظهر مانده اغلب سفارتخانهها از این محاصره حدود ایران از شمال و جنوب یا خبر بودند. ولی دربار ایران هنوز تا غروب اطلاعی نداشت (جز شاه که از سابق با خبر بود). وقت غروب به وزیر امور خارجه تلگرافی از سفارتی

رسیده آنگاه به حضور شاه بعد از ده ساعت خیر می دهند که مملکت را برده تقسیم می کنند. در بین این ساعات خطرناک وزراء دربار مزبور در بساغ شاه در حضور شاه اجتماع نموده باز ساعت دو به ظهر مانده شروع به مذاکره نمودند. ابتداء لایحه مهیود که در نزد شاه بود، نظام الملك خواسته که لایحه را گرفته بخواند، شاه فرمود «خیر، من خودم می خوانم» به ملاحظه اینکه ماده دوم لایحه خوانده نشود که به آن دو وزیر برنخورد. آنگاه سعدالدوله را اجازه می داد که روبرو آمده بعض توضیحات حضوری بدهد. درحالی که سعدالدوله مشغول عرایض بود یکدفعه از حاشیه مجلس حاجی علی اکبر مبارزاً با کمال بی ادبی و پشت گرمی تمام به او به خطاب «تو» مکرراً می گوید که: «این بازیها چیست؟ می خواهند مشروطیت را که رسماً حرام است بگیرند، تو بودی که خود را به این در و آن در انداخته تا وزیر امور خارجه شدی و ضمناً هم متعهد شدی که از قیله عالم مشروطیت را بگیری و اسم در بکنی، خیر، نمی شود.» سایر حضار خیره خیره تماشا کرده، گاهی امام جمعه تهران صدا به صدای او داده سعدالدوله را [ملامت] می کنند. سعدالدوله نیز متغیر شده جوابهای سخت به او می دهد که «اینها آخوند بازی است، شما چه اطلاع از امور سیاسی و خارجه دارید، باری دنباله حرف آنها در حضور شاه به جاهای سخت می کشد، و سعدالدوله رو به امام جمعه کرده می گوید «آیا شما نبودید که مکرر با نامه دعوت کرده و بر من وزارت خارجه را از طرف شاه تکلیف می کردید که من قبول نکردم. و جناب اشرف صدراعظم، حضرت عالی نبودید که مکرر حسب الامر احضارم فرموده ابلاغ فرمایشات را کرده که من استنکاف داشته و قبول نمی کردم؟ عاقبت الامر به امر همایونی اطاعت کردم. حالا من واضح می گویم کسه اگر مشروطیت داده نشود مملکت در معرض خطر و زوال است. تکلیف من حرف صحیح گفتن است. (در این مشاجره تنها فرمانفرما برخلاف سایرین همراهی به سعدالدوله می کرد) افسوس که این حرفهای آخوند مرا در حضور همایونی بی قدر و بی وقر نمود دیگر به حرف من در خارج کدام وزیر مختار اعتنا خواهد کرد، این عرایض را به حضور شاه تعرضاً عرض کرده قهراً از حضور شاه برخاسته در حاشیه مجلس می نشیند. پس از حاجی علی اکبر دنباله حرف خود را رها نکرده به سعدالدوله خطاب می کند «شما وزراء از این مسند خارج بشوید من چهل نفر آدم کاری با پول می آورم که ادارات را...» سعدالدوله با کمال تغیر جواب داد که «آن آدمهایی که شما خواهید آورد برای مسائل طهارت حیض و نفاس خوب است نه برای امورات دولتی و سیاسی».

این حرف به حاجی علی اکبر به طوری برخوردده، و به تغیر تمام از مجلس آستین قشاند بیرون می رود. از قهر کردن آن مشیرالسلطنه و سایرین هراسیده به کمال شتاب و

عجله صدر اعظم به نظام‌الملک گفت دامن است ، نگذارید جناب آقا به حال قهر برود اورا برگردانید . مشارالیه کار را سخت دیده پایرنه در چند قدمی بیرون کنش کن در خارج اطاق مشورت‌خانه ، به امداد مفاخر الملک که در بیرون خلوت منتظر نتیجه بوده است ، جناب آقارا برگردانید ؛ جناب وکیل با محرر شیخ دوباره برگشت و در صدر جا گرفت ، هوسه ربع ساعت طول کشید تا رفع کدورت از قلب رمیده آقای محرر کردند ، و بعد از آن مجلس بی نتیجه منتفی ، و متفرق شدند ؛ و ساعت سه از ظهر گذشته بود که شاه و وزراء پریشان خاطر هر کس به منزل خود برای صرف نهار رفت .

یکشنبه ۴ ربیع الثانی [۱۳۲۷] - دیشب در باغ‌شاه و اطراف شبنامه تهدید آمیز در چند جا رؤیت می‌شود که باید چندین نفر را به اسم و رسم ، رکن رکن مشروطه خواهان را ، کشت . زیرا که از چند روز قبل اشرار و داعیان و اوباش طهران و بچه‌های چال میدان و سنگلج در تحت امر شیخ محمود و سنیع حضرت و سید کمال کور و مقتدر نظام و مفاخر الملک و غیره صف آرائی کرده که وقت بی‌وقت و یا تاریک شب شروع به اغتشاش در شهر نمایند و بکلی سلب امنیت از پایتخت بشود . زیرا که تا امروز یقین داشتند که جماعت بختیاری عما قریب از اصفهان و سواران سپهدار از رشت حرکت خواهند کرد ؛ که بدین اقدامات بلکه قبل از ورود وطن پرستان شمال و جنوب به مقصود خود نایل گردند . ولی افسوس که این آرزوی حضرات در دلشان مانده طرف غروب و دیشب در باغ‌شاه و سایر جاها خیر ورود سالدات روس از سرحدات شمالی گوشزد عموم گردید . حضرات حرکات ابرقصاد خود را تأخیر انداختند و منتظر نتایج کارند .

امروز صبح جناب حاج امام جمعه خوئی را حاجب الدوله یا تلفون از باغ‌شاه احضار کرد که شاه شما را خواسته است . او هم به احتیاط تمام و جبین به طرف باغ‌شاه رفت . لدی‌الورد به آنجا به قدر ... نفر ۲ از وزراء در اطاقی بودند . بعد خیر آوردند که شاه بیرون آمده شما را می‌خواهد حضرات به هیأت اجتماع حضور شاه رسیدند . ابتداءً شاه تلگرافی ابراز داشت که این تلگراف از تبریز رسیده بخوانید .

دیشب از تبریز از انجمن و ثقة الاسلام و تقی‌زاده به حضور شاه تلگرافی رسیده بود که اجازه بدهید پنج نفر بیایند ؛ فرمانفرما ، تائب السلطنه ، حاجی امام جمعه ، سعد الدوله ، حشمت الدوله ؛ که بعضی مطالب لازمه داریم به عرض برسانیم . صورت تلگراف خیلی مفصل و رقت آمیز بود و مبنی بر این است که دما تماماً اولاد شاه هستیم ، و شاه پسرستیم . شاه پدر ماست . اگر فی‌الجمله کدورت مابین پدر و پسران بوده باشد حق خارجه نیست مداخله نماید ، و ورود سالدات روس معلوم نیست مبنی به چه قانون و علتی است . در ضمن همان تلگراف عین مراسله رسمی قونسل روس را در تبریز به انجمن ایالتی دوج کرده بودند

که حاصل آن اخطار این است :

« انجمن ایالتی را در کمال توقیر اخطار می‌نمائیم که نظر به قرار داد دولت علیه ایران و سفراء دولتین تا شش‌روز جنگ موقوف و آذوقه حمل بشود ، چون دولتبان نکول کردند علیهذا دولت روس با يك عده سالدات حاضر است آذوقه حمل به شهر نمایند . »

بعد شاه به حاجی امام جمعه فرمود که « چون شما اجزاء شورا در این مجلس خاص نبودید بروید تلگراف‌خانه ببینید مطالب آنها چیست . » امام جمعه عرض کرده بود « اگر اجازه می‌فرمائید مطلبی دارم که عرض کنم ، استدعا می‌کنم که شاه تلگراف محبت آمیزی به اهل تبریز فرمایند که : شما به منزله اولاد من هستید و هر چه مطالبتان هست بخواهید انجام داده می‌شود ؛ و يك تلگرافی هم به عین‌الدوله فرمائید که قشون دولتی را از دور تبریز بردارد و آذوقه حمل بدهد ، وقتی که این مطالب را حاجی علی‌اکبر در آن مجلس در حضور شاه شنید ، بر آشفته اظهار کرد که « می‌خواهید اینها را هم مثل اسلامبول بکنید ، و این همه مسلمانان کشته شدند پس نیست ، می‌خواهید همه مسلمانان را به کشتن بدهید ، تمام قحول علماء می‌گویند که این لفظ مستحدث حرام است ، نخواهیم گذاشت که این بساط گسترده شود ، امام جمعه متغیر شده گفت « می‌دانید اینجا کجاست ؟ این موقع مقدس حضور پادشاه است ، چرا بی ادبانه صحبت می‌نمائید؟ شما چه کاره مملکت هستید و به چه سبب اینجا آمده‌اید ؟ کسی که هنوز آداب معاشرت را نمی‌داند حق ندارد در مجلس پادشاه حضور پیدا نماید ، چه علما و چه کسی ، شریعت اسلام را بوقچه کس کرده زیر بغل زده برای اجرای خیالات خود اسباب قرار داده‌اید . حیا خوب است و شرم باید . مملکت و اسلام از دست رفت ، تمام شدیم و هنوز بازول نمی‌کنید . کسی این حرفها را می‌زند که اقلاسواد داشته باشد . » این مقوله عیارات ؛ و حالات از خود گذشتگی و رقت آمیزی به امام جمعه دست داده ، و حاجی علی‌اکبر دنباله کلام خود را رها نکرده تا آخر الامر به حالت قهرا از مجلس برخاسته و می‌خواهد برود . از دم در خانه مؤیدالدوله و جمعی دیگر او را برش گردانیده مجدداً در مجلس آمده متغیراً می‌نشیند .

در ضمن مذاکرات ، شاه دست کرده از روی میز نظامنامه انتخابات تازه را برداشته به نظام‌الملک داده که بخواند (این نظامنامه تازه را سعدالدوله نوشته است) . نظام‌الملک قدری مسامحه کرده ، امام جمعه گفت بدهید « من بخوانم . در این بین حاج علی‌اکبر آنرا برداشته گفت « اینهم مطلب دیگر است ، انتخابات در شرع حرام است بلی رئیس کومسیون مالیه در مجلس ... » که امام جمعه از حالت خارج شده گفت « آخوند چرا حیا نمی‌کنی ؟ کجا حرام ، و موافق کدام شرع حرام است ؟ بی ادبی تا کی ؟ » بعد شاه روبه حاجی امام جمعه کرده که دشمارا بخدا بگوئید بدانم این فقره حرام است یا خیر ؟ امام جمعه جواب داد

وخیر ، به همه انبیا و اولیاء قسم که حرام نیست و موافق شرع است ، ثانیاً این مجلس در ترتیب امور مملکت و تنظیم ادارات دولت است چه مدخلیت به دین و شرع دارد . آن امر دینی و این امر دنیوی است مابین آنها [و] اینها فرق بزرگی است . اینها سواد ندارند یا آنکه سواد خود را وسیله اغراض خود قرار داده اند می خواهند دین و دولت اسلام را به باد فنا دهند . باز در این زمینه زد و خورد لفظی با حاجی علی اکبر شده ؛ پس از آن شاه به زبان نرم و اصلاح طرفین را ساکت کرده سپس رو به حاجی علی اکبر کرده و گفت که شما حاجی امام جمعه خوئی را نمی شناسید ما در آذربایجان دو نفر موجود داریم یکی حاجی میرزا حسن و دیگری امام جمعه است که شخص متدین است ، از این قبیل فرمایشات در تعریف حاج امام جمعه خینی فرمود . بالاخره حاج امام جمعه بعد از تشکر عرض کرد که و امروز برای مزاج مملکت جز مشروطیت چاره نیست ، و از برای شاه واجب است که از برای استقلال مملکت خود مشروطیت را بدهند تا اهالی مملکت آسوده شوند .

اغلب از حضار حتی سپهسالار مکرر این مطالب حاجی امام جمعه را تصدیق کردند که شاه باید مشروطیت را مرحمت فرمایند . بعد از مذاکرات طولانی شاه فرمود « بروید به تلگرافخانه با تهریزه مذاکره نمائید . امام جمعه عرض کرد که « آن تلگراف محبت آمیزی را که عرض کردم مرحمت فرمائید » . دو تلگراف به امضا و اجازه شاه تحصیل شد : اولی خطاب به خود اهالی آذربایجان که « شما اولاد من هستید و من هم پدر مهربان شما هستم هر چه مطالب دارید اظهار بکنید که حاضر من مقاصد شما را بجا بیاورم » بعد تلگرافی به عین الدوله کردند که « جنگ را بکلی موقوف نمائید و کسی از اردو ایداً متعرض نشود تا اهالی به آسودگی آذوقه را حمل نمایند . نایب الحکومه معقولی از طرف خودتان [تعیین] کنید ، رفته در تهریز به امورات اهالی رسیدگی نماید و با خود آنها و انجمن ایالتی سؤال و جواب نماید »

پس از آن حضار به اتفاق حاجی امام جمعه به تلگرافخانه می روند و تا یک ساعت به غروب مانده با علماء تبریز از قبیل جنابان ثقة الاسلام و سیدالمحققین و سایر اجزاء انجمن مخایره حضوری می نمایند . در ضمن مخابرات جناب تقی زاده با کمال جرأت به سعدالدوله خطاب کرده و گفت « جناب وزیر ! نمی دانم شما در طهران چه می کنید ؟ چرا آرام نشسته اید ؟ باید در چنین حال که بدترین ایام ایرانیه است بپه پاره کرده به زمین بزنید . مگر نمی دانید که بدبختانه سالدات روس وارد خاک آذربایجان شده است . اجانب چه حتی دارند وارد خاک وطن ما بشوند ؟ »

بعد از مذاکره و مخابرة زیاد قرار بر این شد که سعدالدوله مراسله رسمی به سفارت روس نوشته اخطار نماید که تقریباً مضمین آن ، رساله به قرار ذیل است :

و بعد از القاب رسمی - اعلی حضرت همایونی مرحمت و شفقت کامله خود را در حق

رعایای خود میندول فرموده و اجازه حمل آذوقه را بدها اهل تبریز عنایت کرده و امر به ترك محاربه فرمودند. احترامات ... سعدالدوله .

همان ساعت این مراسله از باغ شاه به سفارت روس فرستاده شد بعد از آنكه اصله این طور جواب تقریباً به وزیر امور خارجه رسید :

« بعد از القاب - از این مرحمت فوق العاده اعلی حضرت همایونی نسبت به رعایای خودشان کمال مسرت و خوشوقتی برای ما حاصل گردید و مفاد مراسله شما را اینك به پترزبورغ تلگراف کردم . جواب هر چه شد اطلاع داده می شود . احترامات فائقه را تجدید می نماید . شارژداقر روس »

به قراری که از جای موثقی شنیده شد جناب سعدالدوله دیروز در جائی می گفت که شارژداقر روس به من اطمینان شفاهی داده که تا سه روز قشون روس را از خاک ایران به روسیه برگردانند . (ولی باید دانست که این مهمانهای عزیز تا خوانده - حسب المعمول و اصول تا حق القدم گزافی نگیرند به وطن خود بر نخواهند گشت) .

روز دوشنبه ۵ ربیع الثانی [۱۳۳۷] - دیشب و امروز در منزل شیخ المفیدین حضرات مفیدین شراندیش اجتماع کرده و در تدلیسات خودشان امرار و ابرام داشته و دارند . حتی امیر بهادر محرمانه به شاه دیشب عرض کرده بود که و عنوان آمدن سالدات و قزاق روس نه برای حمل آذوقه و نه برای کمک ملت ایران است . محققاً برای همراهی سلطنت شماست بهتر است قطعه ای از خاک آذربایجان را (قره داغ) به دولت روس وا بگذاریم تا به طور خوبی از عهده همراهی شما بر آیند .

صورت تلگرافات حضوری

فیما بین اعضاء انجمن ایالتی تبریز و باغ شاه

از باغ - حاضرین تلگرافخانه ، تلگراف شما را در خصوص عبود قشون روس از سر حد ملاحظه کردم . این اندازه تزلزل و اضطراب وقتی جادارد که ما از خیال آسودگی شماها غافل باشیم . چگونه می شود کار به این بزرگی را کوچک شمرد و مهم ندانیم . تمام بهانه آنها ورود آذوقه به شهر و حفظ تبعه خودشان بود ، حالا که جنگ را متارکه نموده و ورود آذوقه را به شهر تأکید کردیم دیگر رفع اعتراض آنها و جلوگیری خیالات آنان را البته با تمام قوا مصمم هستیم . خوب است شما هم با آقای نایب السلطنه و سایرین امروز قرار ورود نایب الحکومه شاهزاده عین الدوله و ترتیبات لازمه آسایش مردم را به طوری که و هن دولت نباشد عاقلانه بدهید که بتوانیم تا به شور و صلاح شماها و عین الدوله برای آنیه مملکت فکر صحیحی بکنیم و سد طریق بعضی اغراض بشود به همین وسایل بتوانیم بگوئیم که امر تبریز به خوشی گذشته ، خارجی متقاعد شود .

به حواس جمع باشور و صوابدید شماها به ترتیب امورات شروع شود.

[تلگراف دیگر]

ازباغ - توسط حاضرین تلگرافخانه ایضاً شاهزاده عین الدوله این تلگراف را فوراً به سردارها و اردوها برسانید :

شجاع الدوله امیرتومان ، سردار نصرت ، امیر معزز ، سالار جنگ ، سردار ارشد ، چون اظهارات از شهر تبریز رسید ، حقیقتاً تأثیر بخشید ، تبریز و آذربایجان خانه من است بیشتر از این گرسنگی و استیصال اهالی تبریز را به هیچ وجه نمی توانم تحمل و سبر نمایم . به وصول این تلگراف بکلی جنگ را موقوف نمائید ، وراء آذوقه را باز نمائید و بلکه خودتان هم در سهولت حرکت مال برای حمل آذوقه سعی و جاهد باشید . (محمد علی شاه) .

[تلگراف از تبریز]

از تبریز به باغ شاه - حضوری - ایضاً حضور آقایان عظام ، کان المذی خفت ان پکونا ، بعد از مخابرة تلگراف اولی الان خبر بدبختی غیر متوقع رسید و خاکستر مذلت به سر مملکت از شاه و گدا بیخته شد . انالله وانا الیه راجعون . ممرضین ملک و ملت به سلامت باشند ، تمام این الحاحات برای این بود که بلا نازل نگردد . الان خبر تلگرافی رسید که قشون روس از سرحد گذشت تا حال سیصد و پنجاه نفر کشته و مشغول لشکر کشی اند . دیگر هیچ حواس برای این جمع ، که چون حلقه ماتم اشک حسرت به تنایج جهالت چند نفر مملکت خراب کن می ریزند ، نمانده . مؤاخذات این زوال مملکت اسلام را به اولیای امور گذاشته می خواهیم مریخص بشویم و به درد خود و مصیبت وطن عزیز مشغول باشیم . قلم دردست می لرزد دیگر تاب نوشتن ندارد . حاضرین تلگرافخانه . اگر عاجی دارید در طهران بکنید ، اگر فرمایشی دارید بفرمائید .

[جواب تلگراف تبریز از باغ شاه]

عریضه شما که از نهایت خلوص قلبی ، بکلی برآمده از دل بود به نظر رسید و حقیقتاً فوق العاده مؤثر گردید و خدا را به شهادت می طلبیم که قلباً منقلب شدیم . نهایت تأسف داریم که جمعی مفسدین و ممرضین به جهت اجرای خیالات فاسده خود را به میان انداخته و این اندازه اسباب زحمت خاطرها و مایه خسارت مالی و جانی اولاد روحانی ما شدند . از بدو جلوس ما مجال ندادند که آثار شفقت قلبی و مهربانی خودمان را به رعایای صدیق جان نثار خود ظاهر سازیم تا دنبال این وقایع ناگوار به جایی رسید که ملاحظه می کنید . برای اینکه این مرتبه دیگر شماها را از مکنون خاطر خودمان مطلع سازیم مقرر می داریم که از

این ساعت از روی حقیقت عنو عمومی خود را شامل حال همه اهل تبریز داشته، و به شاهزاده عین الدوله تاکید فرمودیم که به رؤسای اردو ابلاغ فرمایند که جنگ را بالمره متارکه نموده راه آذوقه را به شهر باز نمایند، سهل است که خودش تقویت و همراهی در رساندن آن به شهر به عمل آورند و اسباب آسایش و رفاهیت عامه را آماده دارند. در خصوص سایر مصالح هم اشخاصی را که خواسته‌اید حاضرند شروع به مذاکره بکنید امیدوارم ان شاء الله نتایج حسنه حاصل و مقصود ما که رفاء و راحت رعیت است فراهم آید.

[جواب تلگراف تبریز]

از باغ - حاضرین تلگرافخانه، وصول عرایض تلگرافی شماها که رایحه کمال صداقت و شاه پرستی به مشام می‌رسد زاید الوصف موجب مسرت بوده لذتی در وجود ما احداث می‌کند که درك آن را صاحب ذوق سلیم زودتر می‌تواند نایل گردد. از دیروز صبح تا کنون و بلکه دوثلث از شب گذشته را مشغول دفع و جلوگیری قشون روس به خاک ایران بوده. و مطمئن باشید چگونه راضی شویم بهترین ممالک ما و عزیزترین وطن خودمان و رعایای ایران اهل آذربایجان خصوصاً تبریز باشد، بعد از این اظهارات و عرایض صادقانه با از نو دچار زحمت و مشقت باشد. سعی بکنید که زودتر دستخطهای صادره به شاهزاده عین الدوله برسد که او بتواند زودتر به روساء اردوها برساند و هرچه زودتر آذوقه به شهر برسد و بلکه ترتیب بدهید که شاهزاده عین الدوله هم از این مذاکرات مطلع بوده هر اقدامی بکنید باشور و صلاح دید یکدیگر باشد. ما هم جداً با سفارت مشغول مذاکرات هستیم. ان شاء الله زودتر سد طرق تشویش و اضطراب را موفق خواهیم شد.

[تلگراف دیگر]

از باغ - جناب حاجی مهدی آقا کوزه کنانی، به هیئت جامعه آنجا سلام فراوان دارم. در خدمت حضرت اقدس اسعد و الانایب السلطنه و حاجی امام جمعه و سعد الدوله و حشمت الدوله بانهایت جهد و جهد در کمال بیغرضی مشغول اصلاحات

تلگراف سعد الدوله را می‌بینید شما را به مرتضی علی بکوشید و نگذارید بیش از این، این مملکت و این ملت خراب بشود همه دست به دست داده عوارض را مرتفع بکنیم. والله بالله امروز اعلیحضرت مقدس ظل الله را منقلب صرف دیدم و بانهایت جد و جهد در صدد توجه و تفضل هستند موقعی است که کار را می‌توان به يك جایی ختم نمود.

(فرمانفرما)

تلگراف دیگر به تبریز

از باغ - خدمت حضرت آقایان عظام سلمهم الله تعالی چون حال دیگر وقت دیر است خوب است فردا صبح باز ان شاء الله سه ساعت به ظهر مانده در تلگرافخانه با تلگرافچی ایرانی حاضر باشید که بقیه مذاکرات بشود، و محض اطلاع زحمت داده می شود که نتیجه اولین اقدام جناب مستطاب وزیر خارجه این شده است که سفراء دولتین تفصیل را به دول متبوعه خود تلگراف کرده و امیدواری کلی داده اند که حکم مراجعت قشون صادر خواهد شد.

(نایب السلطنه) (فرمانفرما) (یحیی) (سعدالدوله) (ابوالفتح طباطبائی)

[تلگراف دیگر به تبریز]

از باغ - جنابان حاضرین تلگرافخانه، تلگرافات آن جنابان باخبر اسفانگیز گذشتن قشون روس از سرحد تصادف کرد، بدیهی است اگر تفسیری هست بر همه مراجع است. ولی فعلا تأسف فایده ندارد و بلکه باید با قوت قلب در صدد چاره جوئی برآمد. و الساعه یا سفراء مشغول مذاکرات و اقدامات مجدانه شده ایم امیدواری حاصل است نتیجه مطلوبه بدست آمده کادها اصلاح بشود. هر گاه در این مورد از طرف خود اهالی تبریز اظهاری به هر دو قونسگری بشود که امروز در تلگرافخانه، با اولیای دولت مشغول مذاکره هستیم و از طرف دولت هم در اجازه حمل آذوقه و عدم مخالفت قشون دولتی و موقوفی جنگ حکم صریح به عین الدوله صادر شده، در این صورت تخطی قشون دولت روس لازم نیست، یقین است بی ضرر خواهد بود.

(سعدالدوله)

در انبوه یادداشت‌های پراکنده و کاشل‌های شخصی مرحوم ناظم‌الاسلام به متن یا رو‌نوشت چند تلگراف برخوردیم . قسمتی از این تلگرافها مربوط است به سال‌های ۱۳۳۴ و ۳۶ و ۳۷، اما در متن تاریخ بیداری نیامده است. و نمی‌دانیم آیا مؤلف بعد از نقل اینها خودداری کرده است یا اینها پس از تحریر مطالب مربوط بدان سال‌ها به دستش رسیده است و به نیت اینکه هنگام آماده کردن یادداشتها برای چاپ ازین اسناد درجای خود استفاده کند ، آنها را نگهداشته است .

هرچه هست، اکنون این تلگرافها در دست ماست، همه را در اینجا نقل می‌کنیم به ترتیب تاریخ ، با شرح مختصری که شاید از اینها مطلب نکاهد . عنوان هر تلگراف و شرح بالای آن از ماست :

از بیرجند به تهران

تلگراف قایل توجیبی است به تاریخ ۱۳ محرم ۱۳۲۴ که مردم بیرجند به طباطبائی کرده‌اند و پرسیده‌اند که وکیل خود را نه کجا باید بفرستند :

حضور مبارک حضرت مستطاب حجة الامام آقای آقامیر سید محمد مجتهد دامت برکاته . پس از تشکر خدمات آن وجود مبارک به شریعت جد اطهر و اظهار جان فشانی مجدانه در همراهی مجلس شورای ملی . قایمات با آنکه در نظام نامه انتخاب بواسطه بی‌قابلیتی وی نام و نشان بوده‌ایم تا حال مرعی است مجدانه در مقام انتخاب بوده و هستیم . جناب جلالت مآب امیر شوکت الملک هم چنانچه به توسط پست مفصلاً عرض شده اقدامات صحیح فرموده . مجالس عدیده آراسته‌اند ولی در تکلیف خود حیرانیم که باید وکیل به طهران بفرستیم یا به مشهد . معین فرمائید اگر باید به طهران فرستاد شخصی لایق پیدا کنیم .
محمد هادی ، محمد باقر ، محمد حسین ، غلام حسین ، اسداله ، علی اکبر ، محمد عبدالله ، رجیبعلی .

بیزاری مردم از محمدعلی شاه

در روزهایی که محمدعلی شاه دشمنی خود را با مجلس و مجلسیان علنی کرد و رخت به باغ شاه کشید و آماده به توپ بستن مجلس شد، آزادی خواهان از حرکت شاه احساس خطر کردند و از اکناف ایران تلگرافها به تهران مخابره شد در تأیید مجلس و اظهار نفرت از رفتار محمدعلی شاه . مؤلف با ذکر این عبارت و تلگرافاتی که از ولایات رسیده بسیار است ، لکن ما بعضی از آنها را درج می‌نماییم ، در صفحه ۱۵۰ همین مجلد به نقل دو تلگراف اکتفا کرده است . این سه تلگراف را ما در بین کاغذهای او یافتیم، گویا به علت نهن کشیدن آنها را کنار گذاشته بوده است :

تلگراف کرمان

حضور و کلای محترم کرمان زاداله تاییداتهم سه روز است تمام اهالی کرمان در جوش

و هیجانه و دیگر تن به سلطنت محمدعلی میرزای دشمن وطن و خائن ملت و ناقض سوگند در نداده و نمی دهند و تمیین پادشاه عادل ملت دوستی را خواهانند . زود چاره نمائید که مملکت از دست فرود .

انجمن ایالتی کرمان ۱۵ جمادی الاول ۱۳۲۶

تلگراف استرآباد

توسط وکلای استرآباد و انجمن اتحادیه استرآباد حضور مبارک حجج اسلام و اولیای مجلس مقدس دامت برکاتهم . با نواقض پیاپی و مخالفت ایمان ، غلطه و حکمیت کلام الله مجید که بیضا اسلام را به حال احتضار آورده و جای اصلاح باقی نگذاشته ابدأ اطمینان به محمدعلی میرزا نیست علاج دیگری فرمائید .

انجمن ولایتی ، انجمن علمی ، انجمن طلاب ، انجمن تجار ، عموم ملت .

۱۴ جمادی الاول ۱۳۲۶

ایضاً از استرآباد

توسط وکلای استرآباد حضور حجج اسلام و اولیای مجلس مقدس دامت برکاتهم دفع اشکالات و دفع مخاطرات از ایران که بنیان آن مشرف به انهدام است فعلاً منحصر است به انتخاب نیابت سلطنت . اقدامات مجددانه و بذل عنایات کامله را در این خصوص جداً خواهانیم .

عموم ملت ، انجمن ولایتی ، انجمن علمی ، انجمن طلاب . ۱۵ جمادی الاول ۱۳۲۶

***

فتوای علمای اصفهان

شاید جمع قوا در باغ شاه مشروطه خواهان را مضطرب کرد ، این استفتاء و فتوای

تلگرافی نمونه ای است از تکرانی بجای مردم :

از اصفهان به تهران

۲۱ جمادی الاولی ۱۳۲۶ نمره یکصد و ده

به توسط انجمن اصفهان ، مرکزی ، آذربایجان ، جنوب و سایر انجمن ها و ادارات جرائد عموماً صورت استفتائی که از حجج اسلام اصفهان مدظلالمش شده است . حضور مبارک حضرات حجج الاسلام والمسلمین دام ظلهم در طهران بعضی افراد سر باز و سوار و قزاق در باغ شاه به مخالف مجلس شورای ملی شیدالله ارکانه و اسباب ترسانیدن مسلمانان جمع شده ، مهبای قتل و نهب مسلمین و انهدام اساس مقدس مشروطیت که موافق احکام شریعت است می باشند . حکم شرعی در حق افراد آنها و صاحب منصبان آنها چیست؟ شاید در میان آنها مسلمانی غافل از حکم اسلام باشند ، می خواهیم آنها را از گمراهی نجات بدهید . امر کم مطاع :

بسم الله الرحمن الرحيم

چون امروز بقا و دوام اسلام منوط به اساس مقدس مشروطیت است، به قانون شریعت مطهر اسلام این اشخاص مثل کسانی هستند که در کربلا اجتماع نمودند و در سدد قتل امام مظلوم برآمدند و هر تیری که به جانب مسلمین بزند اذند مثل این است آن تیر را به بدن حضرت سیدالشهداء علیه السلام زده باشند. و اگر این اجتماعات اسباب خوف و سلب امنیت و ترس مسلمانان شده باشند مثل کسانی هستند که اهل بیت عصمت را در کربلا بملا ترسانیدند. این اشخاص و اخلاف آنها در دنیا مبنغوض و مطرودند و در آخرت در زمره قاتلین حضرت سیدالشهداء ارواحنا فداه محشور خواهند شد. کسانی که در کوفه پول گرفتند و به جنگ سیدالشهداء (ع) رفتند با این اشخاص یکسانند.

ج ۲۰ | ۱۳۲۶ عموم علمای اصفهان: محمد تقی نجفی، شیخ نورالله، ابوالقاسم الموسوی، حسن الموسوی، ابوالحسن طباطبائی، محمد یاقربطباطبائی، محمد علی گلستانی، اسمعیل طباطبائی، احمد الحسینی، نصرالدین شیخ الاسلام، محمد رضا الحسینی، داعی اسمعیل.

تلگرافی طباطبائی از مشهد

پس از آنکه محمدعلی شاه مجلس را به کوب بست (صفحه ۱۵۷ کتاب حاضر) سران ملت لارومار شدند و هر يك از گوشه‌ای فرا رفتند. طباطبائی نیز در ۴ شعبان ۱۳۲۶ روانه مشهد شد (صفحه ۱۹۳ و ۲۶۳ همین کتاب)، گویا پس از ورود او به مشهد، مردم آن دیار جوش و خروشی نموده‌اند و خبرش به تهران رسیده است و به مذاق دو تنیان خوش نیامده است و «وزیر اعظم» بدو تلگرافی کرده است و اخطاری. این جواب آن تلگراف است، پیش نویس آن را به خط و امضای سید در بین کاغذهای مؤلف دیدیم و در اینجا آورده‌یم.

این تلگراف گویا در اواخر شعبان ۱۳۲۶ بخایره شده باشد:

خدمت حضرت اجل اکرم اشرف آقای وزیر اعظم دام اجلاله العالی

تلگراف حضرتعالی زیاد مایه تعجب شد. داعی يك هفته است مشرف شده، رسماً و علناً قاطبه اهالی دیدن کردند، یکی از آنها جناب آقا میرزا محمد پسر حججه الاسلام خراسانی بود. صحبتی میان داعی و ایشان و دیگران از این بابت ابدأ نشده و نخواهد شد. احدی از اهل مشهد با داعی راه ندارد. داعی به قصد زیارت و رفع خستگی مشرف شده جز زیارت کاری ندارم. تهیه استقبال بزرگی دیده بودند که تمام اهل شهر به استقبال بیایند. محض اینکه نیادا صدائی بلند شود بی‌خبر شب وارد شدم، و مهما امکان محض همین مطلب خیال بازدید ندارم. مکرر گفته‌ام مغسد نیستم و از قساد متنفرم. بر مطلبی مستحضر نیستم. بر حرفهائی که مرقوم فرموده بودید بیرون آمده اطلاع ندارم. آقایان

اگر حرفی زده یا بزنند به داعی ربطی ندارد و نمی دانم چه گفته و می گویند . حضرت عالی خوب است زود باور نباشید . چیزی اگر بگویند یا بنویسند یا تلگراف کنند اول تحقیق فرمائید . مردم بد قشرت همه جا هستند داعی همه جا دشمن دارم . لابد مطالب مضره جعل می کنند و به حضرت عالی القاء می کنند . اگر بنا شد باور فرمائید کار مشکل خواهد شد و داعی ناچار به سمت دیگر حرکت خواهد نمود . خوب است حال قاطبه اهل خراسان را از ملا و غیره تحقیق فرمائید تا بعد اگر چیزی القاء کردند قبول نفرمائید .

محمد بن صادق الحسینی الطباطبائی

***

تلگراف از اصفهان

تلگرافی است که در تاریخ ۱۳ محرم ۱۳۲۲ از طرف علمای اصفهان به وسیله ظهیر الاسلام به شاه مخیره شده است و خوب مشروطیت را تأکید کرده اند .

از اصفهان به طهران

به توسط حضرت مستطاب آقای ظهیر الاسلام دام افضاله . حضور مبارک اعلی حضرت اقدس شاهنشاهی خلدالله ملکه . تکلیف علمای اعلام این است که اموری که خیر و صلاح دولت و ملت است بدون پرده عاجزانه عرضه داریم . در حضور مبارک مکشوف است که ملت ایرانیه خلفاء عن سلف مجبول بر اطاعت احکام حجج اسلام نجف اشرف می باشند و اطاعت احکام آنها را از لوازم اسلامیت خودشان می شمارند . در این صورت با وجود احکام محکمه حجج اسلامیه بر وجوب مشروطیت ، رفع فساد و فتنه و خونریزی از ایران محال و ممتنع است بشود ، مگر به استقرار مجلس شورای ملی و ایفاء مشروطه موعوده مطابق قانون اساسی .

دیگر امر امر مبارک است . داعی محمد تقی النجفی ، داعی ابوالقاسم الموسوی الزنجانی ، داعی حاجی سید اسمعیل ، داعی ابوطالب الحسن الحسینی ، سید حسن المدرس ، جلال الدین الموسوی ، صدر الاسلام ، داعی شیخ نورالدین ، محمد باقر الموسوی ، محمد علی الکلباسی ، محمد باقر الکلباسی ، داعی محمد باقر الطباطبائی ، داعی مهدی الحسینی ، داعی سید محمد هاشم ، داعی فاضل توری ، اقل العباد سید محمد باقر . حاجی آقا سید مهدی ، داعی حاجی ملا محمد اسمعیل ، داعی سید جواد ، المیدانجانی کلباسی ، محمد باقر ، میرزا محمد هاشم کلباسی ، ابوتراب بروجرود ، داعی میرزا احمد .

***

[تلگراف انجمن ولایتی اصفهان]

این تلگراف در تاریخ ۲۰ محرم ۱۳۲۲ از طرف انجمن ولایتی اصفهان به وساطت سفارت انگلیس به کلیه سفارتخانه ها مخیره شده است :

به توسط سفارت سنیة دولت بهیة انگلیس خدمت ذی شرافت جنابان مستطابان اجل اکرم وزرای مختار دول متحابه دام اقبالهم . با کمال عجز و انکسار مدد و مستدعی می شویم . خاطر

مبارك اولیای امور را مستحضر نمائید : بقیر از این خرابی های فوق العاده که به ملك و ملت وارد آمده اگر متحصنین سفارت سنیه كبری دولت علیه عثمانیه بخواهند برخلاف قانون اساسی تجدید مشروطیت و تأسیس مجلس پارلمان نمایند ولو اینکه دريك كلمه اختلاف داشته باشد ، ابدأ مقبول ملت ایرانیه نخواهد بود . مگر اینکه تمام جزئیات و کلیات آن برطبق قانون اساسی که تمام فصول آن به صحت مبارك بندگان اعلیحضرت شهرباری خلداله ملكه موشح و مطرز گشته مطابق و موافق باشد . مستدعیات عموم ملت از علماء و تجار و اعیان و اشراف و کسبه و انجمن ولایتی .

***

تلگراف دیگری در همین موضوع از همدان دیار

به توسط سفارت سنیه دولت بیهیه انگلیس ، خدمت ذی سعادت حامیان مشروطیت و محبان ملك و ملت ، متحصنین سفارت سنیه كبری دولت علیه عثمانیه و عموم متحصنین زاویه مقدسه حضرت عبدالعظیم دامت تائیداتهم . زحمت عرض می دهد که بعد از تحمل این همه زحمات فوق العاده هیچ سزاوار نیست کار را ناتمام گذارده و قبل از تحصیل مشروطه صحیحه که در تمام اصول و جزئیات مطابق با قانون اساسی باشد از سفارت كبری خارج شوید ، و مسلم است اگر اعاده مشروطیت و تأسیس مجلس مقدس دارالشورای كبری را برخلاف قانون اساسی ولو به اختلاف يك كلمه باشد قبول نمائید به هیچ وجه مقبول ملت ایرانیه نخواهد بود و در واقع هیئت متحصنین بدعوض خدمت که منظور نظرشان است خیانت به تمام ملت کرده اند . مستدعیات عموم ملت از علماء و تجار و اعیان و اشراف و کسبه و انجمن ولایتی .

***

از انجمن گیلان

اعضای انجمن ایالتی گیلان این تلگراف را از زشت به سفیر ایتالیا محایره کرده اند
تاسفر ایتالیا عراقشان را بشمع شاه ایران برساند !

خدمت ذی شرافت جناب مستطاب اجل وزیر مختار دولت فخیمه ایتالیا زید اجلاله مشرف باد . سفیر دولت ایتالیا البته از خاطر محترم محو نگردیده است که از زمان تعدی دولتیان به مقام منبع مجلس شورای ملی چه وعده ها که در استرداد حقوق ملت بیچاره به آن نمایندگان دول اروپا دادند و تمام را نقض نموده اند ، به دفع الوقت مشغول خیالات خود بودند تا رفته رفته ملت از وفای به عهد آنها مأیوس شد در فکر استرداد حقوق حقه منصوبه افتاد . بر حسب احکام واجب الطاعه حجج الاسلام نجف اشرف دست حکام را از مداخله در امور کوتاه نمودند از آن جمله گیلان است که مجبور به استرداد حقوق منصوبه خود شدند ، و لازم گردید به آن ذوات محترم اظهار عرض نمایند که ذات مقدس ملوکانه را از حالت مظلومیت این رعایای بیچاره مستحضر فرمائید که رعایای بیچاره العیاذ بالله مخالفتی با شخص اعلیحضرت همایونی

ندارند . استدعای عاجزانه در بذل مرحمت و استرداد حقوق ملت را می نمایند که بیش از این به عرایض مقرر ضآنه چند نفر مفسدین گوش نداده بپنود اسباب زحمت رعایای فقیر بیچاره خود و خونریزی فراهم نیاورند . ضمناً عرض می نمایم که بهمداله گیلان که کمال امنیت و آسایش حقوق و حدود شخصی و تجارتنی عموم اهالی داخله و خارجه محفوظ است .

انجمن ایالتی گیلان به تاریخ ۲۵ شهر محرم سنه ۱۳۲۷

***

دو تلگراف در تأیید سپهدار

مردم رشت برعمال محمدعلی شاه شوریدند (صفحه ۳۰۳ و ۳۱۲ همین کتاب) و مستبدان را شکست دادند و محمد ولی خان سپهدار را به حکومت برگزیدند . (ص ۳۰۳) - سپهدار پیش از آن که به ملت و مشروطه رو کند از مقر بان شاه بود (ص ۳۲۳) تلگرافهایی که مشروطه خواهان بنام در تأیید او کردند مقامش را نزد ملت استواری بخشید ، این دو تلگراف از آن جمله است :

از تبریز

نمره ۶۲۰ عدد کلمات ۳۰ به تاریخ غره صفر پیچی نیل ۱۳۲۷

خدمت حضرت اجل آقای سپهدار اعظم والی گیلان دامت شوکت

به شکرانه تأییدات ایزدی و هموطنان غیور جشن قلبی نموده و تبریک فرمانروایی

حق پسندانه عالی را می نمایم .

انجمن ، سردار ، سالار

سواد تلگراف جناب مستطاب آقای اقبال لشکر رئیس افواج ملی به رشت

نمره ۶۱۹ عدد کلمات ۳۰ غره شهر صفر المظفر ۱۳۲۷

به حضور مبارک حضرت مستطاب اجل اشرف آقای سپهدار اعظم دامت شوکت از

وصول دستخط تلگرافی به انجمن مقدس و ورود حضرت اجل مفتخر از صمیم قلب تبریک ،

بنده و عموم اهالی حترنم به زنده باد مشروطه و سپهدار اعظم .

بنده پرسننده هاشم سرباز و اقبال لشکر

***

تلگراف صدر اعظم

ماه صفر سال ۱۳۲۷ بیشتر ولایات دستخوش شورش و نا امنی بود ، خراسان

نیز هم ، این تلگراف را مشیر المملکت به منصور الملک نایب الایاله خراسان مخابره

کرده و مزده اعزام فی الدوله را داده است .

از باغ به مشهد

نواب شاهزاده منصور الملک نایب الایاله دام مجده . دو نامه از تلگرافخانه رسیده

است که دیشب به خانه موتمن السلطان عبدالله خان رئیس قزاقخانه مبارک آنجا (بمب)

انداخته‌اند و بعضی هرزگی‌های دیگر شده است . پس شما آنجا چه می‌کنید ؟ این همه استعداد و نوکر و پولیس چه می‌کنند ؟ الآن بفرستید جناب مستطاب آقای متولی باشی و جناب آقای نایب التولیه و جناب آقای متولی مسجد گوهرشاد و جناب آقای قائم‌مقام التولیه و بعضی اشخاص دیگر را که می‌دانید حاضر کنید بگوئید با بودن شماها که همه دولتخواه و شاه‌پرست هستید و در حقیقت محض آسودگی خودتان قبلهٔ عالم روحناقداء حضرت اشرف‌والا نیرالدوله را با بلیط برقرار فرمودند با چاپار حرکت نمودند باید تا ورود حضرت معظم کارها را منظم نمائید و هرچه لازم است در حفظ امنیت و آسودگی آنجا فوراً بگوئید به عرض برسد و اقدام شود و آنچه لازم باشد از جانب مستطاب ملاذالاسلام آقای حجة الاسلام دامت برکاته آن حدود در آسودگی مردم بخواهید عنقریب که حضرت اشرف والا وارد می‌شود . انشالله قرار کلیهٔ آسودگی عامه را خواهند داد .

شب ۱۵ صفر ۱۳۲۷ صدر اعظم

***

تلگراف مشیرالسلطنه

رکن‌الدوله از حکومت خراسان استعفا کرد (صفحه ۳۶۲) و نیرالدوله بجایش تعیین شد این تلگراف ملامت آمیزی است از مشیرالسلطنه به رکن‌الدوله :

از باغ به مشهد

خدمت حضرت مستطاب اشرف والا شاهزاده رکن‌الدوله دام اقباله ، آفرین بر عقل و کفایت شما همچو تصور می‌نماید که دیگر نباید در دنیا زندگی نمائید . هرچه تلگراف کردم که شما زودتر حرکت نمائید ، هرچه تلگراف کردم که شما زودتر حرکت نمائید و خودتان را ضایع نکنید گوش ندادید . به همان علی بن موسی الرضا در این فقره خیلی خبط کرده‌اید . هر کس این راهنمایی را به شما کرده است خیانت محض است . شنیدم دیشب به‌خانهٔ عبدالله خان رئیس قزاق بمب انداخته‌اند . خیلی محل تمجیب است . اگر چه باور ندارم . خودتان می‌دانید عبدالله خان گذشته از اینکه سر تیب قزاق همشیرهٔ حضرت اشرف‌والا نیرالدوله دام اقباله است این فقره پر واضح است که در این فقره عرض محض است .

شب ۱۵ صفر ۱۳۲۷ صدر اعظم

***

تلگراف محمره

این تلگراف را حاجی سیف‌الدوله و سردار اسعد و خزعل در تقاضای اعادهٔ شروط به شاه مخابره کرده‌اند :

از محمره به تهران

توسط فرزند عضدالدوله به شرف عرض خاکپای بیضا ضیاء اعلی حضرت همایسون

شاهنشاهی ارواحنا فداء می‌رساند صداقت غلام در خاکپای همایون، و امتحان خدمتگزاری پنج‌ساله و پنج‌سال، و چندین جهات دیگر، چاکر خانه‌زاد را مستغنی می‌دارد که در صداقت و جان‌فشانی ولی نعمت مقدس معظم ادله و براهین اقامه نماید و به قسم و سوگندی متمسک شود این مساله از بدبهیات است که فخر و میاهات همه‌خانه‌زا. ان خاصه آنهایی که شرف اقتساب مخصوص به ذات اقدس وجود مقدس بندگان اعلی‌حضرت اقدس همایون ارواحنا فداء دارند که خداوند در اورتنگ شاهنشاهی پاینده و برقرار دارد و درین صورت چون مروضات و مستدعیات آنها در خاکپای مبارک معلوم است که خالی از شائبه عرض شخصی و تلقی و انشاء الله تعالی در خاکپای مقدس موقع قبول خواهد شد، لهذا جسارت می‌ورزد سردار اسعد بختیاری که از فرنگ مراجعت و به سردار ارفع شده دیر زمانی است اتفاق دوستی و اتحاد خانوادگی دارند نظر به اخبار منتشره کار به جائی خیلی بساریک، و عرصه به اندازه‌ای تنگ شده که نزدیک است به مختصر بهانه و وسیله شرف قومیت را متزلزل دارد و به عقیده عقلای تمام عالم نایره آشوب را که تمام مملکت متمرّد جوش و خروش را که از همه افراد ملت شنیده می‌شود با آب رحمت و رأفت ملوکانه زودتر می‌توان ساکت کرد و از غلیان انداخت. این غلام خانه زاد به زبان دو سردار حاضر که از تمامی رؤسا و افراد عشایر و قبایل خود ملتزم به عرض شده‌اند استدعائی که از خاکپای ملوکانه داریم اینست که مشروطیتی را که با کمال میل و سرور مرحمت، و قانون اساسی را که به دستخط قضا شیم شاهنشاه مفتور و دستخط جهان مطاع ملوکانه معین، و مؤکداً نواقشش را اکمال فرموده‌اند از راه تفضل و رعیت‌پروری عنایت و به افتتاح پارلمان فرد اهالی را به اعاده و بذل این نعمت با قیمت ملوکانه چنان امیدواری دارند که هر يك از آنها در جان فشانی و ایثار همه چیز در راه استقلال سلطنت شش‌هزار ساله و بقا و سلامت وجود مقدس و حفظ تاج و تخت ملوکانه ارواحنا فداء با دست شمشیر می‌زنند و از قلب زبان شرایط و دعاگوئی را بیجا بیاورند.

۲۸ شهر صفر ۱۳۲۷ غلام خانه‌زاد سلطان محمد (که جناب حاجی سیف‌الدوله باشد).

علی قلی بختیاری (که سردار اسعد باشد). خزعل (که سردار ارفع باشد)

***

تلگرافی از همدان

تلگرافی است که در دهنام آمیز به امضای محمد باقر - که نشناختیمش - زین شخص - که گویا از اهل منبر و روحانیت است - تلگراف دیگری نیز به تاریخ ۱۳ ربیع‌الاول ۱۳۲۷ به عنوان صدراعظم مخابره شده است که در جای خود خواهد آمد.

از همدان به طهران

نمره ۱۴۶ حضور صدراعظمی که الی حال عدل و ظلم از هم تمیز نداده یا دام تزویر

برای گمراه کردن این روسیاه نهاده، سخن نیکان می گوید و علامتی ندارد. حسنات پیش سروده غفلت از کردار فعلی دارد. شمر هم در سفین در رکاب حجت خدا جهاد کرده، ضربت خورده، آخرش چه شد. ادعای اسلام و پیروی پیشوایش کرده، در عمل به خلاف فرموده های حجج الاسلام جد اکید داری، جان من به لفظ حلوا دهن شیرین نمی شود و بدن قوت نمی گیرد. حقانیت و مسراتب دیانت حجج الاسلام و اتباع متقلماً آنها بر کسی مخفی نمی گردد و طمع استقامت استبداد بعد از این تزلزل ارکان، مانند طمع های اشیب است که دامن می گرفت به امید اینکه اگر پرنده در هوا تخم کرد به دامش افتد. فرموده اید امر دین و مذهب است؛ سبحان الله کسی احتمال می دهد که حجج اسلام و رؤسای اعلام ظاهرالدیان بین الخاص و العام به وجهی خرابی آن بخواهند این همه جد نمایند، دولتیان که مخالف احکام آن بوده و همه وقت موهن و مخرب بوده اند امروز حافظ و حامی دین شده باشند؛ نیا لهاتیک الوجوه الشاهیه. از طهران آمدن من اگر امید تغییری در احکام حجج الاسلام است معاذ الله؛ برو این دام بر مرغ دگر نه که عنقا را بلند است آشیانه، و اگر غرض دیگری است بیان شود تا تکلیف بدانم. آنچه لازم بود به موظفه حسنه عرض شد، تأمل فرمائید که شما را به راه خدا خواندم و یا به آتش جهنم دعوت نمودم. و ما توفیقی الا بالله علیه تو کلت والیه انیب. خوب است خاتمه عرایض این روسیاه باشد، ثمر درستی نمی بینم. هر تلگرافی که باب کیف نباشد جواب هم نمی دهم؛ تا وقتی که تکلیف جلوگیری باشد حاضرم، وقتی که اقتضای باز ایستادن کرد ساکت می شوم. حسابی هم به دست شماها وقتی که پشیمانی سودی نکند خواهد آمد و اگر همه عرایض من گوشت تلخی بوده است و در مذهب شماها مجازاتی دارد شخصاً برای مجازات علنی آن حاضرم؛ یار و یاورى جز خداوند قهار ندارم.

محمد باقر ۲۹ صفر ۱۳۲۷

***

جواب شیخ نوری

این یادداشت و تلگراف را مؤلف از روزنامه خراسان نقل کرده است :

نقل از روزنامه خراسان

اظهار حیات یا خجالت قوه منفعله

در ۱۲ و ۲۰ ماه صفر چند فقره تلگراف به امضای الاحقر فضل الله نوری و علی اکبر بروجردی به عنوان حجة الاسلام آقای حاجی میرزا حبیب الله مجتهد و آقای حاجی میرزا علی و آقای میرزا ابراهیم و آقای ملا محمد علی فاضل و جناب متولی باشی به این مضمون از طهران رسیده که در جلوگیری از مقاصد غیر مسیحیه اشرار و مفسدین اقدام نمایند و هر گونه دستور العمل که لازم می دانید از طرف دولت علیه و سلسله علمیه اقدام و مبادرت می شود. ما ما به درج عین آن تلگرافات سراپا خرافات که قوه منفعله و حقیقت خجالت را شرمسار

می‌سازد صفحات این جریده را ملوث ننموده، تلگراف جوایبه آقایان علماء عظام را برای تنبه و آگاهی عموم مندرج می‌سازیم :

تلگراف از مشهد به طهران

جواب شیخ نوری

بحمدالله والمنة در ارض اقدس کسی در مقام شرارت نیست . کلیه طبقات از علماء اعلام و وجوه اعیان و تجار و کسبه و غیرهم به موجب احکام مطاعه مبادی عالیه در انعقاد انجمن و مراسم مشروطیت اتفاق نموده به کلمه واحده تشکیل انجمن و ترویج احکام شرعیه الهیه نموده‌اند . اصلاح کاری که موجب خلاف قاعده یا بی‌تظمی باشد اتفاق نیفتاده، چاره هم تصور نمی‌شود مگر به مساعدت و همراهی اولیای دولت که چند مرتبه به مواعید مردم را ساکت کرده و اصلاً در مقام انجام نبوده‌اند . حال هم اگر خراسان و رعیت خراسان را می‌خواهند غیر از مساعدت و موافقت چاره نیست والا قهراً این مطلب انجام گرفته و خواهد گرفت . بدیهی است بر هر مسلمی واجب است که از جان و مال در مقام ترویج احکام شرعیه منایقه نکنند .
(العبد علی بن حبیب‌الله الحسینی) (محمد علی فاضل)

***

تلگراف مشهد در مخالفت یا استقراض

پس از آنکه دشمنی محمدعلی شاه با مشروطه خواهان آشکار شد، و بخصوص بعد از توپ بستن به مجلس، مردم به فتوای مراجع تقلید از پرداختن مالیات سر باز زدند . تهیه قوای استبداد و نگهداری فوج قزاقان برای جنگ با ملت، مستلزم هزینه سنگینی بود که با خزانه تهی شده دولت سازماری نداشت . شاه به چاره اندیشی سعدالدوله به فکر استقراض از اجانب افتاد (صفحه ۲۸۴ و ۲۸۷) . ملت از نیت شاه باخبر شدند . به سفیران و نمایندگان دول در طهران تلگرافهایی فرستادند و بصراحت این نکته را تذکر دادند که حکومت محمدعلی شاه غیرقانونی است و از هر کشور و ولایتی وام بگیرد ملت ایران ضامن باز پرداختنش نیست . از آن تلگرافها یکی در صفحه ۳۹۳ چاپ شده است، اینهم تلگرافی دیگر :

از مشهد به طهران

غره ربیع الاول ۱۳۲۷ - سفارت عثمانی، آلمان، انگلیس، روس، فرانس، اطریش، هولاند، ایتالی، خدمت جناب جلالتمآب اجل عالی زحمت افزا می‌شود : البته خاطر مبارک از دستخط مظفرالدین شاه مرحوم مورخه ۱۴ جمادی الثانیه ۱۳۲۴ در تأسیس (کنستی توسیون) و امضاء محمدعلی شاه به تفصیل مستحضر است . اوضاع حالیه ایران را هم بعد از انفصال و توپ بستن به مجلس مطلع می‌باشید . معلوم است که توپ بستن به مجلس باعث انفصال مشروطیت ایران نخواهد بود و ملت ایران همانطور که به مشروطیت معرفی شده خود را جزء دول مشروطه و دارای قانون اساسی دانسته و می‌دانند . اهالی مملکت خراسان

مطابق قانون اساسی انجمن ایالتی را منعقد و به مراسم مشروطیت قیام نموده اشد . لازم شد مراتب ذیل به نمایندگان دول متحابه پروتست و اعلان شود که مطابق اصل ۲۴، ۲۵، ۲۶ قانون اساسی اعطای امتیازات و بستن عهد و استقراض و غیرها باید به تصویب دارالشورای کبرای ملی باشد و در این موقع که پارلمان ایران منفصل است هرگاه امتیاز اداره‌ای از ادارات دولتی را به یکی از دول ، بدون تصویب انجمن‌های ایالتی که امروزه قائم مقام پارلمان است، بدهند فردی از افراد ملت ایران نخواهد پذیرفت و اهالی به حکم رؤساء مذهب جداً مخالفت خواهند نمود . از قرار مسموع در این اوقات محمدعلی شاه اراده دارد اداره تذکره را به دولت بهیبه روس به عنوان رهن واگذار نماید لهذا عموم ملت خراسان به نمایندگی آن دولت بهیبه رسماً پروتست نموده و لازم دانست که به سایر نمایندگان محترم دول هم اطلاع بدهیم تا بدانند احدی از ماها زیر بار این گونه معاملات نخواهد رفت .

***

همندروی با متحصنین

مردم رشت در این تلگراف همندروی خود را با پناهندگان مشروطه خواه سفارت عثمانی ابراز داشته اند

از رشت به تهران

نمره ۳۲۶، عده کلمات ۱۴۰ - توسط جناب مستطاب اجل سفیر محترم دولت علیه عثمانی به هیأت پناهندگان سفارت سنیه عثمانی مقیم طهران - با يك دنیا هم و غم در اسارت و پریشان خیالی آن برادران ، و با يك عالم امید به عنایت آتیه اعلیحضرت شاهنشاه ایران و فتایح حسنه اتحاد هیئت جامعه اسلامیت ، و نیات حسنه سفارت عثمانی ، ادعیه خیریه خالصانه خود را در نیل مقصود و حصول آرزوی ایرانیان و انعقاد فوری دارالشورای کبرای ایران در مرکز وطن که به منزله قلب برادران ایرانی است تقدیم حضور آن برادران و هم مسلمانان عظام نموده ، امیدواریم بزودی نعمت مشروطیت که چندی از سوء قصد اشخاص خائن معطل بود ، چنانکه در آذربایجان و گیلان و سایر نقاط ایران به احکام مطاعه پیشوایان دین مبین و همت برادران فیور به ساکنین این نقاط ارزانی است ، در طهران هم با هم هم آواز شویم . پاینده باد دین اسلام و آزادی .

۲ ربیع الاول ۱۳۲۷ انجمن ایالتی گیلان

***

تلگراف رشت

خبر مجلسی که بین روز سوم ربیع الاول ۱۳۲۷ به دعوت صدراعظم در اطاق دربار اعظم شهری با حضور درباریان و قتی چند از نمایندگان ملت تشکیل شد (صفحه ۳۳۷ و ۳۳۸) چند روز پیش از انعقاد به ولایات رسید . مشروطه خواهان دور از مرکز از دعوتنامه صدراعظم خبردار و تکرار شدند که مبادا سران

ملت درین جلسه قریب عورند و به تغییر مواردی از قانون اساسی آن در دهند .
تکلیف زیر مؤید این مدعاست :

از رشت به تهران

نمره ۳۳۰، فوری است۔ عدد کلمات ۱۳۵۔ توسط سفارت عالیة عثمانی دام اجلاله ، خدمت ذی شرافت جناب مستطاب عموم متحصنین سفارتخانه علیه عثمانی دامت شرفهم ، از قرار مسموع امروز قراردادست مجلسی در اصلاح امور تشکیل شود؛ لازم گردید آن ذهن‌های محترم را مسبق سازیم که تمام تظلمات و زحمات ملت برای استرداد حقوق مفصوبه و اجرای قانون اساسی بدون تغییر کلمه‌ای ، و انعقاد مجلس شورای ملی است . در این صورت خارج از این مقدمه نباید از طرف ملتیان مذاکره‌ای بشود . هر گاه اعلیحضرت همایونی را قلب پدران به رأفت آمده ، حقوق فرزندان خود را مسترد و رعایای ایران را از قید اسارت آزاد و نام نیک خود را در تاریخ به یادگار گذارند ، همه مطیع و فرمان بردار و جان باز حفظ اساس سلطنت ایران و ترقی این مملکت ویران خواهیم بود والا گوش ملت ایران برای شنیدن تغییر یا تحریف کلمه یا حرفی از قانون اساسی حاضر نیست .

۲ ربیع الاول ۱۳۲۲ - انجمن ایالتی گیلان

***

از شیراز

با این تکلیف شیرازیان خبر تشکیل انجمن ایالتی فارس را به اصفهانی‌ها
اعلام نمایند .

از شیراز به اصفهان

به ساحت مقدس حضرت مستطاب غوثی‌المله غیثی‌الاسلامیه آیات‌الله دامت برکاتهما و سایر حجج اسلام و حضرت اشرف آقای مصام‌السلطنه دامت شوکتہ ، با یک جنبش ملی اسلامی فیورانه حکیمانه که کافه ملت فارس را به مشروطه‌خواهی عملی متحد ساخت و رجال بزرگی اعیانی را برادران مساوی فرمود در سایه همایون حضرت بقیة‌الله عجل‌الله فرجه به مجاهده حضرت آیه‌اله آقای میرزا و سایر علماء دامت برکاتهم و اهتمام و همراهی حضرت مستطاب اشرف آقای حاجی آصف‌الدوله دامت شوکتہ امروز که پنجم شهر ربیع‌الاول است انجمن ایالتی فارس در عمارت ظهیرالدوله که محل سابق بوده منعقد گردیده با کمال شکوه و شوکت اسلامی خطبه قرائت گردیده از این به بعد تمام مملکت فارس واحداً کلمه اتحاد عملاً در تحت قانون اساسی و مشروطه رسمی است ، به هر جا دسترس دارید اطلاع دهید .
ششم ربیع‌الاول ۱۳۲۲ - انجمن ایالتی فارس

فتوی

پشویان شیعه در تهبیج مردم و پیشرفت نهضت مشروطه سهم بزرگی داشتند ، صفحات تاریخ بیداری شاهد احکام قضی و فتوای صریح ایشان است که در هر مورد و به هر مناسبتی مردم را به مقاومت در برابر استبداد دعوت کرده اند . نمونه این بایمردی را در صفحات ۳۵۰ ، ۳۵۱ ، ۳۵۲ ، ۳۵۳ ، ۳۵۴ ، ۳۵۷ و دیگر صفحات این بخش و بخش اول این تاریخ ملاحظه فرموده اید . آنچه نمونه ای دیگر :

طهران نمره ۱۸ - فی ششم ربیع الاول ۱۳۲۷ - بسم الله الرحمن الرحیم ، جناب مستطاب نخبه المحدثین ، بدیع المتکلمین سلمه الله تعالی . مرقومه جناب مستطاب شما به توسط ملازمان سرکار شریعتدار سیدالعلماء الاعلام حجة الاسلام آقای حاجی سید مصطفی کاشانی نجفی دامت برکاته الشریفه رسید ، بعضی دیگر هم نوشته بودند که احکام صادره از مرحوم مقدس آیه الله آقای حاجی میرزا حسین قدس سره و این جانبان را در باب وجوب اتباع و انعقاد مشروطیت که امروزه موقوف علیه حفظ بیضه اسلام و مملکت اسلامی از تسلط کفار و قطع شجره خبیثه استبداد و رفع ظلم و فساد است به اخوان اهالی طهران ابلاغ کرده اید و در این باب مجدانه مجاهده نموده اید مقتضی دیانت و غیرت اسلامیت همین است کثر الله امثالکم . مذکور می شود بعضی در صدور آن احکام وسوسه و تشکیک می نمایند ، به عموم مؤمنین اعلام بدارید

صدور آن احکام از این جانبان محقق است و بر احدی بدون عذر شرعی تقاعد جائز نیست تا به تأیید حضرت حجة یقینة الله ولی عصر ارواحنا فداه بزودی مجلس ملی منعقد و رفع ظلم و فساد و تسلط کفر و الحاد از مملکت اسلامی بشود . ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم من الاحقر عبد الله المازندرانی - من الاحقر الجانی کاظم الخراسانی

تلگرافی خزعل

تلگرافی است از سردار ارفع (خزعل) که پیوستگی خود را به مشروطه خواهان اعلام داشته است .

از محمره به اصفهان

خدمت حضرت آقای مصام السلطنه دامت شوکته عرض ارادت دارم و انسلامت وجود مبارک استعلام می نمایم . انجمن ولایتی محمره تشکیل ، گمرک عربستان ضبط که وجوهات به طهران نرود . جهاز مظفری دولتی هم در محمره توقیف دادم . اگر لازم بدانند برادران آذربایجانی و گیلانی را از کیفیت مستحضر فرمائید . خدمت جنابان اجل آقای سالار حشمت و منتظم الدوله دام اقبالهما عرض ارادت دارد . حاجی رئیس به عرض عبودیت حاضر ، فرمایشات مترصد است .

۷ ربیع الاول ۱۳۲۷ - خزعل .

از همدان

تلگراف دیگری به امضای «محمدباقر» از همدان، خطاب به صدراعظم،
تلگراف قبلی او را در صفحه ۵۹۳ درج کردیم.

از همدان به تهران

نمره ۵۰ - حضور مبارك آقای صدراعظم و فقهاء تعالی، مسموع می‌شود که باز هم کسی انکار احکام شریفه و اظهار منافی نموده، آفتاب را به دست نمی‌توان پوشید. جحدوا بها و استیقنتها انفسهم ظلماً و غلواً. به این تسویلات ابلیسی می‌خواهند سلطان مسلمانان را گمراه نموده صفای خواطر دریا مقاطرش که تلگراف ارفع الدوله ظاهرش نمود کدر سازند و لایفلاح الساجر حیث اتمی. اگر این ذوات خبیثه نبودند این همه خون مسلمانان ریخته نمی‌شد و آن چند بزرگوار در مامن مسلمین به آن طور فظیعی که تخم عداوت در دل‌های شیعیان پاشید شهید نمی‌گردیدند و بعد از آنکه سوء قصد آن خبیث دیگر به آیت‌اله خراسانی مدالله تعالی ظله علی القاسی والدانی، در عتبات واضح گردید که سم قاتل همراه برداشته اسماً به زیارت کربلا و در باطن یالینتی معکم گویان خواست ملحق به جماعت شمر و عمر سعد گردد و کار الله‌ویردی را تانی پیدا شود و به فضل خدایی تیرش به سنگ آمده، حضرت آیت‌الله هم عفو و اغماض فرمودند و بعد از شهادت علماء اخیار در فارس و آذربایجان و غیره به دست دوستان دولت که واقماً مجنون دولت بوده‌اند این فظایح احسان گمان نموده مرتکب گشته همه را در دل مسلمانان به اسم دولت ثبت نمودند ابدأ جای‌ماست مالی نمانده و عنقریب است که منجر به هیجان عمومی در تمام بلاد گردد، تلگراف حاج‌سیف‌الدوله و امثال آن هم که منتشر است

لطف حق با تو مداراها کند چونکه از حد بگذرد رسوا کند

به منت اعاده مشروطیت امید علاج این مفسد هست و تمویق باعث تزاید و شدت است و گمانم این است که موافقت صادقانه با ملت در کم زمانی در عامه مفسد مسدود و همه را در رقاء و آسایش گرداند.

به تاریخ ۱۳ ربیع‌الاول ۱۳۲۷ - محمدباقر

***

در سفارت عثمانی

در اوایل ربیع‌الثانی ۱۳۲۷ آزادیخواهان عثمانی بیروزی یافتند و سلطان محمد خامس را بر تخت نشاندند. این خبر روز هشتم ربیع‌الثانی ۱۳۲۷ در پایتخت ایران منتشر شد. در این روز سفیر عثمانی به تهیه و تدارک جشن پرداخت، اما سعدالدوله که می‌توسید برپا شدن جشن مشروطیت عثمانی در سفارت آن کشور آزادیخواهان ایران را بیشتر به هیجان آورد و وضع وخیم‌تر شود دوستانه از سفیر عثمانی درخواست کرده برپا داشتن جشن را به چهار شب بعد که همزمان با

تاجگذاری محمدعلی شاه بود موکول کنند. این تقاضا پذیرفته آمد. (صفحه ۳۹۹)
 اما متحصنان سفارت عثمانی بیکار نشستند، جلوس سلطان نازم عثمانی را
 جشن گرفتند و لایحه‌ای تهنیت آمیز خطاب به صدرالدین بیگ شارژدافر سفارت
 تنظیم کردند و پاسخی تشکرآمیز شنیدند. تلگرافی نیز از طرف متحصنان به
 استانبول مخابره شد! اینک آن هرسه:

لایحه‌ای که خطاب به شارژدافر قرائت شد

به تاریخ ۸ ربیع الثانی ۱۳۲۷

در این موقع که کوکب سعادت و اقبال ملت و دولت قوی شوکت علیه عثمانیه از
 افق تمدن و تربیت طالع شده، ابرهای تیره اختلاف و نفاق که ملت و دولت را دچار
 زحمات داشت مرتفع گردیده، جلوس میمنت مأنوس بندگان اعلیحضرت اقدس همایون ظل الله
 خلافت پناه، سلطان السلاطین محمدخان خامس، افتخار آل عثمان ایدالله جیشه، وابدالله
 عیشه، و خلدالله ملکه و سلطانه را وسیله نیل سعادت و نیکبختی آن ملت و دولت قدیم و
 قویم اسلامی دانسته این تجدید سلطنت و خلافت و شهریاری را از سمیم قلب تبریکات خالصانه
 گفته ادعیه صادقانه را بتوسط میزبان محترم خودمان جناب جلالت مآب اجل اکرم صدرالدین
 بیگ شارژدافر و نماینده آن دولت جاوید آیت اهدا و تقدیم سده سنیه خلافت پناهی می‌داریم
 و برکات و توجهات صاحب دین مبین حضرت خاتم المرسلین صلوات الله علیه و آله و اصحابه
 اجمعین را امیدواریم که شامل هیأت جامعه اسلامی شده این دولتین و ملتین علیتین در
 نهایت اتحاد با کمال مهر و وداد در سرا و ضرا معاضد و معاون بوده اعلائی کلمه حقه
 الهیه را در مقامات عالیه انسانیت و تمدن وجهه مقصود هم سامیه ساخته طریقه مواسات و
 مواخات را به اعلائی درجه مرعی داشته، بین الملل عالم به یگانگی و اتفاق شهرة آفاق گردند.
 رجای واثق آنکه این تبریکات صمیمانه این هیئت عدالت خواه که در سفارت خانه کبرای
 اسلامی برای استرداد حقوق مشروعه اعتکاف دارند موقع حسن قبول یافته موجب استحکام
 اتحاد اسلامی گردد.

لایحه جوابیه سفارت کبرای عثمانی به هیأت متحصنین

۸ ربیع الثانی ۱۳۲۷

تبریکات صمیمانه که ذوات محترمه متحصنین سفارت کبرای دولت علیه عثمانیه نموده
 و درخواست شده که به عرض پیشگاه سده سنیه اعلیحضرت قوی شوکت اقدس همایون شاهنشاه
 خلافت پناه مشبوع مفخم دوستدار، سلطان محمد خامس دام ملکه و سلطانه به واسطه سفارت
 سنیه برسد موجب مزید تشکر و امتنان گردید. با کمال شوق و شغف و جهت جامعه اسلامیست
 اول وسیله به عرض حضور مراحم ظهور ملوکانه خواهد رسانید و امیدواریم که به عون الله
 تعالی مملکت ایران هم در ظل مرحمت اعلیحضرت قوی شوکت اقدس همایون محمدعلی

شاه دام ملکه و سلطان نایل به سعادت گردند .

تلفراف تبریک متحصنان به استانبول

۸ ربیع الثانی ۱۳۲۷

توسط رئیس مجلس مبعوثان شیدالله ارکانه - حضور باهرالنور اعلیحضرت سلطان عثمانی
السلطان محمدخان خامس خلدالله ملکه و سلطان ، این هیأت ملی که برای حقوق منصوبه
خود در سفارت سنیه عثمانی در زیر بیرق حریت خواهانه آل عثمان التجا نموده است
موقع را مفتنم شمرده جلوس آن اعلیحضرت را به اریکه سلطنت عن صمیم القلب تهنیت و
احترامات فائقه کوچکرانه خود را به خاک پای ملوکانه عرض می دارد. (متحصنین)

***

اعلامیه انجمن احبا

پس از قیام محمد و بیخان سپهدار در شمال ، و آمادگی سردار اسعد و صمصام
السلطنه به معاضدت سرداران آذربایجانی ، محمدعلی شاه در برابر مجاهدان
درمانده و در ظاهر به اعاده مشروطیت ناچار شد و روز هیجدهم ربیع الاول
سال ۱۳۲۷ مطابق نوزدهم برج ثور به امید رام کردن آزادیخواهان دستخطی
دایر بر مشروطه خواهی و ذکر خدماتی که در زمان ولیعهدی به مشروطیت کرده ،
منتشر نمود . آزادی خواهان که می دانستند محمدعلی شاه از فائوانی مهربان
شده است به اضعاء گوناگون ملت را و مجاهدان را هشدار دادند . برخی از
آن بیانیها در متن کتاب آمده است . این هم اعلامیه یا تلگرافی است به امضای
دهیات انجمن احبا ؛ نکات قابل تأملی دارد ، بخصوص آنجا که به مقاولات
روس و انگلیس اشارت می کند .

جمعه نهم ربیع الثانی ۱۳۲۷

حضور محترم اعضاء کمیسیون سفارت سنیه دامت بقائهم

مطابق ترتیبی که از مقامات عالیه دیده و شنیده می شود این دوسه روزه درباریان را
چاره جوئی را بدان منحصر داشته اند که به اقوال شایعه انتشار بدهند مشروطه مرحمت شده
و حقوق منصوبه ملت مظلوم ادا خواهد شد . و این فقره فقط محض قول است فعلیت آن ایداً
معلوم نیست . همچو استنباط می شود که ظاهر سازی می نمایند و در زمینه دیگر باطناً کار
می کنند . به ملاحظه اینکه مبدا غفلتی از اطراف و جوانب بعمل آید این هیأت لازم
دانستند حدس و قیاس خود را عرضه داریم که اوضاع حالیه و گفتگوی دولتیان پرده ای از
پردهها بشمار اندر است . چنانچه صلاح دانند و مقتضی باشد به قاطبه انجمن ایالات و
ولایات از کمیسیون محترم اعلان شود که در موقع فرستادن وکیل محترم برای مجلس مقدس
ذهن خودشان را از پلتیک دولت خسارچ ندارند و به اندازه ای که لازم باشد از مراقبت و
محافظت شخص وکیل محترم خود کوتاهی ننمایند و به اقصی مراقبه عده ای که امتحان شده

متن فرمان در صفحات ۴۰۲ و ۴۰۳ مجلد حاضر آمده است در اینجا تکرار می‌نمایم.
اما تلگراف سعدالدوله این است :

باغ شاه به همه ولایات تلگراف شود

خدمت جناب مستطابان آقایان علمای اعلام و معاریف و اعیان و تجار ممالک محروسه دامت تأییداتهم، در این موقع که به موجب این تلگراف مراتب ارادت قلبی خود را اظهار داشته و از سلامت مزاج شریف استفسار می‌کند توجه آن جنابان عالی را به تکمیل مراسم و اشفاق بندگان اعلی حضرت اقدس همایونی ارواحنا فداء جلب می‌نماید. محض بقای استقرار مشروطیت بندگان اقدس ملوکانه کابینه و ذرا را تغییر داده و آقایان مفصله : شاهزاده فرمانفرما وزیر داخله - جناب مشیرالدوله وزیر عدلیه - جناب حاجی امیر نظام وزیر مالیه در قیاب جناب ناصرالملک جناب مستوفی الممالک وزیر جنگ - جناب مؤتمن الملک وزیر علوم - جناب مهندس الممالک وزیر معادن و طرق و شوارع - جناب مخبرالدوله وزیر پست و تلگراف، با من بنده وزیر امور خارجه و رئیس مجلس و ذرا که طرف اطعینان ملت و مشروطه طلب هستند به سمت وزارت مشمول انتخاب فرمودند. بطوری که خاطر محترم جنابان عالی قرین استحضار است تغییر کابینه تغییر مسلك و پولتیک دولت است و انشاء اله تعالی این هیأت وزراء با کمال جهد و اهتمام با تمام قوا مشغول خدمت به دولت و ملت خواهند بود. اولین نتیجه این انتخاب صدور دستخط آفتاب نقط ملوکانه ارواحنا فداء است که در استقرار مشروطیت و عفو عمومی شرف صدور یافته، اینست ملاحظه می‌فرمائید.

سعدالدوله ۲۱ خ ۲

***

مخایرات حضوری

تلگرافیهالی است که به صورت مجابره حضوری بین اعضای انجمن ولایتی اصفهان و آزادی خواهان تهران در تاریخ ۲۹ ربیع الثانی ۱۳۲۲ و بدل شده است :

از طهران به اصفهان

حضوری - خدمت آقایان عظام اعضاء محترم انجمن ولایتی اصفهان دامت توفیقاتهم بر حسب تلگراف از انجمن محترم حجة الاسلام آقای صدرالعلما و آقای حاجی سید محمد امام و جناب حاجی محمد علی آقا شالفروش و جنابان آقامیرزا محمود آقا اصفهانی و حاجی محمد جواد آقا اصفهانی را به تلگرافخانه خواسته اند، چون حضرت آقای صدر و آقای حاجی سید محمد به ملاحظه بعضی معاذیر شخصی نتوانستند از سفارت به تلگرافخانه تشریف بیاورند و جناب حاجی محمد علی آقا نیز برای بعضی مذاکرات از سفارت نتوانستند حاضر شوند، شریعتمدار آقای حاجی ندیم باشی و جناب آقا پیرزا ابوالقاسم خان از طرف آقایان و جنابان آقامیرزا محمود آقا و حاجی محمد جواد آقا در تلگرافخانه حاضر شده اند.

اعضاء محترم کمیته هم برای مذاکرات حضوری یا تبریز تشریف دارند. حضرت آقای حاجی امام جمعه خوئی، حضرت آقای صنیع الدوله، جناب آقای حاجی سید نصرالله، جناب آقای مخبرالملک، جناب آقای مستشارالدوله، جناب آقای حکیم الملک، جناب صدیق حضرت، جناب آقا میرزا محمد خراسانی. خوب است اعضاء محترم که در تلگرافخانه هستند معرفی خود را بفرمایند. از برای استماع فرمایشات حاضریم.

۲۹ ربیع الثانی ۱۳۲۷

از اصفهان به طهران

جواب حضوری - متحصنین، تلگراف شریف رسید. معاذیر آقایان عظام متحصنین از حضور به تلگرافخانه مایه نگرانی گردید، چگونگی تلگرافید. اسامی کمیته خیلی اسباب مسرت و امیدواری شد. حاضرین تلگرافخانه اصفهان حضرت ثقة الاسلام، آقای صمصام السلطنه، آقا سید محمد حسن مدرس، آقا میرزا مرتضی قلی خان نائینی، آقا میر سید حسن قمشه، سالار حشمة، معتمد خاقان، میرزا ابراهیم خان، آقا میرزا ابوتراب نظام الشریعه، آقا شیخ حبیب اله ادیب التجار و غیرهم. حضرت ثقة الاسلام خدمت سرکار شریفتمدار آقای حاجی امام جمعه خوئی و سایر آقایان سلام می رساند.

حاضرین تلگرافخانه شب ۲۹ ربیع الثانی ۱۳۲۷

از اصفهان به تهران

حضوری - جنابان حاجی ندیم باشی و آقا میرزا ابوالقاسم، متحصنین سفارت چند نفرند؟ جناب آقا میرزا رفیع کجا تشریف دارند؟ کی می توانید ملاقاتشان کنید؟ ترتیب انتخابات چه شده که چند روز است تأخیر شده؟ خدمت حاضرین سلام می رسانم و تشکر از زحمات شما داریم. خط ۲۰ و ۲۳ شما زیارت شد. الساعه با کمیته منتخبه از طرف وزرای عظام بابت نقایص کار و تأخیر انتخابات و مساعله در انتظامات و تفرق اردوها مشغول مذاکراتیم. کفالتك انجمن شیراز هم حاضر است. تظلم از خرابی لارستان و قتل و غارت قوامیان دارند خداوند تفضل فرماید.

انجمن ولایتی اصفهان ۲۹ ربیع الثانی ۱۳۲۷

از طهران به اصفهان

حضوری - انجمن ولایتی خدمت حضرت حجة الاسلام آقای ثقة الاسلام و حضرت صمصام السلطنه و سایر ذوات محترمه حاضرین تلگرافخانه مبارک که دام بقائهم. عدم حضور حجة الاسلام آقای صدرالعلما و آقای حاجی سید محمد امام برای عذر شخصی است. اسباب نگرانی خاطرهای محترم نباشد. از عده متحصنین استفسار فرموده اند. از علما و تجار و اهیان قریب بیست نفر در سفارت کبری باقی و متوقفند. برای حصول اطمینان و انجام کار، از بابت قتل و غارت لار شرحی هم که به کمیته محترم تلگراف فرموده اند زیادت شد، الآن وزیر

داخله تلگرافخانه تشریف داشتند ، با حضور کمیته محترمه در رفع این غائله و اصلاحات کلیه مذاکرات لازم شد. حضرت معظم فرمودند بتوسط انجمن بوشهر تلگراف به نصرالدوله شده است که با اردوی خود از لار بیرون و در تنمیم نواقص هم مذاکرات شد هرچه از اجرائیات ظاهر شود به عرض می رسانم . همگی منتظر عملیات هستیم . قانون انتخابات را مشغول نوشتن هستند ، بعد از اتمام مطلع می شوند . حضرت آقای حاجی امام جمعه خوئی خدمت حضرت آقای ثقة الاسلام و جنابان آقای مرتضی قلیخان و ادیب التجار عرض سلام می رسانند . در تلگراف کمیته محترمه مطلبی اظهار فرموده اند که اسباب حیرت شد . جناب آقامیرزا رفیع از همدان در شرف حرکت است اطلاع خواهیم داد . کمیته محترمه که عقلای مملکتی و ملتی هستند منتخبی از طرف وزرا نیستند ، موسوم به کمیته واسطه است . برای استحضار عرض شد .

حاجی ندیم باشی . میرزا ابوالقاسم خان . میرزا محمود . حاجی محمدجواد

۲۹ ربیع الثانی ۱۳۲۷

از اصفهان به طهران

حضوری - به توسط نماینده متحصنین سفارت حاضرین تلگرافخانه ، حضور مبارک کمیته واسطه اصلاح به عرض بندگی و ارادت مصدع است و یگان یگان را سلام می رسانم ، و کتاب اجتماع کالثریا و صیرنا الزمان بنات نعش ، امید است مفتاح فوز و فلاح این ملت مظلوم به دست مبارک ملازمان سامی باشد .

ادیب التجار ۲۹ ربیع الثانی ۱۳۲۷

اعتراض مردم به روسها

در اوایل ماه ربیع الثانی ۱۳۲۷ ، هنگام شدت مبارزه بین آزادخواهان و قوای دولتی در اطراف تبریز ، و بسته شدن راه حمل خواربار به شهر - دولت روس به بهانه حفظ جان الباع خود ، و دایر نگهداشتن راه بازرگانی و امور دیگر ، عده ای سر باز و دیواری کوپخانه و یک دسته مهندس از راه جلفا به تبریز فرستاد . این خبر در سراسر ایران مردم را به قیام برانگیخت ، تلگرافهایی که در زیر آمده است مربوط بدین خشم عمومی است .

تلگراف کرمانشاه

از کرمانشاهان - اسلامبول ، به توسط انجمن محترم سعادت ، حضور سعادت ظهور مجلس محترم مبعوثان و دارالشورای کبرای دارالسماعه اسلامبول شیدالله ارکانه معروض می داریم ، از آنجائی که دولت علیه از جهت جامعیت اسلامی به فضل الله تعالی همیشه متحد و سمت اخوت

داشته و دارند و از هر جهت در تکالیف شرعی مساوی و هر دو دولت مکلف به حمایت شرع
 مبین و حافظ احکام قرآن مجیدند ، با آنکه اجانب به خوبی می دانند که یگانگی اسلامیت
 و اتحاد اهالی این دو مملکت بلکه کلیه مسلمین عالم در مقابل تجاوزات اجانب به هم
 مربوطند و در هر وقت و در هر حال باشند نخواهند گذاشت که اعدایه مقاصد خود نائل شوند ،
 بلکه متفق الکلمه برای اجرای اوامر الهیه خود همراهی خواهند داشت ، مع هذا حتی المقدور
 دست از تطاول و تعدی برداشته ، چنانکه به موجب تلگراف انجمن ولایتی آذربایجان و
 خراسان و رشت ، سالدات و قزاق روس به اسم محافظت تبعه خود و حمایت اهالی ، به آن
 ولایت ورود کرده و بر اهالی سخت گیری و از آنها بهانه جوئی می نمایند و دچار خطر و
 فشار سخت شده اند به حدی که مافوق ندارد . در این موقع ما رسماً حرکات روس را به
 توسط شما پرتست می کنیم و می گوئیم که ما برای حفظ وطن خود از مذاقعه وطن ناگزیریم
 و اگر روس قشون خود را به زودی از ایران خارج نماید ما اهالی ایران قیام عمومی
 کرده و در این مقدمه روس را مسؤل تمام خسارات و خونریزیها خواهیم شمرد . آقا مهدی
 مجتهد ، آقا سید کمال الدین مجتهد ، آقا اکبر مجتهد ، آقا علی مجتهد ، اعظم الدوله ،
 محتشم الدوله ، امین الممالک ، آقا محمد صالح ، ممین الرعایا ، قوام الرعایا ، معاون الرعایا ،
 ممتاز الدوله ، فخرالتجار ، معتمدالتجار ، تفنگدارباشی ، عبدالخالق ، امین الرعایا ، حاجی
 کلانتر ، سلطان المداحین ، حاجی ملاحسن ، علیخان ، وکیل الرعایا .

از نجف به اسلامبول

انجمن سعادت - از مداخله روس به ایران جماعت و درسها را تعطیل ، حضرت
 آیه الله خراسانی و عموم حجج اسلام مهبیای حرکت . به تمام مراکز بنلگرافید .

هیأت علمیه نجف

از کربلا به اسلامبول

انجمن سعادت - برای مداخله روس در ایران عموم در هیجان ، حضرت آیه الله و
 عموم حجج اسلام عازم حرکت ، حقیر مقدمه "عازم بغداد شدم .

مهدی زادب آیه الله خراسانی

از کربلا به اسلامبول

مداخله اجانب عموم مسلمین عراق را منقلب ، دوائر علمیه و جماعت تعطیل ، قاطبه
 علماء ، عموم ملت در اخراج روس مجد ، الساعه به نقاط لازمه اطلاع بدهید .

انجمن مساوات کربلا

تلگراف نجف

۳ مایس ۱۳۲۵ - توسط انجمن سعادت پترسبورخ ، توسط جناب اجل منعم الدوله

سفیر کبیر ایران، حضور اعلی حضرت امپراطور اعظم روسیه و مقام ریاست جایزه دومی روس تجاوزات عسکر روس و مداخله در امور داخل ایران و افکاسار خاطر مسلمانان مقام ریاست کبرای اسلامیت را داغدار تأثر نمود؛ گمان نمی کنیم اولیای با بصیرت دولت بهیة روس نتایج و خیمه جلب نفرت ایرانیان و پایمال کردن حسیات بیدار شده یك ملت را با منافع ملت مظلومه روس قابل تألیف بدانند. مستدعی است محض محافظت روابط حسن جوار امر و مقرر فرمایند بدون مزاحمت و تولید مشکلات عسکر روس را معاودت داده زیاده بر آن عزت نفس مسلمانان را تحقیر نکنند. امیدواریم که به اصدار اوامر حق پرستانه و دوستانه خاطر این خادمان شریعت مطهره را قرین امتنان فرمایند.

رؤسای مذهب اسلام علمای نجف اشرف عبدالله المازندرانی - محمد کاظم الخراسانی .

تلگراف پتروسبورخ

۱۹۰۹ - انجمن سعادت ایرانیان، حضور مبارک آیات الله اسلامیان پناهی آقای مازندرانی و آقای خراسانی دامت برکاتهم، تلگراف مبارک را بتوسط وزارت امور خارجه ابلاغ کردم نهایت محبت و احساسات حسنه را نشان دادند. جواب مساعد را جنرال قنصل روس در بغداد تبلیغ خواهند کرد. همواره منتظر ارجاع فرمایشات مطاعه هستم.

منمخمدالدوله

تلگراف به مازندرانی

۱۱ ژوئن ۱۹۰۹ - بتوسط انجمن سعادت - حضور حضرات آیات الله آقای خراسانی و مازندرانی دامت برکاتهم، اخبار موخس تبریز از دخالت اجانب، مدافعه ملت، اختیار تبعیت بعضی اضطراراً موجب اضطراب عموم ملت شده طبقات ملی حاضر، حقیقت و تکلیف شرعی را عاجلاً معین فرمائید. عموم علما، متولی باشی، محمد باقر الحسینی، جلال الدین الحسینی، نورالدین الحسینی، عبدالله برغانی، ابوالحسن غلامرضا، اسحق رضوی، حسن رضوی، ابوالقاسم الحسینی .

تلگراف نجف

توسط انجمن سعادت، قم - علمای اعلام و آقایان عظام تولیت و قاطبیت ملت، تلگراف محترم کاشف از کمال غیرت و حمیت مسوجب مسرت، لازم است تمام مسلمین برای حفظ وطن اسلامی تا آخر قطره خون خود متفقاً حاضر، سفرای دولت معظمه جدا بفهمانید، تمام به اطلاع یکدیگر اقدامات مجدانه صحیحه علمیه نمائید؛ ماهمه به جان حاضر و منتظر اطلاعات .

عبدالله المازندرانی .

تلگراف مشهد

۱۸ ژوئن ۱۹۰۹ - توسط کاشی انجمن سعادت - در صورتی که حکومت را محض رفع بهانه روسها پذیرفتیم وارد شد با امنیت - راپرت رسید صد نفر قزاق روسی از سرحد قوچان

عازم مشهد - پروتست دول قوری یا اخبارات اطلاع دهید.

انجمن آیالتی

تلگرافی انجمن سعادت

طهران، حضور وزرای محترم - پس از اعلان مشروطیت ملت ساکت و منتظر نتایج حسنه اقدامات وزرای حاضر بودند، متأسفانه تحصن پیشقدمان ملت به شهرداری بواسطه تفتیق و مداخلات روس و عدم استخلاص گرفتاران تفلیس و آزاد نبودن مخابرات داخلی و حال مترددا نه امر وزی طهران مخالف امیدواریها و موجب یأس افکار عمومی است منتظر جوابیم.

انجمن سعادت

فہرست

فہرست اعلام

	آ - الف
۲۰۰-۱۵۹-۱۵۸-۸۳	آرتون (ہارتون) مسیحی : ۳۱۴
ابراہیم [آقامیرزا...] (پسر آقا حسین نوری):	آصف الدولہ : ۱۰۵-۱-۳-۹۲-۶۸-۶۴-
۴۲۱	۱۳۸-۱۳۱-۱۲۹-۱۲۴-۱۱۳-۱۰۶
ابراہیم [آقاسید...]: ۱۰۸	۱۹۷ ح- ۲۱۷- ۲۶۳- ۳۱۷- ۳۸۷-
ابراہیم مجتہد شیرازی [حاج آقا میرزا...]:	۴۲۶-۴۲۵
۳۴۷-۲۱۵-۹	آصف السلطنہ : ۱۸۸
ابراہیم [آقا میرزا...] (امام محمد میرزا)	آصف الملک : ۲۸۹-۳۱۴
۳۳۹	آصف الملک کرمانی : ۴۲۵
ابراہیم خان [آقامیرزا] (مؤسس مدرسہ عصمت):	آصف الممالک کرمانی : ۱۷۲-۱۷۱-۲۵-
۴۸۷-۴۷۷	۱۸۶- ۱۹۷ ح- ۲۴۸- ۲۱۷- ۳۱۶-
ابراہیم خان منشی بوشی [میرزا...]: ۷۵-	۴۲۲-۴۲۳-۳۴۴-۳۳۰-۳۲۹-۴۲۸
۲۸۷-۲۰۰-۳۰۱-۳۰۴-۳۰۵-۲۱۲	آصف الممالک [شاہزادہ] (برادر شاہزادہ دارا):
۳۳۶-۳۷۵-۴۰۵-۵۲۹	۱۸۴
ابراہیم خلیل خان : ۴۷۰	آقابالاخان (معین نظام، سردار افخم) ۲۱۷-
ابراہیم زندانی [آقانیخ...]: (وکیل محسن)	۲۹۵-۲۹۹-۳۰۲-۳۱۲-۳۳۰
۱۳۱-۱۳۲-۱۹۷ ح	آقایزرگ [حاج ملا...]: ۳۳۰
ابراہیم قلی [میرزا...]: ۱۷۰	آقاییگ : ۳۵۲
ابراہیم موسوی : ۵۲۴-۵۲۰	آقاجان : ۲۱۸
ابراہیم [میرزا...]: (پسر شیخ مقدس): ۳۳۸	آقاجان [حاجی...]: ۵۲۹
ابراہیم ذیب [حج...]: (کلانتر کرمین)	آملی : ۵۳۰-۴۰۵-۳۰۰-۲۳۴
۱۸۶-۱۰۰-۳۶۹-۳۶۱	ابراہیم آقا [حاجی میرزا...]: (وکیل آذربایجان):
۲۲۲	

- ابن زیاد : ۳۵۷-۳۵۲
 ابن سالك اردبیلی : ۱۲۴
 ابن صدرالدین آملی : ۳۵۳
 ابن ملجم مرادی : ۲۴۶
 ابوالحسن [آقا میرزا ..] : ۳۳۷
 ابوالحسن [حاجی سید ..] : ۱۰۰
 ابوالحسن روضه‌خوان [آقاسید ...] : ۲۱۹
 ابوالفتح‌خان (پدر اسدالله‌خان سرتیپ) : ۴۹۹
 ابوالفتح طباطبائی : ۴۱۱
 ابوالفضل [حاج آقا میرزا ...] : ۳۱۸-۳۱۱
 ابوالقاسم [آقا ..] : ۱۱۲
 ابوالقاسم [آقاشیخ ..] (گماشته شیخ فضل‌الله نوری) : ۴۳۸
 ابوالقاسم بالاخیابانی [حاج میرزا ..] : ۱۰۴
 ابوالقاسم خان (پسر ضرام السلطنه) : ۴۱۸ - ۵۱۹
 ابوالقاسم خان نوری [میرزا ...] (حاکم قزوین) : ۳۱۷-۳۲۶-۳۷۸
 ابوالقاسم خوانساری [آقاسید ..] : ۱۶۸ - ۱۷۵-۱۷۶-۱۸۰-۱۸۲-۱۸۳-۱۸۴
 - ۱۸۶-۱۹۰-۱۹۲-۲۱۶-۲۲۶-۲۳۵
 - ۲۴۵-۲۶۸-۲۶۹-۳۱۹-۳۲۹-۳۷۹
 ابوالقاسم شیرازی [آقاشیخ ..] : ۲۳۶-۲۲۶
 - ۲۲۷-۲۳۸-۲۳۹-۲۷۱
 ابوالقاسم [میرزا ..] (پسر سید محمد طباطبائی ویرادر سید محمد صادق طباطبائی) : ۱۱۲ - ۱۵۸-۱۶۷-۱۷۰-۱۷۳-۱۷۶-۱۷۹
 - ۱۸۰-۱۸۱-۱۸۲-۱۸۳-۱۸۴-۱۸۵
 - ۱۸۶-۱۸۸-۱۸۹-۱۹۰-۱۹۱-۱۹۲
 - ۱۹۳-۱۹۴-۲۰۱-۲۰۶-۲۰۷-۲۱۶
 - ۲۱۷-۲۱۸-۲۱۹-۲۲۰-۲۲۶-۲۳۶
 ۲۳۷-۲۳۸-۲۳۹-۲۳۹-۲۳۸-۲۳۷
 ۲۶۳-۲۶۴-۲۶۵-۲۶۶-۲۶۸-۲۶۹
 ۲۷۳-۲۷۷-۲۷۸-۲۷۹-۲۸۴-۲۸۵
 ۲۹۲-۲۹۳-۲۹۸-۳۰۶-۳۱۱-۳۱۲
 ۳۱۸-۳۱۹-۳۲۰-۳۲۱-۳۲۴-۳۳۰
 ۳۳۶-۳۳۷-۳۳۸-۳۳۹-۳۴۲-۳۴۹
 ابوالقاسم [میرزا ...] (برادر مر تضوی) : ۲۲۶
 ابوقرآب [فایب ...] : ۱۰۵
 ابوجعفر [سید ..] : ۳۰۳
 ابی جعفر (ع) : ۳۱۸-۳۱۹
 اپریم [مسیو ... پریم] : ۸۲-۸۴-۱۱۰
 اتایک [شاهزاده ...] : ۴
 اجلال‌الملک : ۳۵۵
 احتشام : ۲۷۰-۲۷۱-۲۹۷
 احتشام السلطنه : ۴۸۵
 احتشام الشریعه (متولی مدرسه شیخ عبیدالحسین) : ۲۹۲
 احتشام‌الملک (پسر حسام‌الملک) : ۳۰۶
 احتشام لشکر : ۴۲۷
 احسن‌الدوله (وکیل آذربایجان) : ۱۱۰
 احمد آقا (پسر حاجی محمد سالفروش) : ۲۲۰
 احمد [آقاسید ..] (برادر آقا سید محمد طباطبائی) : ۱۵۹
 احمد [آقاسید ..] (پدر آقا میرزا علی نقی) : ۳۱۹-۳۳۶
 احمد [آقاسید ..] (پسر سید کاظم) : ۲۶۷ - ۲۶۹-۲۷۰-۲۷۱-۲۷۳-۲۷۴
 احمد بهبهانی [آقاسید ..] : ۳۳۷-۳۳۹
 ۳۵۹-۳۶۰-۳۸۶
 احمد جواهری [حاج سید ...] : ۵۲۸
 احمدخان [آقا میرزا ...] : ۱۰۰-۱۶۰-۵۲۸

۲۷۵-۲۷۸-۲۷۹-۲۸۵-۲۹۱-۲۹۸-

۲۹۹-۳۰۵-۳۱۱-۳۱۶-۳۱۸-۳۲۴-

۳۳۰-۳۴۴-۳۶۴-۳۸۰-۴۱۳-۴۲۵-

۴۳۱-۴۳۷-۴۵۸-۴۵۹-۴۷۰-۴۹۴-

۵۰۲-۵۰۳-۵۰۷

اسدالله خان [آقامیرزا ...] (عضو انجمن رشت):

۳۱۴-۴۴۲

اسدالله خان [میرزا ...] (منشی سفارت روس):

۲۸۶-۲۹۵-۴۳۲

اسدالله خان سرتیب (پسر ابوالفتح خان): ۴۹۸-

۴۹۹

اسدالله خان [آقامیرزا ...] (معلم حساب):

۱۸۵

اسدالله طباطبائی [آقاسید ...] (برادر آقاسید

محمد): ۱۸۵-۳۶۳-۳۸۹-۴۲۴-

۴۸۴

اسدالله قزوینی [حاجی سید ...]: ۱۰۴

اسدالله منجم [سید ...]: ۲۹۶

اسدالله میرزا [شاهزاده ...]: ۱۴-۲۲-۳۴-

۵۲۴-۵۲۸

اسدالدوله: ۲۱۸-۳۲۶

اسفندیارخان (پدر معتمدالدوله): ۴۶۸

اسماعیل (مأمور ایران مقیم بادکوبه): ۵۱۶

اسماعیل: ۱۵۳

اسماعیل ریزی [سید ...] (وکیل امفهان): ۳۴-

۴۵

اسماعیل (برادر جعفر آقای شکاک): ۳۷۸

اسماعیل [آقاشیخ ...] (مجتهد محلاتی نجفی):

۳۶۷-۳۷۱

اسماعیل خان (یکی از تفنگداران): ۳۰۴

اسماعیل خان [میرزا سید ...]: ۳۱۸-۳۴۰-

احمدخان حیدری [میرزا ...]: ۴۲۵

احمدخان [میرزا سید ...]: ۵۲۹

احمد روحی [شیخ ...]: ۷۰

احمدشاه قاجار: ۶۹-۷۱-۴۹۴-۴۹۵-۴۹۶-

۴۹۷-۴۹۸-۵۰۶-۵۰۹-۵۱۲-۵۱۴-

۵۱۵-۵۱۶-۵۱۷-۵۱۸

احمدشیرازی [حاجی میرزا ...] (تاجر لاری):

۲۰

احمد علم الهدی [آقاسید ...]: ۳۵۷-۵۲۰-

۵۲۴

احمد کتاب فروش [حاجی شیخ ...]: ۱۸۵-۱۸۹-

۲۷۱

احمد کرمانی [حاجی میرزا ... ذوالریاستین]:

۷۰-۷۵

احمد ناظم التجار تبریزی [حاجی میرزا ...]:

۱۰۴

اخترالدوله: ۱۹۰

ادیب التجار امفهان (وکیل امفهان): ۴۵-

۸۰

ادیب المجاهدین کرمانی: ۱۵۷

ادیب الممالک: ۹۴-۹۵

ادیب کرمانی: ۲۸۵

ادوارد گری: ۴۲۰-۵۱۲-۵۱۳

ارباب پرویز: ۸۵

ارباب جمشید: ۱۹-۲۰

ارشدالدوله [سردار ارشد علی خان]: ۷۳-

۷۴-۷۵-۸۰-۸۳-۸۹-۱۰۰-۱۰۹-

۱۲۸-۱۳۷-۱۵۱-۱۵۹-۱۶۲-۱۶۴-

۱۷۲-۱۷۳-۱۷۸-۱۷۹-۱۹۴-۱۹۵-

۱۹۶-۱۹۷-۱۹۸-۲۰۰-۲۰۱-۲۲۲-

۲۲۶-۲۳۶-۲۳۹-۲۴۸-۲۴۹-۲۷۲-

- ۳۴۶
اسماعیل صدر [حاج سید ..] : ۳۴۲
اسماعیل کتاب فروش [شیخ ..] : ۳۱۱-۳۱۵-
۳۳۷-۳۷۴
اسماعیل [مشهدی ..] : ۱۹۳
اشرف الادبیا (وکیل فیروز کوه) : ۷۱
اعتضاد الدوله : ۲۱۷
اعتضاد دیوان : ۴۳۷
اعتماد الاسلام [آقا سید علاء الدین] : ۱۰۰-۱۱۱-
۲۱۹-۳۵۹
اعتمادالذاکرین روضه خوان : ۳۴۰-۳۴۶-
۳۸۲
اعتماد حضور : ۴۸۸
اعتماد قاجار (رئیس قورخانه) : ۴۸۸
اعزاز الممالک : ۳۱۲-۳۱۳
اعظام الدوله لاریجانی [میرزا محمد خان، سردار
مکرّم] : ۴۷۲-۵۲۴
اعلم الدوله : ۱۷۳
اعلم الممالک : ۵۲۹
افتخارالتجار [حاجی ..] : ۱۹-۲۴۱-
افضل الملك : ۲۶۹
اقبال الدوله : ۱۶۷-۲۰۱-۲۱۷-۲۷۳-
۲۷۴-۲۹۱-۲۹۲-۲۹۸-۳۰۷-۳۰۸-
۳۲۹-۴۴۰-۴۴۱-۴۵۴-۴۶۰-۴۷۳
اقبال السلطنه ماکوئی : ۳۱۱
اقتدار السلطنه (پسر سهدار) : ۶۹
اکبر (خانه شاگرد ناظم الاسلام) : ۲۴۴-۲۹۲-
اکبر شاما شرف الواعظین : ۸۸-۸۹-۹۲-۹۳-
۹۴-۹۵-۹۶-۹۹-۱۰۱-۱۲۸
اکرم السلطنه (پدر ممتاز الدوله) : ۱۱۶-۲۱۸-
الله وردی خان [آقا میرزا ..] : ۲۷۲
- امام جمعه خلخالی : ۴۲۵
امام جمعه خوئی : ۱۵۱-۱۵۲-۱۶۶-
امامعلی خان کرمانی : ۱۹۵
امجدالدوله : ۲۱۷
امجدالملک : ۱۷۲-۳۷۲-
امجد لشکر : ۵۲۶
امیر اسعد (پسر سهدار) : ۶۸
امیر الامراء : ۳۶۱-۴۳۷-
امیر المؤمنین (ع) : ← علی بن ابی طالب (ع)
امیر بهادر جنگ (حسین پاشا خان) : ۶۸-۷۳-
۱۲۸-۱۳۶-۱۳۷-۱۵۱-۱۵۴-۱۶۷-
۱۸۶-۱۹۵-۱۹۶-۱۹۷-۱۹۹-۲۲۷-
۲۷۳-۲۷۴-۲۸۷-۳۰۰-۳۰۴-۴۰۴-
۴۳۷-۴۵۸-۴۵۹-۴۶۴-۴۷۰-۴۷۹-
۴۸۵-۴۸۶-۴۹۲-۴۹۴-۵۰۰-۵۰۳-
۵۰۷
امیر مقخم بختیاری (خسرو خان) : ۳۸۸-۴۳۲-
۴۵۹-۴۷۰-۴۷۲-۵۰۲-۵۱۵-۵۲۰-
امین التجار [حاجی ..] : ۹۷-۱۸۶-۱۹۰-
۱۹۱-۱۹۴-۱۹۷-ح ۲۰۳-۲۰۶-
۲۰۷-۲۱۷-۲۱۹-۲۶۴-
امین التجار کردستانی : ۱۹-۲۳۴-
امین الدوله : ۱۳۸-۱۵۸-۱۸۵-۱۸۸-۲۰۰-
۲۷۱-۳۱۵-۳۳۰-
امین السلطان ← میرزا علی اصغر خان
امین الضرب [حاج ..] : ۱۴-۱۹-۲۲-
امین الملك : ۱۳۷-۱۳۸-۱۵۵-۱۷۱-۱۸۰-
۱۸۱-۱۹۷-ح ۱۹۹-۲۷۱-۴۲۵-
انتصار الشریعه : ۲۳۸
انتظام السلطنه : ۲۱۱
انتظام الملك : ۲۱۷

۲۹۲-۲۹۶-۳۲۰-۳۲۲-۴۰۱-۴۰۲-
۴۱۲

اهرای : ۳۹۴
ایزولسکی [مسیو..] : ۵۱۲-۵۱۳

پالکونیک (رئیس قزاقخانه) : ۱۳۸-۱۴۴-
۱۵۲-۱۶۰-۱۶۹-۱۹۵
پروس [مستر ..] : ۴۴۵
پرویز [ادبیب ..] (مدیر تجارتخانه جهانبان
یزد) : ۸۵

باقر : ۵۲۰
باقر [آقاسید ..] (پسر صدراشراف) : ۳۷۲
باقر آقا [حاجی ..] (صراف تبریزی) : ۱۹-
۴۸۸
باقر [آقا ..] (مجتهد کرمان) : ۲۹۹

ت

تقی [میرزا ..] (پسر میرزا نصرالله معاون تجارت
کرمانی) : ۲۷۸-۳۴۹-۳۶۴-۳۷۳-
۳۷۴

باقر آقا [مشهدی ..] (تاجر تبریزی) : ۵۲۶
باقر بقال (وکیل مجلس) : ۳۴۳
باقرخان (سالار ملی) : ۲۰۵-۲۰۷-۵۱۰-
باقرخان [میرزا ..] : ۵۹
باقر کرمانی [حاج ..] : ۲۶۹-۳۵۹

تقی خان [میرزا ..] : ۵۲۹
تقی زاده (سیدحسن) : ۲۸-۳۱-۳۲-۸۳-
۱۲۰-۱۴۴-۱۶۷-۱۷۳-۱۹۸-۲۷۹-
۳۴۳-۳۸۶-۴۶۵-۴۷۵

باقر [متهدی ..] (وکیل مجلس) : ۱۶۶
بالیانازوف (صاحب امتیاز صید ماهی) : ۲۴
بحرالعلوم رشتی (وکیل مجلس) : ۴۵-۵۸-
۲۴۰-۲۴۵-۴۰۵

تمجیدالدوله (پسر مجدالدوله) : ۲۱۷
تومانیانس : ۴-۱۹-۲۰

بحرالعلوم کرمانی : ۱۲۵-۱۲۷-۱۴۹-۱۷۱-
۱۷۸-۱۸۳-۱۸۶-۲۰۲-۲۰۷-۲۱۷-
۲۴۴-۲۶۹-۲۹۴-۳۸۱-۴۹۱

ثقة الاسلام (میرزا علی آقا، مجتهد) : ۱۱۶-
۳۸۶-۴۶۵

برهانالدوله (برادر نظام السلطنه) : ۳۱۷-
۴۱۲-۴۲۲

ثقة الاسلام (حاج آقا نوران مجتهد مصفائی) : ۱۳
ثقة السلطنه : ۱۴

برهانالدین خلخالی [آقاسید ..] (عضو انجمن
مخفی انصار) : ۶۹-۷۰-۷۳-۷۴-۷۵-۱۰۰-
۱۱۷-۱۹۶-۱۹۷

بشیر خاقان : ۳۷۹

بوذرجمهر : ۳۶

ث

حاسم خان نصرة الملك [شیخ ..] : ۱
فر [آقا میرزا ..] (فرزند
عبدطی) : ۲۴۵-۲۷۸-۲۸۶

بهاء الواعظین : ۸۷-۱۷۳-۱۹۹
بهجت الملك (سردار معتضد) : ۹۸-۱۸۶-
۱۸۸-۲۱۷-۲۶۹-۲۷۴-۲۷۸-۲۸۴

۶۵-۸۶-۸۹-۹۵-۹۶-۹۸-۱۳۱-

۱۵۴-۱۶۸-۱۷۰-۱۷۱-۱۷۲-۱۷۵-

۱۹۴-۱۹۹-۲۰۶-۲۳۱-۲۴۶-۲۶۵

جواد : ۵۲۴

جواد [حاج میرزا ..] : ۳۲۸-۳۲۹

جوادخان عکاس [میرزا ..] ۴۸۴

جوادماهانی (نوکر شمس العلماء) : ۱۶۰-۱۸۱

جهانشاهخان : ۲۳۷-۳۸۸-۵۲۶

جهانگیرخان (مدیر روزنامه صوواسرافیل) :

۱۵۴-۱۶۰-۱۶۲-۱۶۸-۱۶۹

جهانگیر یوزباشی : ۴۹۲

جرجیل (دبیر امور شرقی سفارت انگلیس) :

۲۰۲-۴۸۰

حنگیز : ۲۲۹-۲۹۰

حاج الممالک : ۳۱۹

حاجب الدوله : ۱۹۷ح-۳۸۲

حاجی آقا (صراف تبریزی) : ۱۹

حاجی آقا [سید ..] (فراش روزنامه کو کبدری) :

۱۵۶

حاجی آقا (شهدی) : ۳۱۴

حاجی آقا [میرزا ..] (خماوندی) : ۲۷۵-

۲۷۶

حاجی خان : ۴۷۸

حاجی خمامی (شیخ محمد خمامی مجتهد رشت) :

۵۸-۶۲-۶۳-۱۰۲-۱۲۸-۲۷۹-۲۸۴

حازم بیگ (والی بغداد) : ۶۸

حبیب الله : ۵۲۰

جعفر [حاجی ..] (ایرانی مقیم عشق آباد) : ۹۷

جعفر دائی [حاجی ..] : ۴۵۳

جعفر سلطان العلماء [شیخ ..] : ۱۶۹-۲۳۴-

۲۴۵

جعفر [آقاسید ..] (طلبه) ۱۶۷

جعفرقلی خان سردار بهادر (پسر سردار اسعد) :

۵۱۹

جعفرقلی نفتی : ۴۷۰

جلال الدوله (پسر ظل السلطان) : ۱۳۷-۱۳۸-

۱۴۲-۱۴۵-۱۵۴-۱۹۹-۲۶۴-۴۲۴

جلال الممالک [حاج میرزا ابوالقاسم ..] :

۱۶۸-۱۶۹-۱۷۵-۱۷۶-۱۷۹-۱۸۰-

۱۸۱-۱۸۲-۱۸۳-۱۸۴-۲۱۹-۲۲۶-

۲۳۵-۲۳۶-۲۳۸-۲۳۹-۲۴۱-۲۴۴-

۲۴۵-۲۴۸-۲۴۹-۲۶۴-۲۶۵-۲۶۸-

۲۶۹-۲۷۰-۲۷۱-۲۷۳-۲۷۷-۲۸۳-

۲۸۵-۲۹۲-۲۹۳-۲۹۶-۲۹۷-۳۰۲-

۳۰۶-۳۱۵-۳۱۶-۳۱۷-۳۲۹-۳۳۷-

۳۳۸-۳۴۲-۳۴۳-۳۴۹-۳۵۰-۳۷۹-

۳۸۰-۳۸۳-۳۸۶-۳۹۵-۳۹۶-۳۹۸-

۴۰۱-۴۰۷-۴۲۲-۴۲۴-۴۲۷-۴۲۸-

۴۲۷-۴۳۸-۴۳۹-۴۴۰-۴۴۱-۴۴۲-

۴۴۴-۴۵۰-۴۶۸-۴۶۹-۴۷۸-۴۸۰-

۴۸۱-۴۸۲-۴۸۴-۴۸۵

خلیل المملک (برادر شیخ محسن خان) : ۲۴۵

خلیل المملک (برادر آصف الممالک) : ۲۴۸

جمال افجهای [آقاسید ..] (داماد حاج

میرزا حسین حاج میرزا خلیل) : ۱۵۶-

۱۵۷-۱۶۰-۲۰۰-۲۶۵-۲۶۶-۲۶۷

جمال الدین اسدآبادی : ۷۰

جمال واعظ اصفهانی [آقاسید ..] : ۳۵-۶۱-

- حسین مجتبی (ع) [امام ..] : ۲۴۶
 حسن مرتضوی [آقاسید ..] : ۴۳۳
 حسن [میرزا سید ..] (مدیر حبل المتین) : ۱۷۳
 حسن ملابری [میرزا سید ..] : ۷۳-۷۴-۷۵
 ۹۲
 حسین [آقا شیخ ..] : ۵۲۹
 حسین [آقامیرزا ..] (پسر حاج باقر کرمانی) :
 ۲۶۹
 حسین آقا [حاج ..] : ۱۴
 حسین بروجردی مدیرالاسلام [آقاسید ..]
 (وکیل مجلس) : ۲۰-۱۷۳-۱۸۲-۲۱۶
 ۲۷۲-۳۰۲-۳۰۶-۳۹۰-۳۹۵
 حسین توپچی (گماشته ملاقریانعلی زنجانی) :
 ۵۲۷
 حسین [حاج ..] : ۴۸۴
 حسین [حاج میرزا ..] (مجتهد پسر حاج میرزا
 خلیل) : ۷۱-۱۵۶-۱۸۳-۱۹۳-۳۳۸
 ۲۳۹-۲۴۶-۳۵۳
 حسین [حاجی ..] : ۱۸۳
 حسین حریرفروش [آقاشیخ ..] : ۳۴۲
 حسین خان (نوکر مظفرالملک) : ۱۲۰-۱۷۱
 حسین خان قزاق : ۳۷۹-۳۸۱-۴۲۰
 حسین خان کسائی رشتی [میرزا ..] : ۳۱۳-
 ۴۹۵
 حسین شهیدی [آقاشیخ ..] (وکیل قزوین) :
 ۱۰۳-۱۰۸-۱۹۷
 حسین (ع) [امام ..] : ۱۴۵-۱۹۲-۲۴۶-۳۴۵
 ۴۵۸
 حسین هابدینی : ۴۲۰
 حسینعلی خان [حاجی ..] : ۴۶۸
 حسینعلی شیرازی [شیخ ..] : ۱۴۴-۱۸۵
- حسین‌الله مجتهد [حاجی میرزا ..] : ۱۰۳-۱۰۴
 ۳۸۶
 حجة الاسلام لاری [میرزا ابراهیم ..] : ۳۴۷-
 ۳۷۹
 حجة بن الحسن (ع) : ۱۲۵-۲۲۸
 حسام الاسلام (وکیل رشت) : ۷۱-۱۵۱
 حسام‌الذاکرین : ۶۵-۲۰۱
 حسام‌السلطنه : ۱۹۰
 حسام‌الملک همدانی (امیرافخم) : ۱۹۴-۲۳۱-
 ۳۰۶
 حسن آشتیانی [آقامیرزا ..] (مجتهد معروف) :
 ۳۴۰
 حسن آقا [آقا ..] : ۲۰
 حسن آقاگرد : ۵۷
 حسن [آقا میرزا ..] : ۳۰۵-۳۷۴
 حسن آقا [میرزا ..] : ۲۳۲
 حسن [حاج شیخ ..] (عضو انجمن رشت) : ۳۱۴
 حسن خان [آقامیرزا ..] (عیثکی) : ۴۴۲
 حسن خان (برادر ارشدالدوله) : ۳۱۶-۳۸۰
 حسن خان زند : ۵۷
 حسن خان [شیخ ..] : ۱۹۷ ح - ۲۲۰
 حسن خان قزاق : ۴۸۱
 حسن دوشبکی سنگلجی [شیخ ..] : ۱۶۹-
 ۴۰۵-۴۲۵
 حسن شریفزاده [آقاسید ..] : ۲۰۸
 حسنعلی خان (عضو کمیسیون عدلیه در مجلس
 اول) : ۱۴-۵۲۹
 حسن کاشانی شال‌فروش [حاج میرزا ..] : ۲۰
 حسن کرمانی [آقامیرزا ..] (وکیل طبقه اصناف
 از کرمان) : ۱۷۳-۱۸۰-۱۸۱-۱۸۸-
 ۲۷۹-۲۹۴-۳۴۹-۳۶۴-۴۸۰

- خانبا باخان : ۲۶۵
 خداداد رشتی [ارباب ..] : ۱۸۰-۱۸۱-۱۸۹
 خزعل (شیخ ..) (معزالسلطنه ، سردار ارفع) :
 ۱۹-۳۹۴
 خسرو پرویز : ۱۳۳
 خسرو خان سردار مظفر [حاج ..] : ۵۱۹
 خنلر خان (= خانلر خان) : ۱۹۰
 خلیل [حاج میرزا ..] (پدر حاج میرزا حسین
 مجتهد معروف) : ۱۵۶-۱۸۸-۲۱۴-
 ۲۳۱-۲۳۸
 خلیل [حاج میرزا ..] (برادر شریعتمدار) :
 ۲۱۳
 خمایی- حاج خمه
 ۵
 دارا [شاهزاده ..] (برادر آصف السالمک) : ۱۸۴
 داودخان [میرزا ..] : ۲۴۱-۲۶۵-۵۲۹
 داودخان کلهر : ۳۶۱
 دائی کرمانی [حاجی ..] : ۳۳۵-۳۳۶
 دبیرالدوله [حاج ..] : ۶۴-۸۰-۱۱۵
 دبیرالسلطان (پسر وکیل الدوله) : ۲۸۶
 دبیرالملك : ۱۰۲-۱۲۸-۱۳۱
 دبیر نظام قزوینی : ۱۶۱
 دجال : ۲۲۴-۴۴۴
 دریاییگی : ۲۳۸
 حسینعلی محمدکاشی [حاجی ..] : ۹۷
 حسینعلی میرزا [شاهزاده ..] : ۱۶۰-۲۸۶
 حسینقلی تبریزی [حاج ..] : ۴۵۳
 حسینقلی خان نواب : ۴۱۷
 حسین کرمانی [حاج ..] : ۳۵۹
 حسین مصدق الذاکرین [سید ..] : ۲۴۵-۲۴۹-
 ۲۸۶-۲۹۲-۳۲۱
 حسین [میرزا ..] (پسر مؤلف کتاب) : ۲۳۹-
 ۲۴۰-۳۲۴-۳۲۵
 حسین میرزا امیر پنجه [حاجی سلطان ..] :
 ۱۰۶
 حسین نوری [حاجی میرزا ..] (پدر زن شیخ
 ضیاء پسر شیخ فضل الله) : ۲۴۵
 حسین یزدی [آقا شیخ ..] : ۳۸۶-۳۹۰-۳۹۵
 ستالدوله [یحیی ..] (رئیس کابینه محمد
 علی شاه) : ۱۳۸-۱۵۸-۱۶۱-۱۶۷-
 ۱۷۵-۴۰۹-۴۱۱
 ستالمالک (برادر ارشدالدوله وسدیدالملک) :
 ۱۹۵-۱۹۶-۲۴۹-۲۷۲-۲۹۸-۲۹۹-
 ۳۱۶-۳۸۰
 حشمت نظام (برادر مشیرهما یون) : ۳۳۲
 حکیمالملک : ۴۱۷-۴۹۴
 حیدرخان [آقا ..] (پسر بشارتالسلطان) :
 ۴۶۸
 حیدرقلی خان : ۵۱۹
 حیدر میرزا [شاهزاده ..] : ۴۲۸
 ذبیح الله قوچانی [حاجی شیخ ..] : ۱۰۴
 ذکاء الملك : ۵۲۴-۵۲۸
 ذوالریاستین کرمانی [آقا میرزا احمد ...] :
 ۶۹-۷۰-۷۳-۷۵-۷۸-۹۵-۹۶-۱۱۷
 خادم یاشی [حاجی میرزا عبدالمجید ..] : ۱۰۴
 خازن السلطنه : ۲۶۶
 خالدین بزید : ۱۳۳

رفیع [آقاسید...]: ۹۳-۹۴-۹۵-۳۲۸-۳۲۹
 رکن الدوله [شاهزاده...]: (مجدد السلطنه): ۹۷-
 ۹۸-۱۰۵-۲۱۷-۲۲۶-۲۶۲-۲۶۱
 ۳۶۲-۳۹۱-۴۱۲-۴۷۲-۴۸۴
 رمضان [مشهدی...]: ۲۷۵
 ریحان الله [آقاسید...]: ۳۲۶-۳۳۰-۳۳۱-
 ۳۳۷-۳۳۹-۳۴۱-۳۵۰

ز

زری خاتم (کنیز ناصرالدین شاه): ۴۸۵
 زکریا [حاجی شیخ...]: ۳۳۷-۳۷۹-۴۴۱
 زین العابدین زنجانی [شیخ...]: ۷۴-۸۸-
 ۸۹-۹۲-۹۳-۹۵-۹۶-۹۹-۱۰۱-
 ۱۲۸-۱۶۵-۱۸۵
 زین الدین مراغه‌ای [حاج...]: ۴۵۱

س

سابلین (شارژدافر روس): ۳۹۸-۴۰۷
 ساعد الدوله: ۵۰۷
 ساعد الملك: ۸۲
 ساعد الوزاره: ۴۰۹
 سالار الدوله [شاهزاده...]: ۶۸-۱۹۸-۲۰۶
 سالار بختیاری: ۳۱۱
 سالار (پسر محمد صادق خان امیر توپخانه): ۴۲۷
 سالار ترقی: ۳۹۲
 سالار حشمت (پدر غیاث نظام و قدوت الله): ۳۹۹-
 ۴۴۷-۴۴۸
 سالار حشمت بختیاری: ۴۹۹-۵۱۹
 سالار فیروز (رکن الممالک کرمانی): ۱۷۴-
 ۱۸۰-۱۸۱-۱۹۲-۳۲۸-۴۴۹-۴۸۹
 سالار معتمد (قبلا معتمد دیوان): ۱۳۸-۱۷۴

۱۶۹-۱۷۲-۱۷۳-۱۷۴-۱۷۵-۱۷۸-
 ۱۷۹-۱۸۰-۱۸۱-۱۸۶-۱۹۵-۲۰۱-
 ۲۱۶-۲۷۳-۲۷۶-۲۷۷-۲۸۴-۲۹۲-
 ۲۹۵-۲۹۶-۲۹۸-۳۱۸-۳۲۱-۳۲۴-
 ۳۳۱-۳۶۱-۳۶۵-۳۸۲-۳۸۳-۴۱۳

ر

ربیع آقا [حاجی...]: (تاجر تبریزی): ۱۹
 رحیم خان چلبیانلو (سردار نصرت): ۱۵۰-
 ۱۵۱-۳۱۱-۳۶۴-۳۷۸-۳۸۹-۴۳۵-
 ۴۴۶
 رزاز [سید...]: ۴۷۷
 رستم آبادی: ۲۳۴
 رستم [ارباب...]: ۱۸۵-۱۸۹
 رشید الملك: ۴۱۳-۴۳۴-۴۳۵-۴۳۶
 رشیدیک: ۱۷۶-۱۸۹-۲۱۸
 رشیدپاشا مفتی زاده زهاوی بغدادی: ۶۷-۶۸
 رضا [آقاسید...]: (پسر سید کاظم صراف): ۵۲۰-
 ۵۲۹
 رضا تاجر باشی قفقازی [کربلایی...]: ۴۴۲
 رضا [حاج آقا...]: ۱۲۸
 رضا [حاج میرزا]: ۴۲۱
 رضا (نوکر سدید الملك): ۱۷۲
 رضاخان [دکتر...]: ۱۶۷-۱۸۵
 رضا (ع) [حضرت...]: ۲۴۶-۲۶۳
 رضا کرمانی [میرزا...]: ۲۹-۱۷۹
 رضوان السلطنه: ۱۸۲-۳۸۳-۴۳۲
 رضی گیلانی [حاج سید...]: ۱۹
 رفعت الملك: ۲۹۲
 رفعت نظام [میرزا قاسم...]: ۱۸۶-۱۸۸
 ۲۱۸

۱۴۵-۱۵۴-۱۹۹-۲۶۴-۵۰۵
 سردار نصرت ← رحیم خان چلبیانلو
 سردار همایون : ۳۱۲
 سعدالدوله (جوادی) : ۶-۱۹-۲۰-۲۱-۲۲-
 ۹۲-۹۹-۱۰۸-۱۱۶-۱۲۹-۱۳۰-
 ۱۳۱-۱۶۱-۲۳۴-۲۷۷-۲۷۹-۲۸۴-
 ۲۸۵-۲۸۷-۲۹۲-۳۰۴-۳۲۱-۳۳۹-
 ۳۴۱-۳۶۰-۳۸۱-۳۹۰-۳۹۱-۳۹۲-
 ۳۹۸-۴۰۲-۴۰۵-۴۰۹-۴۱۰-۴۱۶-
 ۴۲۱-۴۳۱-۴۳۳-۴۴۱-۴۴۲-۴۴۳-
 ۴۴۴-۴۴۵-۴۴۶-۴۴۸-۴۵۶-۴۵۸-
 ۴۶۹-۴۷۱-۴۷۵-۴۸۰-۴۸۴-۴۹۰-
 ۵۰۷
 سعیدالسلطنه : ۱۹
 سعیدالعلما (مدیر مدرسه اقدسیه) : ۴۸۲
 سعیدخان (نوکر مجدالاسلام) : ۳۲۲-۳۷۳
 سلطان الناکرین [شیخ محمد واعظ..] : ۶۵
 سلطان العلماء ← جعفر
 سلطان المتکلمین [شیخ مهدی ..] : ۶۵-۲۰۱
 سلطان حسین میرزا ← حسین میرزا
 سلطان علی خان ← وزیر افخم
 سلیمان خان مشیر همایون : ۳۳۱-۳۳۲
 سلیمان خان [میرزا ..] (مدیر انجمن برادران
 دروازه قزوین) : ۱۵۱-۱۵۳-۱۵۴-
 ۱۶۰-۲۳۷-۲۳۸-۳۳۹-۴۱۷-۴۲۲-
 ۴۲۵-۴۹۵
 سلیمان میرزا : ۵۲۹
 سیاح [حاج ..] : ۱۸۴
 سقراطیاء : ۱۸۴
 فدالدوله [حاجی ..] : ۵۸
 الشهداء (ع) ← حسین (ع)

سپهدار [ولیخان ؛ نصرالسلطنه ، سپهسالار ،
 سپهدار اعظم] : ۶۹-۸۰-۱۰۰-۱۲۴-
 ۱۲۸-۱۳۸-۱۷۹-۲۱۳-۲۲۱-۲۷۲-
 ۲۷۴-۲۷۶-۲۷۸-۲۸۳-۲۹۷-۲۹۹-
 ۳۰۴-۳۱۸-۳۶۱-۳۷۵-۳۹۷-۴۰۵-
 ۴۱۲-۴۱۵-۴۲۱-۴۳۱-۴۴۸-۴۶۰-
 ۴۶۸-۴۷۳-۴۷۵-۴۷۷-۴۸۱-۴۸۸-
 ۴۸۹-۴۹۲-۴۹۷-۴۹۹-۵۰۰-۵۰۱-
 ۵۰۲-۵۰۳-۵۰۶-۵۰۷-۵۰۸-۵۱۰-
 ۵۱۹-۵۲۰-۵۲۴
 ستاریگ : ۱۸۵
 ستارخان (سردار ملی) : ۲۰۵-۲۰۷-۳۱۰-
 ۳۱۱-۳۱۲-۳۱۶-۳۲۱-۳۴۱-۳۷۵-
 ۳۸۶-۴۲۲-۴۶۰-۴۸۴-۵۱۰-
 سدیدالملک : ۷۳-۷۴-۷۵-۱۷۲-۱۹۴-
 ۱۹۶-۱۹۸-۲۲۶-۲۴۹-۲۷۲-۲۷۵-
 ۴۵۹-۴۷۷
 سراج لشکر : ۲۸۴-۲۹۲
 سردار ارفع : ← خزعل
 سردار اشجع : ۳۷۸
 سردار ارشد ← علی خان ارشدالدوله
 سردار اسعد ← حاج علیقلی خان سردار اسعد
 سردار افخم ← آقا پالاخان
 سردار امجد : ۱۳۸-۲۹۵
 سردار محتشم : ۵۱۹
 سردار مسعود (بهرام میرزا) : ۵۲۶
 سردار مظفر : ۳۸۸
 سردار معتضد ← بهجت الملک
 سردار معتمد : ۳۱۲
 سردار مفتخر ورامینی : ۴۴۰
 سردار منصور : ۱۹-۱۲۸-۱۳۷-۱۳۸-۱۴۲- ;

سیدالمحققین : ۳۷۳

ش

شایبشال : ۱۳۷-۱۳۸-۱۹۹

شارق یزدی [میرزا] : ۱۶۱

شاطر حسین : ۴۹۳

شجاع السلطنه : ۴۹۳

شجاع نظام : ۲۳۵

شجاع الملك : ۳۹۲

شرف الدوله (نماینده آذربایجان) : ۸۳-۳۳۱-

۴۲۲

شرفه [حاجی سید] : ۱۹۷ ح-۴۲۵

شریع قاضی : ۲۲۴-۲۴۶

شریعتمدار [شیخ محمد رضا] : ۱۷۴-۳۱۲-

شریف الملك همدانی : ۱۷۰

شریف الواعظین قمی : ۱۷۳-۱۷۶-۱۸۸-

۱۹۳-۲۳۹-۲۴۰

شجاع السلطنه : ۱۱۷

شعبان تویحی : ۵۲۶

شمس الحکما (وکیل مجلس، برادرناظم الاسلام

مؤلف کتاب) : ۲۸-۹۸-۱۲۸-۱۲۹-

۱۴۹-۱۵۶-۱۶۰-۱۶۳-۱۷۱-۱۷۲-

۱۷۴-۱۷۶-۱۷۸-۱۷۹-۱۸۰-۱۸۱-

۱۸۵-۱۸۹-۱۹۳-۱۹۴-۲۴۴-۲۸۶-

۳۶۱-۳۸۹-۴۶۰

شمس العلماء : ۴۰۷

شوکت الوریاره : ۱۸۲-۱۸۳-۱۸۵-۱۸۶-

۲۳۹-۲۶۸-۲۷۳-۲۷۶-۳۲۱-۳۲۳-

۳۴۲-۳۹۶

شیخ الاسلام قزوینی : ۲۸۳-۲۹۲-۳۰۰-۳۸۷-

۳۸۸

شیخ الرئيس : ۱۵۸

شیخ الرئيس کرمانی : ۱۶۹-۱۸۱-۱۸۴-

۱۸۶-۱۸۹-۲۴۵-۳۱۱-۳۷۳

شیخ العراقین : ۵۹

شیخ الممالک قمی : ۱۸۸

شیخ بهائی : ۲۳۵

شیخ کرنا : ۲۷۰

ص

صاحب اختیار : ۲۷۸-۲۹۸-۳۲۰-۳۲۱-

۳۲۲-۳۹۰-۴۰۵-۴۰۷-۴۱۲

صاحب جمع : ۴۹۲

صادق [آقا شیخ] : ۳۲۹

صادق جهرمی [کربلائی] : ۱۸۸

صادق [حاج سید] : ۳۳۶

صادق قزوینی [آقا سید] : ۳۶۲-۳۶۵-۳۹۲-

صارم لشکر : ۳۷۸

صالح خان [آقا میرزا] (حاکم تهران) : ۱۴۵-

۵۰۵-۵۲۴

صحف الدوله (برادر اعلم الدوله) : ۱۷۳-۱۷۶-

صدرا الاشراف : ۲۰۰-۳۰۵-۳۷۲-۴۲۴-

۴۲۷

صدرا الانام : ۲۸۷-۳۰۰-۳۰۱-۳۰۴-۳۱۲-

۲۳۶-۲۴۲-۴۴۳-۴۵۶

صدراالدين [آقا] : ۱۶۷

صدرا السلطنه : ۳۵۹-۳۶۰

صدرا العلماء : ۱۲۲-۱۵۶-۱۵۷-۱۵۹-۱۷۹-

۲۶۵-۲۶۶-۲۶۸-۲۷۹-۲۹۶-۳۶۰-

۳۸۶-۴۱۵-۴۹۴-۵۲۰-۵۲۱

صدرا العلماء تربیتی : ۲۹۲

صدروانجی : ۲۴۰-۲۴۵

ضرغام السلطنه (حاجی ابراهیم خان) : ۴۱۸-

۵۲۰

ضیاء [آقا شیخ ..] (پسر شیخ فضل الله نوری) :

۲۴۵

ضیاء الدین [آقا ..] (مجتهد ملایر) : ۵۷-۵۸

ضیاء الدین میرزا (برادرشاهزاده مرآت الدوله) :

۴۱۷

ضیاء السلطان (پسر سردار اسعد) : ۵۱۹

ط

طاهر [آقامیرزا ..] (وکیل مجلس) : ۱۴-

۱۵۱-۴۹۵

طباطبائی [آقا سید اسدالله ..] (برادر سید

محمد طباطبائی) : ۱۸۵

طباطبائی [سید محمد ..] ← محمد

طباطبائی [میرزا ابوالقاسم ..] : ۱۷۹-۲۶۶

ظ

ظفر الدوله (پسر سردار مظفر) : ۳۷۴-۳۸۸

ظفر السلطنه [شاهزاده ..] : ۲۱۷

ظل السلطان [شاهزاده مسعود میرزا ..] : ۳۴-

۵۹-۹۶-۱۰۳-۱۰۹-۱۱۰-۱۱۱-

۱۱۲-۱۲۹-۱۳۱-۱۳۸-۱۵۷-۱۹۸-

۲۰۶-۲۱۷-۲۶۴-۴۲۴

ظل السلطنه (دائی احمدشاه) : ۴۲۸-۵۰۶

ظهیر الاسلام : ۶۷-۱۹۰-۲۷۴-۳۱۸-۳۴۹-

۳۶۱-۳۷۳-۳۹۱-۴۷۶-۴۸۳-۵۰۷-

۵۱۹

ظهیر الدوله (ابراهیم خان) : ۱۶۱-۱۹۵-۴۲۷

ظهیر الملک : ۱۷۶-۱۸۰-۲۱۷-۳۶۱

صدیق الدوله : ۲۹۸-۲۹۹

صدیق السلطنه : ۱۹-۴۷۲

صدیق التجار : ۲۴۰

صدیقۀ طاهره ← فاطمة زهرا

صمد [آقا ..] (گماشته ملاقر بانعلی زنجانی) :

۵۲۷

صمدخان سردار مقتدر : ۲۷۲-۲۷۹-۳۰۹-

۳۱۰-۳۱۱-۳۹۳

صمصام الدوله : ۲۷۳-۳۶۲

صمصام السلطان : ۱۱۲

صمصام السلطنه بختیاری (نجفقلی خان) : ۲۷۵-

۲۷۷-۲۸۵-۲۹۲-۲۹۳-۲۹۸-۳۱۰-

۳۹۳-۳۹۴-۴۰۷-۴۴۰-۴۴۲-۴۴۳-

۴۵۶-۴۶۰-۴۶۸-۵۰۳-۵۰۵

صمصام الملک : ۲۷۶

صنیع الدوله (مرتضی قلی خان) : ۶-۲۰-۲۱-

۳۲-۳۵-۶۷-۸۲-۸۹-۱۱۲-۱۲۴-

۲۷۱-۲۹۷-۳۴۰-۳۴۴-۴۰۴-۴۰۹-۴۱۷-

۴۲۲-۴۲۵-۴۳۱-۴۹۴

صنیع الممالک (زرگر باشی) : ۲۴۱

صنیع حضرت : ۱۷۱-۱۷۲-۳۳۶-۴۷۰-

۴۷۶-۴۸۲-۴۸۴-۴۸۸-۴۹۳-۴۹۴-

۵۰۴-۵۱۹-۵۲۴-۵۲۹-۵۳۰

صنیع همایون : ۳۲۰

صولت الدوله : ۴۴۳

صولت نظام : ۱۷۵-۴۷۷

صیدمهدی خان (رئیس ایل سگوند) : ۳۰۶

ض

ضحاک : ۲۹۰

ضرغام الدوله بختیاری : ۲۷۳-۲۷۴-۲۸۴

- ۲۷۴-۲۷۷-۲۸۳-۲۹۲-۲۹۶-۳۰۰-
 ۳۱۶-۳۲۰-۳۴۱-۳۷۳-۳۹۱-۳۹۲-
 ۴۰۱-۴۰۲-۴۰۴-۴۰۵-۴۰۷-۴۱۲-
 ۴۱۳-۴۲۲-۴۲۷-۴۴۸-۴۴۹-۴۵۸-
 ۴۶۵-۴۷۱-۴۷۳-۴۸۱-۴۸۳-۴۸۴-
 ۴۸۶-۴۹۱-۵۰۵-۵۰۶
- عباس آقای تبریزی : ۱۹۷-۴۵۵
 عباس (ع) [حضرت ..] : ۲۲۷
 عباس [شاه ..] : ۲۳۵-۲۳۶-۲۳۰
 عباس طباطبائی [آقامیرزا ..] : ۴۸۱
 عباسعلی (قاتل سیدحسن شریف زاده) : ۲۰۸
 عباسعلی [حاج ..] : ۵۲۹
 عباسعلی خان (ترجمان سفارت عثمانی) : ۳۰۹
 عباسقلی آقای اتحادیه [حاجی ..] : ۱۹
 عباسقلی خان : ۳۰۱-۳۸۳
 عباسقلی خان جهاننگلو : ۴۸۶
 عباسقلی خان تهرانی [میرزا ..] (خازن غله زنجان) : ۵۲۷
 عباسقلی خان میرپنجه : ۱۷۴-۱۸۱-۲۶۶-۴۳۲
 عباسقلی خان [میرزا ..] (مدیر انجمن آدمیت) : ۴۲۵-۱۹۸
 عبدالباقی جباروف [حاجی ..] : ۹۷
 عبدالحسین : ۵۲۰
 عبدالحسین اصفهانی [آقاسید ..] : ۱۹۷
 عبدالحسین واعظ [حاجی سید ..] : ۶۵
 عبدالحسین [حاج شیخ ..] (پسر حاجی ملاعلی کنی) : ۴۲۲-۵۲۹
 عبدالحسین لاری [حاج آقاسید ..] (مجتهد بندرعباس) : ۲۷۸-۳۱۸-۳۳۷-۳۵۷-۳۵۸-۳۶۱-۳۹۵
 عبدالحسین میرزا (فرمانفرما) : ۲۸-۹۸-۱۰۰-۱۱۱-۱۱۲-۱۱۴-۱۱۶-۱۱۹-۱۲۴-۱۲۸-۱۲۱-۲۲۲-۲۲۶-۲۶۳
- ۲۷۴-۲۷۷-۲۸۳-۲۹۲-۲۹۶-۳۰۰-
 ۳۱۶-۳۲۰-۳۴۱-۳۷۳-۳۹۱-۳۹۲-
 ۴۰۱-۴۰۲-۴۰۴-۴۰۵-۴۰۷-۴۱۲-
 ۴۱۳-۴۲۲-۴۲۷-۴۴۸-۴۴۹-۴۵۸-
 ۴۶۵-۴۷۱-۴۷۳-۴۸۱-۴۸۳-۴۸۴-
 ۴۸۶-۴۹۱-۵۰۵-۵۰۶
- عبدالحمید همدانی [سید ..] : ۱۸۳-۴۵۷
 عبدالحمید [سلطان ..] : ۲۸۹-۴۲۷
 عبدالرحیم اصفهانی [آقاسید ..] : ۱۸۶-
 ۱۹۰-۱۹۱-۱۹۴-۱۹۷-۲۱۶-۲۱۷-
 ۲۶۴-۲۶۸-۲۷۰-۳۴۲-۴۲۲-۴۲۷
 عبدالرحیم خلخالی [آقاسید ..] : ۳۱۴
 عبدالرحیم کرمانی [حاجی ..] : ۳۹۱
 عبدالرزاق تاجراسکویی [حاجی ..] : ۱۹
 عبدالعظیم خان : ۲۷۲-۴۲۸
 عبدالغضنفر خان : ۴۲۸
 عبدالکریم یزدی [آقا ..] : ۳۵۹
 عبدالله [آقاشیخ ..] (پسر حاجی عبدالرسول) : ۵۲۷
 عبدالله بهبهانی [آقاسید ..] : ۲۱-۳۲-۵۸-
 ۷۹-۸۱-۸۹-۹۳-۹۵-۹۹-۱۰۰-
 ۱۰۱-۱۰۲-۱۱۱-۱۱۵-۱۳۸-۱۴۳-
 ۱۴۴-۱۵۵-۱۵۶-۱۵۷-۱۵۸-۱۶۱-
 ۱۶۵-۱۶۸-۱۷۶-۱۸۰-۱۸۳-۲۰۰-
 ۲۱۴-۲۲۸-۲۳۷-۲۳۸-۲۷۲-۳۲۹-
 ۳۵۹-۳۷۹-۴۰۹-۴۹۶
- عبدالله (خادم مدرسه مروی) : ۵۳۰
 عبدالله خان بانکی [آقامیرزا سید ..] : ۱۷۹
 عبدالله خان (ناظر معیر الممالک) : ۳۲۹
 عبدالله خان همدانی (سردار مکرم) : ۱۱۷
 عبدالله زنجانی (حاجی ..) : ۵۲۶

- عبدالله سمسار (مشهدی ..) : ۲۸۵
 عبدالله میرزای قاجار [شاهزاده ..] : ۴۰۱ - ۴۰۲
 ۵۱۵-۴۷۶-۴۰۳
 عبدالله موسوی : ۵۲۰
 عبدالله مازندرانی [حاج شیخ ..] : ۸۶-۷۱-
 ۸۸-۱۱۴-ح-۱۲۳-۱۸۳-۱۸۸-۲۱۴-
 ۲۲۵-۲۳۱-۲۳۳-۲۹۳-۲۹۴-۳۴۱-
 ۳۴۴-۳۵۱-۳۵۲-۳۵۳-۳۵۸-۳۶۳-
 ۳۷۲-۳۹۴-۳۹۵-۳۹۹-۴۹۶-
 عبدالمجید شیرازی [شیخ ..] : ۲۳۶-۲۲۶-
 ۲۳۸-۲۳۹-۲۶۸-۲۷۱-۲۷۷-۲۸۳-
 ۲۸۵
 عبدالمحمود بانکی [حاجی ..] : ۱۹۰
 عبدالمطلب [آقامیرزا ..] (مدیر آدمیت) :
 ۱۹۷-ح-۳۴۴-۳۷۵-۳۷۹-۳۸۰-
 ۳۸۵-۳۸۶-۳۹۵-۳۹۸-۴۲۴-۴۲۸-
 ۴۳۲-۴۳۷-۴۸۳-
 عبدالمطلب یزدی [میرزا آقا ..] : ۱۷۸-۴۲۵-
 عبدالمهدی (پسر آقا سید محمد طباطبائی) :
 ۱۶۷-۱۸۵-۱۹۳-
 عبدالنبی مازندرانی [شیخ ..] : ۲۴۸
 عبدالوهاب [آقاسید ..] (عضو انجمن رشت) :
 ۳۱۴
 عبدالهادی (پسر آقاسید محمد طباطبائی) : ۱۶۷-
 ۲۰۷-۲۰۸-۲۱۸-۲۲۰-۴۲۱-۴۲۴-
 عثمان بن عفان : ۱۳۴
 عدل السلطنه : ۲۱۷-۲۱۸-۳۶۱-۳۷۹-
 عزیزالله خان : ۳۸۷
 عزالممالک [حاج ..] : ۴۸۰
 عزیز [شاهزاده ..] : ۴۸۷-۴۸۹-
 عضدالدوله (پسر عینالدوله) : ۳۶۵
 عضدالسلطان : ۲۱۷-۴۱۷-۴۱۸-
 عضدالملک (نایب السلطنه) : ۲۴-۸۴-۱۳۷-
 ۱۳۸-۱۴۱-۱۴۲-۱۹۹-۲۶۶-۲۷۵-
 ۴۴۱-۴۵۷-۴۷۲-۴۹۵-۴۹۶-۴۹۷-
 ۴۹۸-۵۰۵-۵۰۶-۵۱۹-
 عطاء الله [شیخ ..] (پسر بحر العلوم کرمانی) :
 ۲۰۲-۲۰۷-۲۷۶-۲۸۵-۳۰۵-
 عظیمزاده تبریزی : ۵۲۵-۵۲۶-۵۲۷-
 علاءالحضور : ۳۹۳
 علاءالدوله : ۷۰-۱۳۷-۱۳۸-۱۴۲-۱۴۵-
 ۱۵۴-۱۶۷-۱۹۹-۲۶۶-۲۸۴-۲۹۷-
 ۴۲۴-۴۸۰-۴۸۵-۴۹۱-۴۹۸-۵۰۶-
 ۵۲۰
 علاءالسلطنه : ۸۰-۱۱۴-۳۹۲-۳۹۸-۴۰۹-
 ۵۱۲
 علاءالملک (میرزا محمودخان) : ۷۹-۸۰-
 ۲۱۷-۲۴۹-۳۱۰-۴۰۹-۴۹۸-
 علی آقا : ۳۸۴-۳۸۵-
 علی آقا : [آقامیرزا ..] (کاتب روزنامه) :
 ۱۷۵-۲۱۶-
 علی آقا [آقاسید ..] : ۲۲۰-۲۶۵-۲۶۶-
 ۲۶۷-۲۶۹-۲۷۰-۳۰۰-۳۲۰-۳۲۴-
 ۳۳۹-۵۲۱-
 علی آقا (پسر حاج محمد آقا) : ۱۵۹
 علی آقا تبریزی [آقاسید ..] : ۲۳۹
 علی آقا [حاج ..] (رئیس انجمن اسلامی شیراز) :
 ۳۵۷-۵۲۰-
 علی آقا خراسانی [میرزا ..] (وکیل مجلس) :
 ۱۹۷
 علی آقا [آقاشیخ ..] (پسر ملا علی محمد طالقانی) :
 ۴۴۹-۵۲۰-

- علی خان سردار ارشد - ارشد الدوله
 علی خان خواجه [آقا ..] : ۱۶۱
 علی خان علی آبادی [میرزا ..] : ۲۲۴
 علی خان مدیر الممالک : ۳۶۱
 علی خان مستوفی [آقامیرزا ..] : ۲۳۸-۲۳۷
 علی خان منشی یاشی [آقامیرزا سید ..] (منشی
 مستوفی الممالک) : ۴۸۷-۲۳۷
 علی خان [میرزا ..] : ۴۹۹
 علی رضا خان گروسی : ۵۱۹-۳۸۷
 علی رضا خان مستوفی [آقامیرزا ..] : ۴۷۷-
 ۴۸۷
 علی زرگر [شیخ ..] (شیخ علی رشتی) : ۱۵۱-
 ۱۸۵-۳۱۶-۳۱۷
 علی زرنندی [آقاشیخ ..] : ۷۸-۷۹-۸۷-
 ۱۹۹
 علی سرباز : ۵۲۲
 علی [شیخ ..] (پسر حاجی ملا سلیمان) : ۵۷
 علی شیرازی [آقاسید ..] : ۷۳-۷۴-۷۵-
 ۸۳-۱۰۹-۱۸۱
 علی عراقی [شیخ ..] : ۱۳۵
 علی قلی خان بختیاری [حاجی ..] (سردار اسعد) :
 ۳۱۰-۴۱۳-۴۱۸-۴۶۸-۴۷۲-۴۸۶
 ۴۸۹-۴۹۲-۴۹۴-۴۹۵-۴۹۹-۵۰۰-
 ۵۰۱-۵۰۲-۵۰۳-۵۰۵-۵۱۵-۵۱۶
 ۵۱۹-۵۲۰
 علی قلی خان (پسر شیر علی خان) : ۵۷
 علی محمد خان [میرزا ..] (یکی از سرداران
 مجاهد) : ۴۹۹
 علی محمد سمسار [سید ..] : ۲۶۸
 علی محمد طالقانی [آخوند ملا ..] : ۴۴۹
 علی مجتهد [آقا ..] : ۵۲۶
- علی [آقامیرزا سید ..] (پسر سید عبدالله) : ۱۰۰
 علی آقای یزدی [آقاسید ..] : ۱۸۳-۲۲۰-
 ۲۹۴-۳۲۸-۳۴۲-۳۴۴-۵۳۰
 علی ادیب القجار [حاجی میرزا ..] (وکیل
 صنف تجار اصفهان) : ۳۴
 علی اصغر خان آتابک [میرزا ..] (امین السلطان) :
 ۱۹۶-۱۹۷-۴۸۹-۴۹۰
 علی اصغر خان [میرزا ..] (برادر زن آصف الدوله) :
 ۳۱۷
 علی اصفهانی [میرزا ..] : ۳۳۱
 علی اکبر آقا [حاجی میرزا ..] (صراف تبریزی) :
 ۱۹
 علی اکبر بروجردی [حاج ..] : ۳۵۹-۳۶۴-
 ۳۶۵-۳۸۵-۳۸۶-۴۰۷-۴۲۵-۴۹۱-
 ۵۱۹-۵۳۰
 علی اکبر تفرشی [آقاسید ..] : ۸۹
 علی اکبر خان دخو [میرزا ..] (دهخدا) : ۱۷۳-
 ۱۹۴
 علی اکبر خان زنجانی [آقامیرزا ..] : ۵۲۵-
 ۵۲۶-۵۲۷
 علی اکبر ساعت ساز : ۴۲۲
 علی اکبر سیف الشریعه : ۵۳۰
 علی اکبر (نوکر آقامیرزا مصطفی آشتیانی) :
 ۳۴۰
 علی بابا [حاجی شیخ ..] : ۱۰
 علی بن ایطالب (ع) : ۱۳۴-۱۸۱-۲۰۹-
 ۲۲۷-۲۴۰-۲۴۶-۴۵۲-۵۱۴
 علی بیک : ۱۳۷-۱۹۹
 علی پاشا : ۲۳۲
 علی جواد [شیخ ..] : ۵۲۰
 علی [حاجی میرزا ..] (صراف اصفهانی) : ۱۹

- ۵۰۶ علی [میرزا ..] (پسر مؤلف) : ۱۷۲-۱۷۵-
 ۱۸۸-۲۳۹-۲۴۰-۳۲۵-۳۶۴-۴۸۲
 علی ناصر الشریعہ [آقا شیخ ..] : ۲۴۵-۳۱۸
 علی ناصر العلمای کرمانی [شیخ ..] : ۱۸۱-
 ۱۸۸-۱۸۹-۳۶۲
 علی نجم آبادی [آقا ..] : ۵۲۸
 علی نقی [آقامیرزا ..] (پسر سید محمد باقر) :
 ۲۴۰
 علی نقی [آقامیرزا ..] (پسر آقا سید احمد) :
 ۳۱۹-۳۳۶
 علی نقیب قمی [آقا سید ..] : ۳۸۰-۳۸۳
 علی نوری [شیخ ..] : ۱۵۱
 عمر سعد : ۳۴۸
 عمرو بن عاص : ۱۳۴
 عمید الحکما : ۴۹۵
 عمید السلطان (برادر معز السلطان) : ۳۱۴-
 ۴۹۵
 عمید السلطنہ طالش (سردار امجد) : ۱۹-۳۸۸
 عمید الملک قراچہ داغی : ۲۱۷-۳۸۸-۴۱۳-
 ۴۲۱
 عنایت [میرزا ..] : ۵۳۰
 عندلیب السادات : ۱۷۴-۴۸۳
 عون الدولہ : ۱۴
 عیسیٰ خان : ۲۱۸
 عین الدولہ [شاهزادہ ..] (عبدالمجید میرزا) :
 ۲۰-۸۲-۹۶-۱۱۳-۱۱۶-۱۲۲-
 ۱۸۵-۱۸۶-۲۰۲-۲۶۴-۲۷۳-۲۷۷-
 ۲۸۳-۳۱۱-۳۱۵-۳۱۶-۳۲۴-۳۲۵-
 ۳۴۲-۳۶۳-۳۶۵-۳۷۲-۳۷۵-۳۷۸-
 ۳۹۳-۴۰۷-۴۱۰-۴۲۳-۴۲۳-۴۵۴-
 ۴۵۷-۴۵۹-۴۷۲-۴۹۱-۴۹۲-۵۰۲-
 غفار [آقامیرزا ..] : ۴۹۵
 غفارخان [حاج ..] (قوام دیوان) : ۱۷۶-
 ۲۷۷-۲۸۴-۲۹۲-۲۹۳-۲۹۸-۴۱۲-
 ۴۶۰
 غلامحسین [آقامیرزا شیخ ..] (پسر عبد اللہ خان
 ناظر معیر الممالک) : ۳۲۹
 غلامحسین [میرزا ..] (پسر آقامیرزا ابراهیم) :
 ۳۳۹-۳۴۰-۳۴۵-۳۴۶
 غلامرضا [حاجی ..] (تاجر اصفہانی) : ۲۰۳-
 ۲۰۶-۲۱۶-۲۱۷-۲۴۹-۳۷۹
 غلامعلی خان اشرفی (پدر خانبا یا خان) : ۲۶۵
 غلامعلی خان [میرزا ..] (مدیر بامداد) : ۱۷۳
 غلامعلی گالش فروش [کر بلائی ..] : ۳۱۲
 غلامعلی [میرزا ..] : ۳۷۹-۳۸۰-۳۸۱
 غیاث لشکر : ۴۶۸-۴۹۶-۵۱۹
 غیاث نظام (پسر مالارحشمت) : ۳۲۶-۴۴۷-
 ۴۵۷
 فاضل [آقا سید ...] : ۷۲
 فاطمہ زہرا (ع) (صدیقہ طاہرہ) : ۱۴۵-
 ۱۷۴-۱۸۳
 فتح اللہ خان بیگدلی [آقا ...] (وکیل قم) : ۷۱
 فتح اللہ خان (پیشکار عدل السلطنہ) : ۳۴۷
 فتح اللہ خان [میرزا ...] : ۳۱۲
 فتح اللہ السلطنہ : ۱۷۶-۳۱۲
 فخرالاشرف کرمانی : ۳۷۴
 فخر الملک : ۸۰-۴۸۰

- ۵۲۷-۵۲۶-۳۹۳
 قریش [آقا سید ...] : ۱۶۷
 قلی خان (سر کرده قوج) : ۴۵۷
 قوام الدوله : ۳۸۰-۳۱۱
 قوام الرعایا : ۱۱۲
 قوام السلطنه : ۴۹۵
 قوام الملك شیرازی : ۵۲۰-۴۴۲-۱۰۹-۹۸
- ک
- کاظم آقای میر پنجه : ۲۶۴-۲۶۳
 کاظم [حاج آقا سید ...] : ۲۷۲-۲۱۷-۵۲۹
 کاظم خان کرمانی [میرزا ...] : ۱۷۸-۱۷۹-۳۲۸
 کاظم دوجی : ۵۳۰
 کاظم رشتی [حاجی سید ...] : ۴۹۰
 کاظم صراف [حاج سید ...] : ۲۲۰
 کاظم معین السادات [آقا سید ...] : ۱۹۵
 کریم دوات ساز : ۲۷۶-۲۷۵
 کمال [حاجی آقا ...] : ۴۵۶
 کمال [سید ...] : ۱۵۳-۴۷۰
 کمال الوزاره (پسر مشاور الملك) : ۱۹۳
 کیومرث : ۱۳۲
- ل
- لاورس [مسیو ...] (رئیس گمرک تبریز) : ۸۲-۹۹
 لسان الحکما : ۵۲۸
 لطف الله روضه خوان [ملا ...] : ۱۰۶
 لطفعلی خان میر پنجه (برادر ارشد الدوله) : ۱۹۶-۳۱۱-۳۱۶
- فرج آقا [حاجی ...] (صراف تبریزی) : ۱۹
 فرج الله [آقا سید ...] : ۱۶۵
 فرج الله [حاجی ...] : ۱۰۰
 فرج [حاجی ...] : ۳۷۳
 فرمانفرما [شاهزاده ...] ← عبدالحمین میرزا
 فضل الله نوری [حاجی شیخ ...] (مجتهد معروف) : ۳۴-۱۵۶-۱۵۹-۱۶۹-۱۷۰-۱۷۲-۱۷۶-۱۷۹-۱۸۳-۱۸۹-۲۳۳-۲۳۵-۲۴۰-۲۴۱-۲۴۵-۲۴۶-۲۶۴-۲۶۶-۲۶۷-۲۶۹-۲۷۰-۲۷۱-۲۷۲-۲۷۳-۲۷۴-۲۷۶-۲۷۷-۲۷۸-۲۸۴-۲۹۷-۲۹۸-۳۰۰-۳۰۴-۳۲۸-۳۳۱-۳۴۰-۳۴۴-۳۶۳-۳۸۱-۳۸۲-۴۰۵-۴۰۷-۴۳۷-۴۳۸-۴۵۹-۴۷۶-۴۸۰-۴۸۳-۴۸۸-۴۹۱-۴۹۸-۵۰۵-۵۰۷-۵۳۰
 فضلعلی آقا [آقا میرزا ...] (وکیل آذربایجان) : ۸۳-۱۹۷
 فیلسوف شیرازی (شیخ محمد) : ۱۴۴-۱۸۶
- و
- قاسم آقای میر پنجه : ۳۸۸-۱۸۸-۴۰۱
 قاسم ادیب کرمانی [آقا میرزا ...] (مصنف خارستان) : ۳۲۹-۳۳۰
 قاسم [حاجی شیخ ...] : ۳۱۳
 قاسم خان : ۵۲۶
 قاضی عسکر : ۴۷۷-۴۸۷
 قدرت الله خان (پسر مالارحمت) : ۴۴۸
 قدیر [سید ...] : ۵۲۶-۵۲۷
 قربانعلی [آخوند ملا ...] (مجتهد زنجان) :

محسن میرزا [شاهزاده ...] : ۳۴	م	مأمون : ۲۴۶
محقق‌العلماء ابن‌شہید رابع : ۵۲۰-۵۲۴		مبصرالملك : ۴۴۶
محمد نفرشی [سید...]: ۹۵		مجددالاسلام ارومیه : ۱۹۶-۱۹۷
محمد آقای تبریزی [حاج...] (عضو انجمن رشت) : ۳۱۴		مجددالاسلام کرمانی : ۲۸-۲۳-۱۲۵-۱۵۵-
محمد آقای حریری [حاجی...] (وکیل منف تجار تبریز) : ۱۱۴		۱۵۶-۱۶۰-۱۶۱-۱۶۲-۱۶۳-۱۷۶-
محمد [آقاسید ...] : ۹۵		۱۸۰-۱۹۳-۲۴۴-۲۶۴-۲۷۲-۲۷۴-
محمد [آقا سید . . .] (پسر آقا سید عبداﷲ یبہانی) : ۴۹۴-۴۹۸		۲۸۵-۲۸۶-۲۸۷-۲۹۴-۲۹۵-۳۰۰-
محمد [آقا سید ...] (پسر حاج سید محمد باقر عراقی) : ۳۳۰		۳۰۱-۳۰۴-۳۰۵-۳۱۱-۳۱۲-۳۱۷-
محمد [آقا شیخ ...] : ۶۸-۶۹		۳۲۱-۳۲۲-۳۲۳-۳۲۴-۳۲۸-۳۳۶-
محمد [میرزا سید ...] (برادر امام جمعه) : ۲۳۵		۳۷۳-۴۰۰-۴۰۱-۴۱۳-۴۴۲-۴۴۳-
محمد آملی ← آملی		۴۴۹-۴۵۶-۴۶۰-۴۹۱-۵۲۱
محمد ابراهیم ملک‌التجار اصفهان [حاجی...]: ۱۹		مجدالدوله : ۶۸-۱۵۱-۲۱۷-۴۰۲-۴۸۸-
محمد اسماعیل آقا مغازة [حاج...]: ۱۶۹-		مجلل‌السلطان : ۲۷۶-۴۹۴-۵۰۷-۵۳۰-
۱۸۲-۱۹۱-۱۹۴-۱۹۷-۲۷۲-۲۹۷-		مجیدیک (والی بغداد) : ۶۸
۳۰۰-۳۳۹-۴۰۵-۴۰۶-۴۲۵-۴۵۱-		مجیرالدوله : ۵۲۸
محمد اسماعیل تبریزی [حاج...]: ۱۴-۱۹-		مجیر دیوان : ۱۸۶
۸۳		محتسب‌الملك : ۵۲۹
محمد اسماعیل جهرمی [حاج ...] : ۲۱۶-		محتشم‌السلطنه [حاجی...]: ۳۳-۳۵-۷۹-
۲۳۴-۳۷۳		۸۰-۹۸-۳۲۹
محمد اسماعیل خرازی [میرزا...]: ۵۹		محتشم‌الملك : ۱۹
محمد اسماعیل قزوینی [حاجی...]: ۱۹		محراب [حاجی...] (کدخدای قریه نیکویه قزوین) : ۳۸۷
محمد امام زاده [آقاسید...]: ۲۹۳-۲۹۶-		محسن [آقا میرزا ...] : ۲۰-۲۲
۳۱۹-۳۴۹-۴۲۲-۴۷۲-۴۹۴-۴۹۸-		محسن [حاج آقا سید ...] : ۱۲۲-۱۲۹-
۵۰۶-۵۲۰-۵۲۱-۵۲۴-۵۲۸		۱۳۱
محمد باقر [آقا سید...] (عموی آقا سید محمد		محسن‌خان [آقا شیخ...] (وکیل کرمان) :
		۹۸-۱۲۸-۱۸۴-۱۸۹-۱۹۷-ح-۲۱۸-
		۲۴۵-۲۷۶-۳۱۷-۳۲۷-۳۲۸-۳۶۵-
		۴۲۷-۴۲۸

۲۶۹-۲۹۲-۳۲۰-۳۲۸-۳۵۹-۳۷۴-

۳۷۸-۳۷۹-۳۸۵-۳۸۰-۳۷۹

ن شیائنگہ [حاج سید...]: ۲۰

گر [آقا...]: ۲۷۲

ن معاون النجار [حاجی...]: ۱۰۶

ن میرزا (فرزند محمد علی شاہ، ولیعهد

شاہ): ۶۲

محمد حسین تهرانی ← محمد حسین مجتہد

محمد حسین مجتہد [حاج میرزا...]: (پسر

میرزا خلیل): ۱۶-۱۸۸-۲۱۴-۲۲۵-

۲۳۱-۲۳۲

محمد حسین کازرونی [حاجی...]: ۱۹

محمد حسین [ملا...]: (مجتہد کرمانشاہ): ۷۲

محمد حسین کتاب فروش تبریزی [کربلائی...]:

۴۴۲-۴۴۳

محمد حسین موسوی (مجتہد شیرازی): ۵۲۰

محمد حسین [میرزا...]: (مدیر الجمال): ۱۷۶

محمد خان اکرم الدولہ کرمانی [میرزا...]:

۱۶۹-۲۰۷

محمد خان [حاج...]: ۳۱۵

محمد خان دکتر [میرزا...]: ۵۲۸

محمد خان شمانلو: ۵۲۶

محمد خان لاریجانی [میرزا...]: (اعظام الدولہ):

۴۷۲

محمد خان [میرزا...]: (پسر علی اکبر خان):

۲۲۵-۴۹۰

محمد خان [میرزا...]: (نوع حاجی مشیر حضور):

۷۵

محمد خان یاور (قاتل سید عبدالحمید طلبہ):

۴۵۷

خراسانی [آقامیرزا...]: (عضو کمیٹہ

طباطبائی): ۲۴۰-۲۶۶-۲۷۳-۳۸۶

محمد باقر آقا کاشانی [حاج...]: ۵۲۸-۵۲۴

محمد باقر تاجر باشی [حاجی...]: ۱۰۶

محمد باقر [حاجی سید...]: ۵۲۰

محمد باقر خان (برادر سولت نظام): ۴۷۷

محمد باقر عراقی [آقا سید...]: ۲۳۵

محمد باقر مدرس [آقامیرزا...]: ۱۰۴

محمد باقر نوغانی [حاج شیخ...]: ۱۰۳-۱۰۴

محمد بن الحسن (ع): ۳۲۵

محمد بن عبداللہ (ص): ۹۷-۱۳۴-۱۷۰-

۲۲۴-۲۴۶-۳۳۹-۳۴۳-۳۸۵

محمد بھبھانی [آقا سید...]: ۵۰۶

محمد تاجر [حاج سید...]: ۴۹۵

محمد تفرشی [آقا سید...]: (مجتہد): ۱۹-

۹۲-۹۳-۹۴-۹۵-۹۶-۹۹-۱۲۸

محمد تقی پیشنماز [آقا شیخ...]: ۵۲۹

محمد تقی شاهرودی [حاجی...]: ۱۹-۵۲۹

محمد تقی شیرازی [آقا میرزا...]: ۳۴۲-

۳۴۴-۳۵۲

محمد تقی ہراتی موسوی [سید...]: ۳۵-۳۶-

۳۸

محمد جعفر میرزا [شاہزادہ...]: ۲۸۷-

۳۱۲

محمد جواد تاجر [حاج...]: ۵۲۹

محمد [حاجی سید...]: ۱۹

محمد [حاج شیخ...]: (ہمشیر زادہ آقا چچی):

۲۷۱-۳۹۱

محمد حجت کرمانی [آقا سید...]: ۱۶۹-

۱۷۰-۱۷۲-۱۷۴-۱۷۸-۱۷۹-۱۸۳-

۱۸۴-۲۳۸-۲۷۲-۳۳۵-۳۳۶-۳۳۷

محمد حسن خان [حاج...]: ۱۷۹-۲۳۶-

- تهران) : ۴۱۷-۴۹۴
 محمد رضا [آقاسید ..] : ۷۲-۱۸۹
 محمد رضا [حاجی میرزا ..] : ۳۱۴-۳۴۹
 محمد رضا شریعتمدار [آقاشیخ ..] (مجتهد
 کرمانی) : ۱۷۴-۲۴۰-۳۳۵-۳۶۱-
 ۳۷۳-۳۷۴-۳۹۰-۴۰۷-۴۳۸
 محمد رشاد پاشا : ۳۸۹
 محمد شفیع محمداف : ۹۷
 محمد شفیع ملکالتجار [میرزا ..] : ۱۹
 محمد شیرازی [آقاشیخ ..] : ۱۸۶
 محمد صادق [آقا ..] : ۳۹۵
 محمد صادق دهدشتی [آقا ..] : ۲۰
 محمد صادق طباطبائی [آقامیرزا ..] (پرسید
 محمد طباطبائی و مدیر روزنامه مجلس) :
 ۱۵۸-۱۶۷-۱۶۸-۱۷۶-۱۸۰-۱۸۱-
 ۱۸۴-۱۸۵-۱۸۹
 محمد صادق یزدی [حاجی آقا میرزا ..] : ۳۴۴-
 ۳۷۵
 محمد صراف [حاج سید ..] : ۳۲۱
 محمد طباطبائی [آقامیرزا سید ..] : ۳۳-۵۷-
 ۵۸-۶۷-۹۳-۹۵-۱۰۱-۱۰۲-۱۱۷-
 ۱۱۸-۱۲۴-۱۲۲-۱۵۹-۱۶۱-۱۶۵-
 ۱۶۷-۱۷۲-۱۷۶-۱۷۹-۱۸۰-۱۸۱-
 ۱۸۵-۱۹۰-۱۹۳-۲۰۰-۲۰۳-۲۰۷-
 ۲۰۸-۲۱۴-۲۱۸-۲۲۰-۲۳۹-۲۴۰-
 ۲۴۵-۲۶۶-۲۷۳-۳۲۹-۳۴۷-۳۶۳-
 ۳۸۲-۳۸۶-۴۲۱-۴۲۴-۴۷۲-۴۸۵-
 ۵۰۴-۵۰۵-۵۰۶-۵۲۱
 محمد علی تاجر [حاج ..] : ۴۹۵
 محمد علی جلال الاطباء [حاج ..] : ۵۲۹
 محمد علی خان (یکی از مجاهدان) : ۴۹۴
 محمد علی خان تبریزی [میرزا ..] : ۳۱۳
 محمد علی خان کلاتر [حاجی ..] : ۵۲۹
 محمد علی زنجانی [حاجی ..] : ۵۲۶
 محمد علی [سید ..] (پسر آقاسید جمال) : ۱۷۵
 محمد علی شال فروش [حاجی ..] : ۱۹-۲۲۰-
 ۵۲۹
 محمد علی شاه قاجار : ۲۲-۵۷-۶۰-۶۱-۶۲-
 ۶۵-۸۰-۸۵-۱۴۰-۱۴۲-۱۴۳-
 ۱۴۴-۱۴۹-۱۵۰-۱۶۶-۲۲۸-۲۴۳-
 ۲۴۸-۲۷۲-۳۲۳-۴۰۱-۴۰۲-۴۰۳-
 ۴۰۶-۴۱۷-۴۳۶-۴۳۹-۴۴۰-۴۸۹-
 ۴۹۲-۴۹۴-۴۹۶-۴۹۷-۴۹۸-۴۹۹-
 ۵۰۰-۵۰۴-۵۰۶-۵۰۷-۵۱۲-۵۱۶-
 ۵۱۷
 محمد کاظم : ۵۲۰
 محمد کاظم خراسانی [آخوند ملا ..] : ۶۶-
 ۶۷-۷۱-۷۲-۸۶-۸۷-۸۸-۸۹-۹۰-
 ۹۱-۱۱۳-۱۱۴-۱۳۱-۱۳۲-۱۸۳-
 ۱۸۶-۱۸۸-۲۱۴-۲۲۵-۲۳۱-۲۳۳-
 ۲۶۳-۲۷۱-۲۷۴-۲۸۷-۲۹۳-۲۹۴-
 ۲۹۷-۲۹۹-۳۱۱-۳۱۵-۳۴۱-۳۴۲-
 ۳۵۰-۳۵۱-۳۵۲-۳۵۳-۳۵۸-۳۶۳-
 ۳۶۷-۳۷۲-۳۹۴-۳۹۵-۳۹۹-۴۳۷-
 ۴۴۹-۴۷۸-۴۸۱-۴۹۶-۵۰۳-۵۰۴
 محمد کرمانی [آقاسید ..] : ۱۶۹-۳۳۷-۳۴۱
 محمد کرمانی ← ناظم الاسلام
 محمد موسوی : ۵۲۰
 محمد نایب [میرزا ..] : ۱۹۳
 محمد واعظ [شیخ ..] : ۱۸۹-۲۱۹
 محمد یزدی [آقاسید ..] : ۲۲۰
 محمود اصفهانی [آقامیرزا ..] : ۱۹۰-۱۹۱-

- ۱۹۴-۱۹۵-۲۰۳-۲۰۶-۲۱۷-۲۳۵-
 ۲۶۸-۲۷۰-۳۴۲-۳۶۱-۵۲۸
 محمود تبریزی [حاجی ...] : ۳۹۵
 محمود [حاجی ملا ..] (وکیل قم) : ۷۱
 محمود [آقامیرزا ..] (مجتهد کرمان) : ۲۸-
 ۱۲۴-۱۲۵-۱۷۹-۱۸۶-۱۹۱-۱۹۵-
 ۲۱۷
 محمودخان کرمانی [میرزا ..] (پسر میرزا علی) :
 ۱۷۹-۳۰۵-۳۱۲-۴۰۱
 محمودخان مشیر حضور [حاجی میرزا ..] :
 ۵۲۶
 محمودخان نایب‌الوزاره [میرزا ..] : ۵۲۹
 محمود قمی [آقامیرزا ..] : ۳۲۰-۴۸۳
 محمود کتابفروش [میرزا ..] : ۲۳۴
 محمود میرزا [سلطان ..] : ۵۲۹
 محمود ورامینی [شیخ ..] : ۴۶۹
 مدیرالممالک هرندی (مدیر روزنامه تمدن) :
 ۷۰
 مدیرالمملک رشتی : ۱۹-۳۰۴-۳۱۲
 مدیر لشکر : ۴۹۱
 مرآت الدوله [شاهزاده ..] : ۴۱۷
 مرآت السلطنه (پسر سالار نصرت عدل السلطنه) :
 ۲۱۸
 مرتضی آشتیانی [حاج شیخ ..] : ۸۷-۱۱۴-
 ۱۲۳-۱۸۹-
 ۱۲۳-۲۶۴-۳۳۶-۳۴۶-۴۲۱-۴۲۲-
 ۵۲۱
 مرتضی آقای رضوی [حاجی سید ..] : ۱۹
 مرتضی خان [میرزا ..] : ۱۶۶
 مرتضی قلی خان بختیاری : ۴۹۵-۴۹۹-۵۱۹
 مرتضی قلی خان [میرزا ..] (وکیل اصفهان) : ۷۲
- مستشارالدوله (وکیل آذربایجان) : ۸۳-۲۳۷-
 ۳۴۲-۴۱۱-۴۱۷-۴۲۲-۴۲۵-۴۹۴
 مستشاردیوان کرمانی : ۱۶۰-۱۷۴
 مستوفی الممالک : ۱۵۱-۲۳۷-۲۶۹-۲۷۹-
 ۳۴۱-۴۰۲-۴۲۲-۴۵۸-۴۷۱-۴۸۵-
 ۴۹۳-۵۰۵
 مستوفی نظام (منشی صاحب اختیار) : ۳۳۰
 مسعود نظام : ۱۹۲
 مشارالسلطنه : ۵۰۵-۵۰۷-۵۱۲-۵۱۶
 مشاورالملک : ۱۹۳
 التجار محمره [حاجی ..] : ۲۰
 الدوله [میرزا نصرالله خان ..] ← نصرالله
 السلطان : ۱۷۸
 السلطنه : ۸۰-۱۶۲-۱۶۳-۱۶۶-۱۶۷-
 ۱۷۵-۱۷۹-۱۸۲-۱۸۳-۲۲۹-۲۳۴-
 ۲۶۶-۲۸۴-۳۰۷-۳۱۱-۳۲۹-۳۹۱-
 ۳۹۳-۴۰۴-۴۷۵
 الملك (مشیرالدوله بعد، پسر میرزا نصرالله
 خان مشیرالدوله) : ۱۹-۲۲-۲۵-۵۱۲-
 ۵۱۳
 الممالک : ۱۶۱-۱۶۲
 مصدق الفاکرین : ۲۴۵-۲۴۹
 مصطفی آشتیانی [آقامیرزا ..] (پسر میرزا حسن
 آشتیانی) : ۸۷-۱۱۴-۱۲۳-۱۸۹-
 ۲۹۸-۳۲۶-۳۲۶-۳۲۷-۳۳۸-۳۳۹-
 ۳۴۰-۳۴۵-۳۸۲-۵۳۰
 مصطفی خان امیرمعلم : ۱۹۷ ح
 مصطفی ذهنی پاشا : ۶۸
 مصطفی میرزا (پسر حاجی محمد رضا) : ۱۰۵
 مطلب آقا : ۴۶۹

- مظفر الدوله : ۳۸۷
مظفرالدین شاه : ۱۴-۲۲-۳۵-۴۵-۵۶-۵۷-
۶۰-۱۳۸-۱۹۵-۲۷۲-۳۰۴-۴۱۵-
۴۴۹-۴۶۲
مظفر الملك : ۱۷۰-۱۷۱-۲۷۶-۳۹۳
معاون التجار دهمدشتی : ۲۰
معاون التجار (آقانصرالله ، وکیل تجار) : ۹۸-
۱۲۸-۱۷۳-۱۸۰-۱۸۱-۱۸۸-۲۷۸-
۲۷۹-۲۹۴-۲۹۵-۳۴۲-۳۴۹-۳۷۳-
۳۷۴-۴۸۱
معاون الدوله : ۱۳۷
معاویة بن ابی سفیان : ۱۰-۱۳۴-۱۳۵-۲۴۶-
معمد الاسلام رشتی : ۲۱۹
معمد الممالک (برادر وکیل الدوله) : ۴۸۹-
۴۹۳
معمد خاقان : ۱۳۸
معمد نظام : ۴۹۰
معمد دیوان کرمانی : -سالار معمذ
معدل [حاجی ..] (نایب الحکومه) : ۲۷۴
معز السلطان رشتی (سردار محبی) : ۹۹-۳۰۳-
۳۱۲-۳۱۳-۳۱۴-۴۹۵-۴۹۹
معز الملك (دائی امین السلطان) : ۴۹۰
معز الملك : ۳۹۲
معز نظام : ۲۲۶
معین الاسلام [سید ..] : ۳۵۷
معین التجار بوشهری [حاج ..] : ۴-۵-۱۴-
۱۹-۱۹۷-ح-۲۹۷-۳۲۸-۳۴۷
معین التجار خراسانی : ۱۰۵
معین الدوله (برادر علاء الدوله) : ۱۳۸-۴۸۵-
۵۰۵
معین الذاکرین : ۳۱۲
- معین السلطنه : ۴۸۶
معین حضور : ۱۹۴-۴۵۵
مفاخر الملك : ۱۲۷-۱۵۴-۱۹۴-۱۹۵-
۱۹۹-۲۳۶-۲۶۴-۲۶۸-۲۷۷-۲۷۸-
۲۷۹-۳۱۱-۳۲۲-۳۲۳-۳۶۴-۳۶۵-
۳۸۶-۳۸۹-۴۲۳-۴۲۵-۵۰۷-۵۲۴-
۵۲۹-۵۳۰
مفخم الدوله : ۵۰۸
مقتدر نظام : ۱۵۳-۱۷۱-۱۷۲
مکرم الدوله : ۴۸۶
ملك التجار [حاج ..] : ۱۱۱-۱۲۲
ملك المنکلمین : ← نصرالله
ملك محمد (وکیل کرمانشاه) : ۱۱۲
ملك خان : ۳۴۳
ممتاز الدوله (پسر اکرم السلطنه) : ۱۱۶-۱۴۴-
۱۵۸-۱۶۷
منتصر الدوله : ۳۱۴
منتصر الملك [شاهزاده ..] : ۳۹۲
منتصر الممالک : ۲۷۸-۳۳۶
منتظم الدوله : ۳۳۹-۵۱۹-۵۲۹
منتظم نظام : ۵۱۹
منصور خان (پسر حسن خان) : ۴۹۲
منصور لشکر : ۵۲۶
منظم الملك : ۵۱۹
منیع الدوله : ۵۲۶
مؤمن الملك : ۱۹-۱۱۴-۱۹۳-۴۰۲-۴۰۹-
۴۲۸
موثق الدوله : ۴۹۸-۵۰۵-۵۰۶
موثق السلطنه : ۳۲۳
موثق الملك : ۱۸۲-۲۷۰
مورنارد [مسیو ..] : ۱۱۰

ن

- نایب‌نئون : ۱۳۶
 نادرشاه : ۲۳۰
 ناصرالدوله [شاهزاده...]: ۱۸۴-۱۹۲-۲۸۵-
 ۲۹۱-۴۱۲-۴۹۱
 ناصرالدین شاه قاجار: ۷۹-۱۳۸-۲۰۷-۴۴۰
 ناصرالدین میرزا : ۴۸۱-۴۸۳-۴۸۴
 ناصرالسلطنه [حاجی ...]: ۱۹-۲۳۴
 ناصرالملک : ۳۵-۶۴-۷۲-۸۰-۹۵-۱۱۵-
 ۳۰۳-۴۰۲-۴۰۹-۵۰۵
 ناصرقلی خان : ۵۱۹
 ناصرهمایون : ۱۸۸-۵۲۶
 ناظم‌الاسلام (مؤلف کتاب) : ۲۸-۳۴-۲۵-
 ۱۶۱-۳۲۵-۳۵۰-۴۰۱
 ناظم‌الدوله : ۱۹
 ناظم‌السلطنه (برادر علاءالدوله) : ۱۶۷
 ناظم‌العلماء ملایری (وکیل ملایر): ۷۱-۷۳-
 ۷۵-۱۹۷ ح
 ناظم‌العلوم : ۵۲۴-۵۲۸
 نایب‌السلطنه (کامران میرزا ، امیرکبیر) :
 ۱۹-۲۴-۸۷-۱۱۴-۱۹۷-۲۴۸-
 ۲۶۴-۳۰۱-۳۰۴-۳۰۶-۳۱۹-۳۲۰-
 ۳۲۱-۳۲۸-۳۹۱-۳۹۲-۳۹۶-۳۹۸-
 ۴۴۵-۴۶۵-۴۹۰-۴۹۱-۵۰۴
 نایب‌الصدر شیرازی [حاج ...]: ۱-۲
 نجف‌خان : ۵۷
 نجفقلی خان مسماة السلطنه بختیاری ← مسماة
 السلطنه
 نجفی (شیخ محمد تقی مجتهد اصفهان): ۲۱۵-
 ۲۷۶

- موسی بن جعفر (ع) : ۲۳۱-۲۴۶
 موقرالسلطنه : ۱۳۷-۱۵۴-۳۱۹
 مؤیدالدوله: ۱۳۸-۱۶۶-۲۲۱-۲۸۶-۲۹۸-
 ۳۲۳-۴۰۰-۴۰۴
 مؤیدالسلطنه : ۳۳
 مؤیدالشریعه : ۳۳۹
 مؤیدالممالک : ۲۹۹
 مهدی [آقاشیخ ...] (پسر شیخ فضل‌الله نوری):
 ۱۵۶-۱۵۹-۳۰۰-۳۰۴-۳۱۴
 مهدی طباطبائی [آقاسید ...] (برادرزاده و
 داماد طباطبائی) : ۱۵۹-۱۹۳-۲۳۹-
 ۲۴۰-۲۴۵-۲۶۶-۲۹۶-۴۱۷
 مهدی عمادالمحدثین [میرزا ...] : ۲۲۶
 مهدیقلی (برادرزن مؤلف) : ۱۶۰-۱۶۱-
 ۱۷۵-۲۹۹
 مهدیقلی خان سردار مسعود (پسر خسروخان
 سردار مظفر) : ۵۱۹
 مهدی کتابفروش [میرزا ...] : ۲۲۰-۳۹۶
 مهدی کوزه‌کنانی [حاجی میرزا ...]: ۲۰۸-
 ۳۷۳-۳۸۶
 مهدی گاوکش : ۱۵۵
 مهندس‌الممالک : ۸۰-۱۱۵-۲۷۹-۴۰۹
 میرداماد : ۲۳۵
 میرزا آقا [حاجی ...] (وکیل آذربایجان): ۸۳
 میرزا آقامجاهد [آقا...]: ۳۹۶-۴۰۰-۴۲۲-
 ۴۷۶
 میرزا آقا همدانی : ۲۳۶-۲۳۸
 میرزا بزرگ [حاجی ...] : ۳۴۶
 میرهاشم (وکیل آذربایجان) : ۸۳-۲۱۳
 میرزیانسی : ۴۹۵
 میریوسف [حاجی ...] : ۹۷

- ۳۹۸-۳۹۲
نظام الممالک : ۵۲۹
تعمت الله [مشهدی...]: ۲۸۳
تقیب السادات ← سید حسن
نواب (از اجزاء سفارت انگلیس) : ۱۵۱ -
۳۹۹
نورالدین عراقی [آقا سید...]: ۳۳۲
نورالله ثقة الاسلام [حاج آقا...]: (مجتهد
اصفهانى): ۹-۱۳-۳۴-۲۸۴-۲۸۵
نوز [مسیو...]: ۲۰-۶۹-۸۰-۸۲-۸۴-
۹۵-۱۱۰-۱۲۴-۱۲۷
نیرالدوله: ۳۲۱-۳۹۲-۴۸۲-۴۸۶-۴۹۲-
۴۹۸-۵۰۲
- و
- ۵۲۷-۵۲۶: [سید...]
واعظ اصفهانى [سید...]: ۴۲۵
وثوق الدوله (میرزا حسن خان): ۱۴-۲۲-
۱۱۲-۱۱۳-۴۱۷-۴۲۲-۴۲۵-۴۹۴
وحیدالملک: ۳۷۲-۴۱۷-۴۲۲-۴۹۴
وزیر افخم (سلطان علیخان): ۱۹-۶۳-۷۲-
۸۰-۹۸-۱۱۵-۱۹۷
وزیر اکرم: ۱۳۸
وزیر نظام: ۱۳۸
وزیر همایون: ۱۰۹-۱۱۵-۱۳۷-۱۹۷ ح
وکیل التجار: ۳۱۴
وکیل الدوله: ۱۳۸-۲۳۲-۲۸۶-۴۹۰-۴۹۳
وکیل الرمایا: ۵۲۴-۵۲۸
وکیل الملک: ۲۴۹-۲۶۹-۳۱۰
وکیل الممالک: ۴۳۳
ولی الله خان [آقا میرزا...]: ۱۴
- نجم الدوله [حاج...]: ۱۵۱-۲۴۸
نجم الذاکرین: ۹۷-۱۷۰-۱۷۳
نجم الملک: ۲۴۴-۲۴۸
نجم الممالک [حاج...]: ۳۳۶
نصرالدوله: ۴۳۴
نصرالدین [ملا...]: ۴۴۵
نصرالسلطنه سپهدار (محمد ولی) ← سپهدار
نصرالله [حاج سید...]: (تقوی): ۴۰۹-۴۱۷-
۴۲۲-۴۲۵-۴۹۴
نصرالله خان (حاکم خرم دره): ۵۲۶
نصرالله خان مشیرالدوله [میرزا...]: ۳۵-
۳۶-۵۶-۶۵-۱۱۵-۳۳۹-۴۰۲-
۴۵۸-۴۰۹
نصرالله [آقا سید...]: (مدیر راه قزوین):
۴۷۱
نصرالله ملک المتکلمین [حاج میرزا...]: ۶۵-
۸۶-۸۹-۱۳۱-۱۵۴-۱۶۰-۱۶۲-
۱۶۸-۱۶۹-۱۷۶-۱۹۸-۲۰۱-۲۰۶-
۲۳۸-۲۴۶-۲۶۵
نصرت الدوله (پسر قمرانفرما): ۹۸-۳۶۴-
۴۰۱-۴۲۲-۴۲۳-۴۴۹-۴۷۳-۴۹۱
نصرت السلطان: ۴۲۷
نصرت الملک کرمانی: ۲۴۴-۲۷۸-۲۸۵-
۳۰۵
نصرت الممالک (نورعلی خان شیبانی): ۴۵۵
نصیرحضور: ۵۲۹
نظام السلطان: ۱۸۴-۴۹۵-۴۹۹
نظام السلطنه: ۶۸-۱۶۱-۳۱۷-۳۱۸-۳۲۰-
۳۶۱-۳۷۳-۳۷۹-۳۸۷-۳۹۰-۴۰۵-
۴۰۷-۴۱۲-۴۲۲-۴۲۷-۴۷۶
نظام الملک: ۱۵۹-۲۴۴-۲۷۹-۳۰۰-۳۲۲

ولی خان (حاکم بم) : ۲۶۹-۴۰۵

۲۱۸-۲۲۰-۲۲۴-۲۲۵-۲۴۹-۲۶۴

۲۷۱-۲۷۲-۲۷۴-۲۷۷-۲۷۸-۲۸۴

۲۸۵-۲۹۹-۳۰۰-۳۰۵-۳۱۷-۳۲۰

۳۲۷-۳۲۸-۳۳۰-۳۳۶-۳۳۷-۳۴۴

۳۴۸-۳۴۹-۳۵۹-۳۶۱-۳۶۴-۳۶۵

۳۷۳-۳۷۴-۳۷۵-۳۷۹-۳۸۱-۳۸۲

۳۹۵-۴۰۱-۴۰۴-۴۰۵-۴۱۲-۴۲۲

۴۲۳-۴۲۴-۴۲۶-۴۲۷-۴۳۱-۴۳۲

۴۴۱-۴۴۸-۴۴۹-۴۷۳-۴۸۰-۴۸۱

۴۹۱-۴۹۲

یحیی [حاج آقامیرزا ..] (امام جمعه خوی وکیل

آذربایجان) : ۱۱۴

یحیی خان کرمانی [سید ..] : ۲۲۶-۲۸۵

۳۰۵

یحیی خان [میرزا ..] (منشی سفارت انگلیس) :

۲۷۳-۴۲۸

یحیی دولت آبادی [حاج میرزا ..] : ۷۹-۸۰

یحیی طباطبائی [میرزا ..] : ۲۲۶

یزید بن معاویه : ۶۳-۱۳۵-۲۱۴-۲۱۵

۲۲۳-۲۴۶-۳۹۹-۴۶۹-۴۸۲

یعقوب آقا [حاجی میرزا ..] (تاجر قزوینی) :

۲۰

یعقوب شیرازی [آقاسید ..] : ۱۶۵-۱۷۳

۳۱۴-۳۱۷-۵۲۴

یمن السلطنه امینی : ۳۸۷

یمین الملک : ۱۸۶

هادی [آقا ...] (پسر شیخ فضل الله نوری) :

۱۸۹-۲۷۵-۳۳۶

هادی جواهری [آقامیرزا ...] (وکیل اصفهان) :

۳۴-۷۱

هادی دولت آبادی [حاج میرزا ...] : ۲۴۱

هارون الرشید : ۲۴۶-۳۴۷

هاشم [حاج میرزا ...] : ۱۹۳-۳۳۶

هاشم طباطبائی : ۵۲۴

هاشم موسوی تبریزی [آقاسید میر ..] (وکیل

آذربایجان) : ۸۳-۲۱۳-۲۱۴-۲۳۲

۳۲۱-۳۲۵

هدایت الله میرزا : ۸۳

هدایت [میرزا ..] : ۵۷

هرمز چهارم : ۱۳۳

هزیر السلطنه : ۴۱۸-۴۱۹-۵۲۸

هزیر السلطنه : ۲۱۶-۴۸۸

پیر [مسیو ..] : ۴۹۹-۵۰۵-۵۱۶

یحیی [آقاشیخ ..] : ۹۸-۱۲۸-۱۲۹-۱۴۹

۱۵۵-۱۵۷-۱۶۳-۱۶۴-۱۶۶-۱۶۹

۱۷۲-۱۷۴-۱۸۰-۱۸۱-۱۸۲-۱۸۴

۱۸۶-۱۸۹-۱۹۲-۱۹۳-۲۰۱-۲۱۱

اماکن

آسیا: ۴۲۰

آ

آذربایجان: ۲۰۴

الف

آذربایجان: ۲۸-۸۰-۸۳-۸۴-۸۶-۸۷

آقازونی: ۴۲۶

۹۲-۱۰۳-۱۱۰-۱۱۲-۱۱۴-۱۱۶

احمدآباد: ۴۸۵

۱۲۴-۱۳۲-۱۴۲-۱۴۴-۱۴۵-۱۴۹

اردبیل: ۱۵۰-۲۰۳-۲۱۴-۳۷۸-۳۸۷

۱۵۰-۱۵۸-۱۵۹-۱۶۴-۱۶۸-۱۷۳

۳۹۳-۳۹۴-۴۱۲-۴۱۳-۴۳۶-۴۴۷

۱۷۵-۱۷۶-۱۸۱-۱۸۳-۱۸۴-۱۸۶

۴۵۳

۱۸۷-۱۸۹-۱۹۸-۲۰۰-۲۰۲-۲۰۳

اردبیل کاشان: ۲۹۵

۲۰۷-۲۰۸-۲۱۱-۲۱۴-۲۱۵-۲۱۸

ارگ دولتی: ۱۹۸-۱۹۹-۲۰۷-۲۷۳

۲۲۰-۲۲۱-۲۲۳-۲۲۴-۲۲۶-۲۳۲

اروپا: ۴۲۰-۴۲۶-۴۶۶

۲۴۴-۲۴۹-۲۶۳-۲۶۴-۲۶۹-۲۷۱

ارومیه: ۱۹۹-۲۰۳-۴۲۷-۴۳۶

۲۷۲-۲۷۵-۲۷۶-۲۷۷-۲۷۸-۲۷۹

استرآباد: ۲۶۳-۲۷۲-۲۷۳-۲۷۷-۴۴۶

۲۹۸-۳۰۲-۳۰۵-۳۰۸-۳۱۲-۳۲۱

۴۳۸-۴۵۳-۴۵۷-۴۷۹-۴۸۸-۵۲۴

۳۲۲-۳۲۳-۳۲۴-۳۲۲-۳۵۱-۳۵۲

اسلامبول (استانبول): ۲۱۵-۲۳۵-۲۴۰

۳۵۴-۳۷۸-۳۸۵-۳۹۵-۳۹۷-۴۰۲

۲۰۹-۳۱۰-۳۴۱-۳۵۸-۳۶۲-۳۶۳

۴۰۴-۴۰۵-۴۰۷-۴۱۰-۴۱۱-۴۱۲

۳۸۹-۴۴۱-۴۵۰-۴۵۱-۵۱۰

۴۱۳-۴۱۵-۴۱۸-۴۱۹-۴۲۰-۴۲۱

اصفهان: ۱۹-۳۴-۴۵-۵۹-۷۰-۷۱-۷۲

۴۲۳-۴۲۴-۴۲۷-۴۳۱-۴۳۲-۴۴۱

۸۱-۱۰۳-۱۰۹-۱۱۰-۱۱۱-۱۴۹

۴۴۵-۴۵۲-۴۵۸-۴۵۹-۴۶۵

۱۵۵-۱۸۴-۱۸۹-۱۹۴-۲۰۱-۲۰۳

۴۶۷-۴۷۴-۴۸۰-۴۸۴-۵۰۱-۵۰۳

۲۱۵-۲۱۷-۲۳۹-۲۶۳-۲۷۱-۲۷۳

۵۰۸-۵۰۵

آلمان: ۲۸-۱۴۷-۲۹۳-۴۲۶-۴۷۵-۵۱۸

۲۷۴-۲۷۵-۲۷۶-۲۷۷-۲۷۸-۲۷۹

آستارا: ۳۱۵-۴۳۶-۴۳۷-۴۵۳

ایتالیا (ایتالیا) : ۴۲۶	۲۸۴-۲۸۵-۲۸۶-۲۹۲-۲۹۳-۲۹۶
ایران : ۳-۴-۷-۸-۹-۱۰-۱۱-۱۲-۱۳	۲۹۹-۳۰۰-۳۰۴-۳۰۷-۳۰۹-۳۱۰
۱۴-۱۵-۱۶-۱۷-۱۸-۲۳-۲۶-۲۷	۳۱۲-۳۱۶-۳۱۷-۳۱۸-۳۱۹-۳۲۰
۲۹-۳۲-۳۴-۳۵-۳۶-۳۷-۳۸-۵۶	۳۲۱-۳۲۲-۳۲۳-۳۲۴-۳۲۹-۳۳۶
۶۴-۶۵-۶۸-۶۹-۷۱-۸۲-۸۴-۸۵	۳۲۷-۳۴۴-۳۵۰-۳۵۲-۳۵۶-۳۶۰
۹۲-۹۵-۹۶-۹۷-۱۰۰-۱۰۲-۱۰۹	۳۶۲-۳۷۳-۳۷۸-۳۸۵-۳۹۵-۴۰۰
۱۱۱-۱۱۹-۱۲۰-۱۲۱-۱۲۲-۱۲۵	۴۰۶-۴۰۷-۴۱۱-۴۱۲-۴۱۳-۴۱۴
۱۲۶-۱۳۰-۱۳۲-۱۳۳-۱۳۹-۱۴۰	۴۱۸-۴۲۴-۴۴۰-۴۴۲-۴۴۳-۴۴۵
۱۴۱-۱۴۲-۱۴۵-۱۴۶-۱۴۷-۱۴۹	۴۴۸-۴۵۰-۴۵۶-۴۶۰-۴۶۹-۴۸۱
۱۵۱-۱۵۲-۱۵۵-۱۵۸-۱۶۶-۱۷۳	۵۰۲-۵۰۵
۱۸۲-۱۸۳-۱۸۶-۱۸۷-۱۸۸-۱۸۹	اطریش : ۲۸-۲۹۳-۴۲۶
۱۹۵-۱۹۷-۱۹۸-۲۰۲-۲۰۳-۲۰۴	افغانستان : ۱۰۶-۲۳۰
۲۱۲-۲۱۴-۲۱۵-۲۱۶-۲۱۷-۲۲۳	الجزایر : ۳۶۸
۲۲۵-۲۲۷-۲۲۸-۲۳۰-۲۳۲-۲۳۴	امریکا : ۲۸-۲۹۳
۲۳۵-۲۳۷-۲۴۱-۲۴۲-۲۴۸-۲۶۴	امپریه : ۲۶۷
۲۶۵-۲۶۹-۲۷۰-۲۷۶-۲۷۸-۲۸۶	اندلس : ۳۶۸
۲۸۷-۲۹۲-۲۹۴-۲۹۴-۳۰۷-۳۰۹-۳۱۰	انزلی ← بندر انزلی
۳۲۱-۳۲۲-۳۲۲-۳۲۳-۳۲۴-۳۳۳	انگلیس [انگلستان] : ۳-۴-۵-۱۵-۱۷-۲۸
۳۴۷-۳۴۸-۳۵۱-۳۵۲-۳۵۳-۳۵۴	۲۹-۳۳-۳۶-۶۷-۱۲۱-۱۲۲-۱۴۹
۳۵۸-۳۶۲-۳۶۳-۳۷۰-۳۷۳-۳۷۷	۱۵۴-۱۸۴-۱۹۸-۲۰۱-۲۰۲-۲۰۳
۳۸۹-۳۹۲-۳۹۸-۴۰۰-۴۰۲-۴۰۴	۲۲۲-۲۴۰-۲۹۲-۲۹۳-۳۰۹-۳۴۷
۴۰۶-۴۰۸-۴۱۶-۴۱۷-۴۱۹-۴۲۰	۳۸۲-۳۸۲-۳۸۵-۳۸۸-۳۸۹-۳۹۲
۴۲۱-۴۲۲-۴۲۷-۴۳۳-۴۳۶-۴۳۸	۳۹۸-۴۰۴-۴۰۵-۴۰۶-۴۱۹-۴۲۰
۴۳۹-۴۴۰-۴۴۱-۴۴۴-۴۴۵-۴۴۶	۴۲۴-۴۲۵-۴۲۶-۴۲۷-۴۳۰-۴۳۶
۴۴۷-۴۴۷-۴۵۱-۴۵۲-۴۵۱-۴۶۳	۴۳۹-۴۴۲-۴۴۵-۴۵۰-۴۵۶-۴۵۷
۴۶۵-۴۶۶-۴۶۷-۴۶۸-۴۷۲-۴۷۳	۴۳۹-۴۶۰-۴۶۲-۴۶۹-۴۷۳-۴۷۴
۴۷۴-۴۷۶-۴۷۸-۴۷۹-۴۸۱-۴۸۲	۴۸۰-۴۹۵-۴۹۶-۴۹۷-۵۰۴-۵۱۲
۴۸۳-۴۸۴-۴۹۴-۴۹۵-۴۹۶-۴۹۷	۵۱۳-۵۱۷
۴۹۸-۵۰۰-۵۰۴-۵۰۸-۵۰۹-۵۱۱	اوز : ۲۴۰
۵۱۲-۵۱۳-۵۱۴-۵۱۵-۵۱۶-۵۱۷	اھر : ۱۵۰
۵۱۸-۵۲۴	اهواز : ۹

- بحر خزر: ۱۱-۲۳۰-۲۳۳
بحرین: ۲۳۰
بخارا: ۳۰۸
برمه: ۳۰۸
بروجرد: ۶۸-۱۹۴-۲۲۶-۲۳۱-۳۰۶
بصره: ۴۸۱
بغداد: ۲۳-۶۸-۲۳۵-۲۴۴-۲۴۵
بلیزیک: ۲۹۳
بلغارستان: ۳۰۸
بلوچستان: ۲۳۰-۴۰۵-۴۰۷
بم: ۱۸۶-۱۸۸-۲۱۸-۲۶۹-۳۷۳-۴۰۵-۴۲۶
بندر انزلی: ۶۶-۱۵۴-۱۸۴-۱۸۵-۳۱۶-۳۴۶
بندر بوشهر: ۲۰-۲۰۳-۲۳۸-۳۴۲-۳۴۷
۳۹۴-۳۹۵-۳۴۶
بندر عباس: ۳۴۷
بندر لنگه: ۳۴۷
بندر نخیلو: ۳۴۷
بهارستان [عمارت، باغ...]: ۱۵-۲۵-۶۱-۸۲-۸۳-۸۴-۱۴۲-۱۹۶-۱۹۹-۴۸۲-۴۸۰-۴۷۳-۴۵۵-۴۲۷-۴۰۳-۴۸۴-۴۸۶-۴۹۱-۴۹۴-۴۹۵-۴۹۶-۴۹۷-۴۹۸-۴۹۹
بهجت آباد: ۱۹۳-۳۵۹-۴۸۸
بیروت: ۱۷۵
پاریس: ۲۴۸-۳۰۹-۳۱۰
پایمنار [محلّه...]: ۱۵۹-۱۶۰-۴۸۷-۵۲۹-۴۸۹
پترزبورگ: ۵۰۷-۵۱۲
بادامک [قریه...]: ۵۰
بادکوبه: ۲۲-۲۳-۱۲۱-۱۲۳-۱۲۴-۱۸۹-۱۹۳-۳۱۹-۴۴۶-۴۸۴-۵۱۶
بازار پای منار: ۱۵۹-۲۶۳-۴۸۷
بازار تکیه دولت: ۳۰۱
بازار صندوق داران: ۳۰۱
بازار گلبندهک: ۳۰۱-۳۱۷
بازار [محلّه...]: ۵۲۵-۵۲۹
باسمج (باسمنج): ۲۹۱-۳۱۱-۴۱۱
باغ امین الدوله: ۱۵۷-۱۵۸-۲۰۰
باغ انتظام السلطنه: ۲۱۱
باغ شاه: ۱۳۵-۱۴۱-۱۵۱-۱۵۲-۱۵۳-۱۵۷-۱۵۸-۱۵۹-۱۶۵-۱۶۶-۱۶۸-۱۷۲-۱۷۳-۱۷۵-۱۸۱-۱۸۲-۱۹۲-۱۹۵-۱۹۹-۲۰۰-۲۰۷-۲۲۶-۲۳۷-۲۳۹-۲۴۰-۲۴۱-۲۴۴-۲۶۳-۲۶۶-۲۶۸-۲۷۱-۲۷۲-۲۷۵-۲۹۲-۳۰۴-۳۱۵-۳۳۶-۳۳۸-۳۴۹-۳۷۷-۴۰۱-۴۰۳-۴۰۴-۴۱۲-۵۰۲-۵۲۹
باغ شمال: ۴۴۷
باغ فرمانفرما: ۲۴۴
باغ مدیریه: ۳۱۲-۳۱۳
باکو: ۲۱۴
بانک استقراضی: ۴-۱۶۵-۱۷۶-۴۳۷
بانک روس: ۲۴۱-۳۳۱-۴۵۹-۴۷۲
بانک شاهنشاهی: ۴
بانک ملی ایران: ۱۶-۱۷-۱۸-۲۰-۲۲-۲۷-۲۸-۳۴-۵۶-۵۹-۶۷-۷۱-۸۰-۹۱-۹۲-۹۳-۹۷-۹۸-۱۰۳

تنکابن : ۶۸-۶۹-۹۸-۷-۱۰۸-۱۲۴-

۱۲۹-۲۷۸-۲۷۹-۲۸۴

تنگستان دشتی : ۳۹۴

توران : ۱۳۳

تهران : ۱۵-۳-۲۲-۲۵-۳۱-۳۴-۳۵-۳۸-

۴۴-۵۹-۶۲-۶۵-۶۶-۶۷-۶۹-۷۰-

۷۵-۸۱-۸۲-۸۳-۸۴-۸۶-۹۲-۹۵-

۹۶-۹۸-۹۹-۱۰۰-۱۰۲-۱۰۳-

۱۰۴-۱۰۵-۱۰۷-۱۱۲-۱۲۲-۱۲۴-

۱۲۶-۱۲۷-۱۲۸-۱۲۹-۱۳۳-۱۳۸-

۱۴۰-۱۴۲-۱۴۳-۱۴۵-۱۵۰-۱۵۱-

۱۵۲-۱۵۴-۱۶۱-۱۶۲-۱۶۳-۱۶۵-

۱۶۶-۱۶۸-۱۷۱-۱۷۵-۱۸۳-۱۸۷-

۱۹۳-۱۹۴-۲۰۰-۲۰۳-۲۰۴-۲۰۶-

۲۱۲-۲۱۴-۲۲۱-۲۲۲-۲۲۴-۲۲۵-

۲۲۷-۲۳۸-۲۶۹-۲۷۲-۲۷۴-۲۷۵-

۲۷۶-۲۷۷-۲۷۹-۲۸۳-۲۸۴-۲۸۵-

۲۸۶-۲۸۷-۲۹۲-۲۹۳-۲۹۸-۳۰۰-

۳۰۴-۳۰۹-۳۱۳-۳۱۴-۳۱۷-۳۱۹-

۳۲۱-۳۲۳-۳۲۹-۳۴۰-۳۶۲-

۳۶۳-۳۶۷-۳۷۳-۳۷۶-۳۷۷-۳۷۹-

۳۸۲-۳۸۷-۳۸۸-۳۸۹-۳۹۲-۳۹۳-

۳۹۴-۳۹۵-۳۹۷-۳۹۸-۳۹۹-۴۰۰-

۴۰۱-۴۰۲-۴۰۴-۴۰۵-۴۰۷-۴۰۸-

۴۰۹-۴۱۵-۴۱۶-۴۱۸-۴۲۷-۴۲۹-

۴۲۲-۴۲۳-۴۲۴-۴۲۶-۴۲۷-۴۴۲-

۴۴۳-۴۴۶-۴۵۰-۴۵۲-۴۵۴-۴۵۵-

۴۵۷-۴۵۹-۴۶۰-۴۶۶-۴۶۹-۴۷۰-

۴۷۱-۴۷۲-۴۷۳-۴۷۴-۴۷۵-۴۷۸-

۴۸۰-۴۸۲-۴۸۴-۴۸۵-۴۹۴-۴۹۹-

۵۰۰-۵۰۲-۵۰۳-۵۰۴-۵۰۵-۵۰۸-

ت

تبریز : ۲۱-۶۳-۶۷-۸۱-۸۲-۸۴-۸۶-

۱۰۳-۱۱۰-۱۱۶-۱۲۴-۱۵۰-۱۶۶-

۱۸۵-۱۸۷-۲۰۴-۲۰۸-۲۱۴-۲۲۲-

۲۲۶-۲۲۷-۲۲۸-۲۲۹-۲۳۵-

۲۳۶-۲۳۷-۲۳۸-۲۳۹-۲۷۶-۲۷۷-

۲۷۸-۲۷۹-۲۸۳-۲۹۲-۲۹۹-۳۰۰-

۳۰۶-۳۰۹-۳۱۰-۳۱۱-۳۱۳-۳۱۵-

۳۱۶-۳۱۸-۳۲۳-۳۲۴-۳۴۱-۳۴۲-

۳۴۴-۳۴۶-۳۴۷-۳۵۲-۳۵۳-۳۵۴-

۳۵۵-۳۶۲-۳۶۴-۳۷۳-۳۷۴-۳۷۸-

۳۸۲-۳۸۵-۳۸۶-۳۸۷-۳۸۸-۳۸۹-

۳۹۰-۳۹۳-۳۹۴-۳۹۵-۳۹۷-۴۰۶-

۴۰۷-۴۱۲-۴۱۹-۴۲۰-۴۲۲-۴۲۳-

۴۲۷-۴۲۸-۴۳۴-۴۳۶-۴۴۲-۴۴۳-

۴۴۷-۴۵۰-۴۵۲-۴۵۹-۴۶۴-۴۶۵-

۴۶۶-۴۷۱-۴۷۲-۴۷۸-۴۸۴-

۵۱۰-۵۱۸-۵۲۶

تجریش : ۴۹۱

تربت : ۱۰۵-۳۴۸-۳۹۲-۳۹۳

ترشیز : ۱۰۵-۳۹۲-۳۹۳

ترکستان : ۲۳۰

ترکمانچای : ۱۴۶

تفلیس : ۳۱۰-۴۸۰

تکیه دولت : ۶۱-۶۲

تکیه سنکلیج : ۴۳۸

تلقله : ۵۲۶

- خیابان الماسیه : ۱۳۶
 خیابان بلورسازی : ۱۶۱
 خیابان حاجی رضا : ۱۸۰
 خیابان چراغ برق : ۱۵۶
 خیابان علاءالدوله : ۲۶۶ - ۲۷۳ - ۲۹۷ - ۲۹۸ - ۴۹۹
 خیابان فرمانفرما : ۴۹۱ - ۴۹۳ - ۵۲۵
 خیابان لاله‌زار : ۱۸۰ - ۲۱۱ - ۲۱۸ - ۲۶۶ - ۲۶۸ - ۳۸۵ - ۴۸۴
 خیابان مریضخانه : ۴۹۰
 خیابان میرزا سیدحواد : ۴۴۱
 خیابان ناصریه : ۷۰ - ۳۹۶ - ۴۸۵
 حیوه : ۳۰۸
- دارابجرد : ۳۵۷
 دارالشورای ملی ← مجلس شورای ملی
 درست : ۱۰۰ - ۱۹۵
 درکه : ۱۶۵ - ۱۶۷ - ۱۷۹ - ۱۸۵
 دروازه امامزاده حسن : ۴۹۳
 دروازه بهجت آباد : ۴۸۹ - ۴۹۹
 دروازه دوسن تپه : ۴۹۹
 دروازه دولاب : ۴۹۹
 دروازه دولت : ۴۸۹ - ۴۹۲ - ۴۹۹ - ۵۱۴
 دروازه سمیرا : ۲۰۰ - ۴۹۹
 دروازه قرویر : ۱۵۱ - ۲۱۶ - ۲۳۸ - ۴۷۲ - ۴۵۱ - ۴۹۲ - ۴۹۳ - ۴۹۹ - ۵۰۲
 دولت آباد : ۳۳۶
 دولت آباد سرحد : ۱۰۵
 دولت [محلّه ...] : ۵۲۹
 دویران : ۵۲۶
- ۵۱۰-۵۱۱-۵۱۲-۵۱۴-۵۱۶-۵۱۹
 ۵۲۰-۵۲۱-۵۲۴-۵۲۸-۵۲۹
 تیمچه حاج ملاعلی : ۱۹۴
 حلقا : ۳۴۱-۴۱۹
 ج
 جالمیدان [محلّه ...] : ۱۷۱-۵۲۵-۵۲۹
 چهل‌ستون [عمارت ...] : ۳۴-۲۷۴
 حین : ۴۵۴
 آباد [چهار راه ...] : ۲۷۵-۳۳۷-۴۹۰
 ح
 حاف : ۳۹۲
 حراسان : ۶۴-۶۸-۹۱-۹۲-۹۷-۹۸-۱۰۳
 ۱۰۶-۱۱۳-۱۱۹-۱۲۴-۱۲۹-۱۳۱
 ۱۴۵-۱۷۴-۱۹۰-۲۰۱-۲۰۲-۲۱۷
 ۲۶۳-۲۶۴-۲۶۶-۲۸۳-۳۱۲-۳۲۱
 ۳۲۲-۳۲۳-۳۲۴-۳۶۲-۳۶۳-۳۹۳
 ۴۱۲-۴۲۱-۴۲۲-۴۳۸-۴۴۱-۴۵۳
 حرم آباد : ۳۰۶
 حرم دره : ۵۲۶
 حلیج فارس : ۳-۲۳۰-۲۳۳-۴۶۲
 حورسید [عمارت ...] : ۱۵۳
 حورسید [مصبّه ...] : ۱۱۰
 حوی : ۱۱۴-۲۰۳-۳۷۳-۴۱۲-۴۳۶
 خیابان امیریه : ۳۰۴

دیزه : ۵۲۶

روملی : ۳۰۸

ر

ز

راور : ۳۸۹

زرگنده : ۴۹۰-۴۹۱-۵۰۰-۵۰۶-۵۰۷-

راهجرد : ۴۶۸

۵۱۱

رباط کریم : ۴۷۳-۴۷۶-۴۷۷

زنجان : ۲۱-۲۱۷-۲۳۸-۳۸۷-۳۹۳-

رستم آباد : ۴۲۵

۳۹۵-۴۲۱-۴۳۳-۵۰۰-۵۰۵-۵۲۵-

رشت : ۲۵-۴۵-۵۸-۶۲-۶۳-۶۶-۷۱-

۵۲۶-۵۲۷

۱۰۲-۱۰۶-۱۰۷-۱۱۹-۱۲۰-۱۲۸-

زنکبار : ۳۶۸

۱۳۱-۱۴۲-۱۵۲-۲۱۷-۲۶۳-۲۷۹-

۲۹۵-۲۹۹-۳۰۰-۳۰۲-۳۰۳-۳۰۴-

ژاپون : ۲۶-۲۰۰-۴۵۲

۳۱۲-۳۱۳-۳۱۵-۳۱۷-۳۱۸-۳۱۹-

۳۲۲-۳۲۳-۳۲۶-۳۳۶-۳۴۶-۳۴۹-

س

۳۶۲-۳۶۳-۳۷۵-۳۷۸-۳۹۳-۳۹۴-

سامره (سامرا) : ۳۴۲-۳۵۲

۴۱۱-۴۲۹-۴۳۲-۴۳۳-۴۴۲-۴۴۶-

ساوجبلاغ : ۴۷۳

۴۴۷-۴۴۸-۴۶۶-۴۷۱-۴۸۴-۵۰۳

دفتجان : ۱۹۳

سینه میدان : ۲۷۱-۳۰۱-۳۰۶-۳۸۵

رودسر : ۱۰۸

سبزوار : ۱۲۱-۳۹۲

سرآب وزیر (سرآب سردار) : ۱۶۱-۱۷۵-

روس [فولت ...] : ۳-۴-۵-۱۵-۱۷-۲۸-

۴۴۱

۳۳-۱۰۲-۱۲۱-۱۲۲-۱۳۶-۱۴۸-

سرب : ۳۰۸

۱۵۴-۱۸۴-۱۸۷-۱۹۸-۲۰۱-۲۲۹-

سرجشمه [محلّه ...] : ۱۶۰-۴۸۰-۴۸۷

۲۴۰-۲۴۸-۲۴۹-۲۶۳-۲۷۱-۲۸۶-

سرخاب [محلّه ...] : ۲۱۰

۲۹۲-۲۹۳-۳۰۹-۳۸۲-۳۸۲-۳۸۵-

سرخس : ۹-۱۰۵

۳۸۶-۳۸۸-۳۸۹-۳۹۶-۳۹۷-۳۹۸-

سفارت آلمان : ۲۶۳-۴۰۶-۴۸۳-۴۸۴-

۴۰۴-۴۰۶-۴۱۹-۴۲۰-۴۲۱-۴۲۴-

۵۱۷

۴۲۵-۴۳۰-۴۳۱-۴۳۶-۴۳۷-۴۴۲-

سفارت اتازونی : ۵۱۲

۴۴۵-۴۴۷-۴۴۸-۴۵۰-۴۵۲-۴۵۶-

سفارت اطریش : ۳۲۱

۴۵۷-۴۵۹-۴۶۰-۴۶۳-۴۶۴-۴۶۵-

سفارت انگلیس : ۲۳-۶۵-۶۸-۱۴۲-۱۶۶-

۴۶۹-۴۷۱-۴۷۲-۴۷۷-۴۷۹-۴۸۱-

۱۶۷-۱۶۸-۱۷۲-۱۷۳-۱۷۶-۱۷۹-

۴۸۳-۴۸۴-۴۹۱-۴۹۵-۴۹۶-۴۹۷-

۱۸۰-۲۰۲-۲۷۳-۲۷۴-۲۸۴-۲۹۲-

۵۰۴-۵۰۸-۵۱۰-۵۱۲-۵۱۳-۵۲۵-

- سیستان : ۱۱۳-۳۹۲-۴۶۲
- س
- شام : ۱۳۴-۱۶۸-۱۸۳
- شاه آباد : ۳۸۰-۴۸۱-۴۸۵-۴۸۶-۴۸۷-۴۸۹
- شاهرود : ۳۷۸-۳۷۹
- شتریان : ۲۱۰
- شروانات : ۲۳۰
- شمس العماره : ۱۷۴-۲۴۹
- شمیرانات (شمیران) : ۱۶۱-۱۷۹-۱۹۹
- ۴۶۲-۴۰۱-۴۷۶-۴۸۶
- شهبندرخانه قزوین : ۳۸۷
- شیراز : ۶۸-۸۱-۱۰۲-۱۰۹-۱۱۷-۱۲۲-۱۲۶-۱۳۱-۱۵۰-۲۰۳-۲۱۵-۲۱۷-۲۴۰-۲۶۲-۳۱۷-۳۲۱-۳۲۲-۳۲۴-۳۷۹-۴۶۲-۴۶۰-۴۵۸-۴۵۷-۴۴۲-۴۸۷-۴۸۲-۴۸۳-۴۸۴-۴۸۶-۴۸۸-۴۸۹-۴۹۱-۴۹۲-۴۹۹-۵۰۰-۵۰۲-۵۰۳-۵۱۸-۵۲۰-۵۲۴
- ص
- صابونجی [قریه ...] : ۱۲۴
- ط
- طالش : ۲۳۸-۲۶۳
- طونس : ۳۶۸
- ع
- عباس آباد : ۴۹۹-۵۲۵
- عثمانی [دولت ، خاک ...] : ۲۳-۲۸-۶۸-۶۹-۱۱۱-۱۱۶-۱۲۱-۱۴۷-۱۵۴-۲۲۲-۲۴۰-۲۴۹-۲۶۳-۲۷۰-۲۷۱-۳۱۰-۳۸۳-۳۸۹-۳۹۰-۳۹۱-۴۲۷
- ۳۱۲-۳۴۰-۳۴۲-۳۴۴-۳۸۲-۳۸۳-۳۹۶-۳۹۸-۴۷۸-۴۷۲-۳۹۹-۴۹۶-۵۱۷-۵۰۷-۵۰۱-۵۰۰
- سفارت ایتالیا : ۱۶۷
- سفارت ایران در لندن : ۱۲۲-۵۱۸
- سفارت روس : ۱۳۶-۱۵۹-۲۶۳-۲۹۲-۳۰۰-۳۱۲-۳۱۳-۳۱۵-۳۱۷-۳۴۸-۳۸۶-۳۹۶-۳۹۷-۴۲۲-۴۴۹-۴۷۱-۴۸۴-۴۹۳-۴۹۴-۴۹۷-۵۰۰-۵۰۱-۵۰۴-۵۰۵-۵۰۶-۵۰۷-۵۱۱-۵۱۲-۵۲۴-۵۱۷
- سفارت عثمانی : ۱۷۸-۱۷۹-۱۸۱-۲۶۵-۲۶۶-۲۶۷-۲۷۱-۲۷۳-۲۷۹-۲۹۶-۲۹۷-۳۰۹-۳۳۶-۳۴۲-۳۴۴-۳۴۶-۳۴۸-۳۴۹-۳۵۰-۳۸۲-۳۸۳-۳۹۲-۴۰۵
- سفارت فرانسه : ۷۵-۲۰۸-۲۸۷-۳۰۰-۳۲۶-۵۱۶
- سلطنت آباد : ۴۰۷-۴۱۲-۴۲۲-۴۲۳-۴۴۶-۴۵۸-۴۶۹-۴۷۱-۴۷۵-۴۷۶-۴۷۸-۴۸۳-۴۸۴-۴۸۶-۴۸۸-۴۸۹-۴۹۱-۴۹۴-۴۹۷-۴۹۹-۵۰۰-۵۰۲-۵۰۶-۵۱۵-۵۱۹
- سلمان : ۲۰۳
- سلیمانیه : ۱۴۲
- سمنان : ۳۱۹
- سند : ۳۶۸
- سن سن : ۳۷۸
- سنگلج [محلّه ...] : ۲۷۱-۴۸۸-۵۲۵-۵۲۸
- سویس : ۲۸-۳۳۲

قصر ایبض : ۵۱۹-۶۲
 قصر شیرین : ۱۲۳-۸۷-۶۶
 قصر قجر : ۴۹۹
 قصر گوشک : ۲۳۸
 قفقاز (قفقازیه) : ۱۲۱-۱۲۳-۱۴۸-۲۰۱-
 ۲۳۰-۲۹۹-۳۴۸-۳۹۱-۳۹۴-۴۵۹-
 ۴۶۲

قلنق : ۵۲۶
 قلنک : ۱۶۷-۴۱۵-۴۲۸-۴۷۶-۴۸۶-
 ۵۰۰-۵۰۷
 قم : ۷۱-۹۴-۱۱۱-۱۷۰-۱۷۵-۱۸۳-
 ۲۱۷-۲۳۹-۲۴۸-۲۷۸-۲۷۹-۲۸۴-
 ۲۸۵-۲۹۲-۲۹۶-۳۰۰-۳۰۵-۳۲۲-
 ۳۳۷-۳۷۴-۳۷۸-۳۹۳-۴۰۱-۴۴۲-
 ۴۵۶-۴۵۸-۴۵۹-۴۶۸-۴۶۹-۴۷۰-
 ۴۷۱-۴۷۳-۴۷۷-۴۷۸-۴۸۱-۴۸۳-
 ۵۱۹-۵۰۳

قندی شاه : ۴۸۵
 قوچان : ۹۷-۹۸-۱۱۳-۱۲۴-۱۲۶-۱۳۱-
 ۳۹۲
 قهوه خانه حاجی سیدهاشم : ۴۶۸
 قهوه خانه شیخ : ۳۰۳
 قهوه خانه عرش : ۱۵۶

ک

کاشان : ۱۴۹-۱۸۱-۲۷۹-۲۹۱-۲۹۸-
 ۳۷۳-۳۷۴-۳۷۵-۳۷۸-۳۹۳-۴۱۲-
 ۵۰۳-۴۲۳
 کازمین : ۳۵۱
 کامرانیه : ۴۲۸-۵۰۰
 کربلای معلی : ۲۳-۶۶-۶۷-۶۸-۱۳۵-

۴۳۱-۴۳۶-۴۵۲-۵۱۰
 عراق : ۲۰-۱۲۹-۱۸۰-۲۱۷-۵۰۱
 عراق عرب : ۲۳۰-۴۵۶-۴۶۲
 عربستان : ۲۹۹
 عشق آباد : ۹۱-۹۷-۱۲۶-۳۱۹
 عودلاجان [محلّه ...] : ۵۲۵-۵۲۹
 عوین (اوین) : ۱۶۵

ق

فارس : ۱۰-۲۰-۶۸-۱۰۹-۱۴۳-۱۴۵-
 ۱۴۹-۱۵۰-۱۵۳-۱۹۸-۲۱۷-۲۶۳-
 ۴۱۴-۴۲۶-۴۳۴-۴۴۱-۵۰۱-۵۲۰-
 فراتسه [دولت ...] : ۲۸-۲۹-۱۵۳-۱۵۴-
 ۲۹۳-۴۲۶-۴۴۵-۵۱۷
 فراهان : ۳۷۸
 فیروزکوه : ۷۱

ق

قاین : ۳۹۲
 قراجه داغ (غراجه داغ ، قرجه داغ) : ۱۵۰-
 ۲۱۴-۴۸۰
 قزوین : ۹۲-۱۰۳-۱۰۸-۱۱۲-۱۴۲-
 ۱۴۵-۱۵۲-۱۶۱-۱۶۵-۲۰۲-۲۱۷-
 ۲۷۵-۲۷۸-۲۷۹-۲۸۳-۲۹۲-۲۹۹-
 ۳۰۱-۳۱۵-۳۱۷-۳۱۸-۳۲۲-۳۲۳-
 ۳۲۶-۳۴۹-۳۷۴-۳۷۸-۳۸۳-۳۸۷-
 ۳۸۸-۳۹۳-۳۹۷-۴۰۰-۴۰۱-۴۰۲-
 ۴۰۵-۴۱۱-۴۱۲-۴۱۵-۴۲۲-۴۲۳-
 ۴۲۶-۴۳۱-۴۳۲-۴۴۱-۴۴۲-۴۴۷-
 ۴۵۷-۴۷۰-۴۷۱-۴۹۱-۴۹۹-۵۰۳-
 ۵۱۹-۵۲۴-۵۲۵-۵۲۶

ج

لاستان : ۳۵۷-۳۵۳

لاریجان : ۳۴۸

لندن : ۱۲۱-۱۲۲-۳۰۹-۳۴۷-۴۷۵

۵۱۲

لنگرود : ۱۰۸

م

ماداگاسکار : ۳۰۸

مازندران : ۱۴۲-۱۶۷-۱۸۴-۲۷۹-۴۲۸

۴۳۱-۴۶۷-۴۷۲-۵۰۱-۵۲۴

ماهان : ۳۸۹

مبارك آباد : ۳۶۵

مجلس سنا : ۳۲-۳۵-۴۴-۴۵-۸۰-۸۵

۲۲۰-۵۰۹

مجلس شورای ملی (دارالشورای ملی ایران) :

۴-۸-۹-۱۰-۱۳-۱۴-۱۵-۱۶-۱۷

۱۸-۲۲-۲۳-۲۴-۲۸-۳۲-۳۳-۳۴

۳۵-۳۶-۳۷-۳۸-۳۹-۴۰-۴۱-۴۲

۴۳-۴۴-۴۵-۴۶-۵۵-۵۸-۵۹-۶۰

۶۱-۶۵-۶۶-۶۷-۷۱-۷۲-۷۵-۷۹

۸۲-۸۴-۸۵-۸۶-۸۷-۸۸-۸۹-۹۰

۹۱-۹۴-۹۷-۱۰۱-۱۰۲-۱۰۳

۱۰۵-۱۰۸-۱۱۱-۱۱۲-۱۱۵-۱۲۰

۱۲۴-۱۲۵-۱۲۷-۱۳۱-۱۳۹-۱۶۲

۲۰۳-۲۱۶-۲۴۶-۲۴۸-۲۸۹-۲۹۲

۲۹۴-۳۴۷-۳۵۰-۳۵۸-۳۶۷-۳۶۸

۴۰۳-۴۰۹-۴۷۵-۴۷۷-۵۰۹-۵۱۵

مجلس ملی انگلیس : ۱۲۲

محصره : ۱۸۲-۳۹۴-۳۹۵-۳۹۹-۴۸۱

۱۴۷-۱۸۸-۲۲۲-۲۴۵-۳۱۵-۳۱۷

۳۵۱-۳۵۲

کرج : ۴۰۲-۴۵۹-۴۷۱-۴۷۳-۴۷۶

۴۸۵-۴۹۹-۵۰۲

کرهستان : ۳۵-۱۱۷-۲۱۷-۴۷۷

کرمان : ۲۷-۲۸-۹۸-۱۰۲-۱۰۹-۱۱۱

۱۱۹-۱۲۴-۱۲۵-۱۲۶-۱۲۷-۱۲۸

۱۲۹-۱۶۰-۱۶۶-۱۶۹-۱۷۶-۱۷۹

۱۸۰-۱۸۱-۱۸۶-۱۸۸-۱۸۹-۱۹۲

۱۹۳-۱۹۵-۲۰۳-۲۰۷-۲۱۷-۲۱۸

۲۴۴-۲۶۹-۲۷۳-۲۷۷-۲۷۹-۲۹۱

۲۹۲-۲۹۴-۲۹۸-۲۹۹-۳۰۰-۳۲۰

۳۲۱-۳۲۲-۳۲۴-۳۲۸-۳۲۹-۳۳۶

۳۳۷-۳۳۸-۳۴۲-۳۴۷-۳۴۹-۳۵۳

۳۶۱-۳۶۲-۳۶۴-۳۶۳-۳۷۳-۳۷۴

۳۷۵-۳۷۹-۳۸۹-۴۰۵-۴۰۷-۴۱۲

۴۱۶-۴۱۷-۴۲۲-۴۲۳-۴۲۷-۴۲۸

۴۳۸-۴۶۰-۴۸۰-۴۸۱-۵۱۸

کرمانشاه : ۷۱-۷۲-۱۱۲-۱۱۳-۱۷۶

۱۸۰-۲۱۷-۲۶۳-۳۶۱-۳۸۷-۴۷۷

۴۷۸-۵۰۳

کلات : ۱۴۰-۲۲۶-۲۶۶-۴۴۹

کوفه : ۱۳۵-۱۶۸-۱۸۳

کهریزك : ۴۸۳

گ

گرجستان : ۱۳۳

گلستان [عمارت ...] : ۷۱-۲۳۴-۵۱۵

گیلان : ۵۸-۱۰۶-۱۱۹-۱۴۵-۲۰۳

۲۹۹-۳۵۳-۳۶۲-۴۱۲-۴۴۶-۴۵۳

۴۶۶-۴۶۸

۳۳۶-۳۳۷-۳۳۸-۳۴۰-۳۴۲-۳۴۵	مدرسه آلمان : ۳۴۲
۳۴۶-۳۴۷-۳۴۸-۳۵۰-۳۶۰-۳۶۲	مدرسه اسلام : ۲۸۳-۴۷۸-۴۹۰
۳۶۴-۳۸۶-۳۹۰-۳۹۷-۴۲۱-۴۲۶	مدرسه حاجی ابوالحسن : ۹۵
۴۵۵	مدرسه دارالفنون : ۶۱-۱۹۵
مرقد سید اسمعیل : ۲۹۶	مدرسه سادات : ۷۹-۸۰
هرند : ۴۳۶	مدرسه سپهسالار : ۳۸-۴۵-۶۵-۷۸-۷۹
مسجد جامع : ۱۰۴-۱۵۹-۱۸۳-۱۸۵	۱۴۲-۱۴۳-۱۴۴-۱۵۱-۱۵۵-۱۵۶
۳۳۰	۱۵۷-۱۵۹-۱۹۹-۲۰۰-۲۸۴-۲۸۷
مسجد سهله : ۲۴۵	۴۸۸-۴۸۹-۴۹۹
مسجدشاه : ۱۵۶-۲۲۶-۲۳۸-۲۷۲-۲۷۵	مدرسه سلطانی : ۴۹۲
۳۰۱-۳۳۸-۳۵۶	مدرسه شیخ عبدالحسین : ۹۶-۲۲۶-۲۳۶
مسجد میرزاموسی : ۳۴۰	۲۷۱-۲۹۲
مسجد صمصامخان : ۲۱۵	مدرسه صدر : ۲۵-۸۸-۸۹-۱۵۶-۱۵۷
مسقط : ۲۳۰	۱۸۵-۱۸۹
مسکو : ۳۹۳	مدرسه عصمت : ۴۷۷
مشکین : ۱۵۰-۲۱۴	مدرسه قدسیه : ۴۸۲
مشهد مقدس : ۵۸-۱۶۷-۱۹۰-۱۹۹-۲۰۷	مدرسه گوهرشاد : ۲۷۱
۲۲۰-۲۲۶-۲۳۹-۲۴۰-۲۴۴-۲۷۱	مدرسه میرزا جعفر : ۱۰۵
۲۸۳-۳۱۹-۳۲۹-۳۷۲-۳۷۳-۳۸۶	مدرسه میرزاقلی : ۱۶۷
۳۹۱-۳۹۲-۳۹۳-۳۹۸-۴۱۲-۴۷۲	مدرسه نظامی : ۶۱
۴۸۴-۵۲۱	مدینه منوره : ۱۲۳-۳۸۵
مصر : ۳۰۸-۵۱۱	مراغه : ۲۰۳-۳۱۰
مکه معظمه : ۱۸۱-۱۸۴-۱۸۵-۱۹۰-۴۷۱	مرقد امامزاده زید : ۱۸۳-۲۲۰-۳۹۶
۴۸۰	مرقد امامزاده معصوم : ۴۷۷
ملایر : ۷۱-۷۳-۵۷	مرقد حضرت عبدالعظیم : ۷۰-۸۹-۹۴-۹۵
منظریه : ۵۱۵	۹۶-۹۹-۱۰۱-۱۰۲-۱۰۹-۲۰۶
مورچه خورت : ۲۸۴-۴۴۳	۲۱۶-۲۴۴-۲۶۶-۲۶۷-۲۶۸-۲۶۹
مهرآباد : ۲۹۵	۲۷۱-۲۹۱-۲۹۴-۲۹۵-۲۹۷-۲۹۸
میانج : ۲۱۴	۲۹۹-۳۰۰-۳۰۲-۳۱۱-۳۱۶-۳۲۰
میدان توپخانه : ۱۵۱-۱۵۳-۱۷۵-۱۹۸	۳۲۴-۳۲۵-۳۲۶-۳۳۰-۳۳۱-۳۳۵

۲۰۴-۲۰۵-۲۶۸-۲۷۸-۲۹۶-۳۶۱-۱۶۵-۱۶۱ : ونگ
۳۹۸-۴۴۰-۴۵۹-۵۱۴-۵۲۹

ه

هرات : ۲۳۰

هلمند : ۲۹۲-۴۲۶

همدان : ۵۸-۱۵۳-۱۶۱-۱۶۵-۱۶۸-

۱۲۰-۱۷۱-۱۷۲-۱۷۳-۱۷۵-۱۹۴-

۲۲۱-۲۷۶-۲۷۷-۳۱۲-۳۲۳-۳۴۶-

۴۲۱-۴۲۷

هند (هندوستان) : ۱۲۱-۱۴۸-۳۶۸-۵۱۱-

ن

نصف اشرف : ۶۶-۷۱-۸۲-۸۶-۸۸-۸۷-

۹۰-۱۲۳-۱۳۱-۱۸۶-۱۸۷-۲۰۹-

۲۱۰-۲۱۳-۲۱۴-۲۲۵-۲۲۷-۲۲۹-

۲۳۲-۲۴۰-۲۴۵-۲۴۶-۲۸۵-۲۹۲-

۲۹۹-۳۱۱-۳۱۵-۳۱۷-۳۴۱-۳۵۱-

۳۵۲-۳۵۸-۳۶۳-۳۹۳-۳۹۴-۳۹۵-

۴۲۷-۴۷۹-۴۸۰-۴۸۱-۴۹۶

نرماشیر : ۱۸۶

نظام آباد : ۳۸۷

نهران : ۲۴۶

نیشابور : ۳۹۲

نیکویه : ۳۸۷

ی

یافت آباد : ۴۸۶

یزد : ۴۵-۸۵-۸۶-۱۲۲-۱۲۹-۱۴۹-

۱۶۱-۱۶۲-۱۹۳-۲۱۷-۲۷۹-۲۹۵-

۲۹۶-۳۲۸-۳۶۱-۴۵۴

ینگ (ینگلی) امام : ۴۷۲-۴۷۳-۴۸۵-

و

ورامین : ۳۳۰-۵۰۰-۵۰۱

ردیف	عبارت اول	ردیف	عبارت دوم	ردیف	عبارت اول	ردیف	عبارت دوم
۱۶	عنداله	۲۲	عنداله	۱۶	ملی [به] اتفاق ملی اتفاق	۲	۱۶
۱۷	ششمانی	۲۷	ششمانی	۱۷	ارمنی؟	۴	۲۵
۱۸	؟	۱۴	شش نفر	۱۸	قواعد	۲	۲۴
۱۹	براین؟	۲۴	برای	۱۹	مؤید	۲۶	۲۵
۲۰	ثابت قنمی ما	۲۹	ثبات قنمی	۲۰	تصور؟	۴	۲۶
۲۱	هباء* متوراً	۶	هباء* متور	۲۱	تفاق؟	۲۵	۳۳
۲۲	العثمانیه	۱۵	العثانیه	۲۲	مبشر المؤمنین بشران زمین	۹	۳۶
۲۳	المعنی	۶	المعنی	۲۳	عظمه	۱۲	۳۶
۲۴	واردتها	۹	واردتها	۲۴	خلداله	۱۷	۳۶
۲۵	بواسطه	۱۵	بواسطه	۲۵	الحمدالله	۲۸	۳۶
۲۶	سیل محمد باقر سیل محمد	۳۱	سیل محمد باقر سیل محمد	۲۶	معنی	۷	۳۷
۲۷	وساوس	۵	و ساوس	۲۷	فینا نهدین سلنا	۱۶	۳۷
۲۸	؟	۱	نسبت	۲۸	به تأییداتک	۳۱	۳۷
۲۹	اظهر	۱۸	ظهر	۲۹	[تعمین] عده	۱	۴۸
۳۰	سردار امجد؟	۹	سردار ارشد	۳۰	مخالف؟	۲۱	۴۹
۳۱	بحو برها؟	۲۱	بخوردنها	۳۱	ونصر		۶۱
۳۲	امروزه که	۷	امروزه در	۳۲	؟	۱۴	۶۷
۳۳	گذارده	۵	گذاره	۳۳	ملاحظه ای	۱۵	۸۵
۳۴	؟	۱۹	به شاه	۳۴	سلمهم الله X	۱۸	۸۵
۳۵	خزعل؟	۱۳	خزعلی	۳۵	ینبغی X		۸۸
۳۶	گفت [ناراحت شدم]؟	۲۹	گفت	۳۶	تشکیک	۱۳	۸۸
۳۷	اردوی	۲۲	اردو	۳۷	الحمدالله	۱۶	۸۸
۳۸	نظر [آقا]	۱۵	نظر [؟]	۳۸	اعانه	۱۵	۹۷
۳۹	تلگراف دیگر	۵	تلگراف دیگر	۳۹	بودند [و]	۹	۱۵۴
۴۰	امروز	۳	دیروز	۴۰	کرده	۱۴	۱۱۵
۴۱	باحضرت	۱۲	تا-	۴۱	تعمیر	۳	۱۱۳
۴۲	ابهام؟	۱۲	اتهام	۴۲	بیس؟	۲۵	۱۱۵
۴۳	اعتماد [به]	۵	اعتماد	۴۳	رمید؟	۱۵	۱۲۵
۴۴	گونه های	۲۳	گونه های	۴۴	بودجه	۵	۱۳۱
۴۵	معدونت؟	۱	معاودت	۴۵	مردم را	۸	۱۳۵
۴۶	خوانان	۱۱	انان که	۴۶	تصورات و	۱۵	۱۳۶
۴۷	[گیرم] که			۴۷	؟	۴	۱۳۷
۴۸	تجدید	۳	تجدید	۴۸	مغولاً	۱۳	۱۴۲
۴۹	؟	۲۲		۴۹	محمدعلی	۲۷	۱۴۲
۵۰	؟	۶	شر	۵۰	میرزا را از X		
۵۱	مناخه	۱۲	مناقعه	۵۱	اتمام	۳۵	۱۴۵
۵۲	؟	۱۵	غارت	۵۲	حدا. بله؟	۴	۱۵۳
۵۳				۵۳	مردم را	۲۱	۱۵۵